Topelius

4.

LÄSNING FÖR BARN

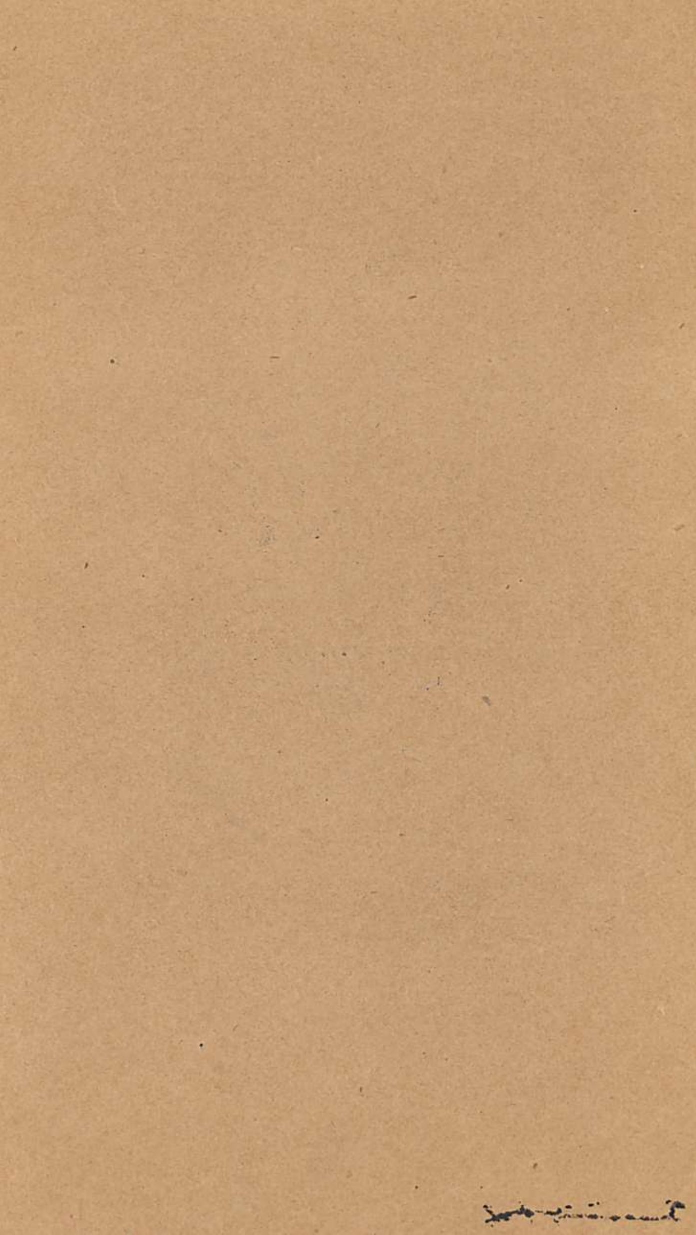

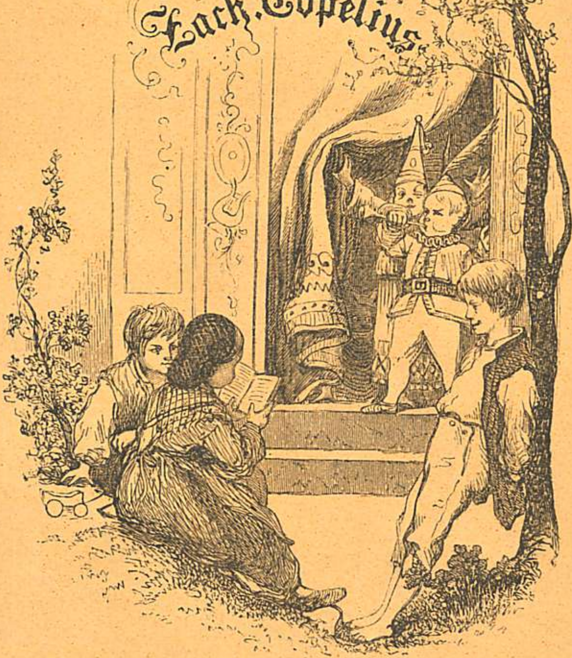
AF

Z. TOPELIUS.

4.

1872.

Med fyra illustrationer af Aug. Malmström.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Häft. 2: 50. Karton. 3 Rdr. Inb. i clothb. 3: 50.

Unda Marinas silfverskål.

LÄSNING FÖR BARN

AF

ZACH. TOPELIUS.

FJERDE BOKEN.

Med fyra illustrationer af AUG. MALMSTRÖM.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1871.

Hvad skall du älska?

Mer än dig sjelf haf kärt ditt hem,
Din moders bön, din faders bud;
Men fosterlandet mer än dem
Och mer, långt mer än allt, din Gud!

Mer ödmjukhet, än fåfäng prakt;
Mer dygd och heder, än allt guld;
Mer sanning, än all verldslig makt;
Mer samvetsfrid, än synd och skuld.

Mer arbete, än maklig dag;
Mer ädelt vett, än glans och flärd;
Mer frihet, hägnad utaf lag,
Än höghet, uti bojor snärd.

Och älskar du allt detta mer,
Än verldens villor, som förgå,
Så böj dig för Guds ögon ner:
Ett fattigt barn är du ändå.

Prinsessan Törnrosa.

Prinsessan Törnrosa.

Saga i tre äfventyr.

Personer i första äfventyret:

Kungen.
Törnrosa, som lindebarn.
Hofmarskalken *von Cirkel.*
Riksrådinnan *Kunigunda.*
Öfverste munskänken.
Mästerkocken.
Mästerkockspojken *Sam.*
Kungliga barnsköterskan.
Hulda, *Clara*, *Sola*, *Stjerna*, *Måna*, *Ljusöga*, — goda féer.
Féen *Mörköga*, dödens dotter.

Dessutom hofdamer, hofherrar och folk, så många kungen har råd att bestå sig. Händelsen tilldrager sig i det kungliga slottet.

Första äfventyret: Faddergåfvorna.

MÄSTERKOCKEN (*svängande med en guldslef*). Halloh, finns här någon ordentlig menniska med så mycket förstånd, som en mager kalkon? Hela slottet är förryckt; hela riket är en svärm af yrvakna spanska höns. Den ena flaxar hit, den andra dit, och ingen bryr sig om den kungliga middagen. Sam, Sam, hvar håller du hus?

SAM (*inspringande*). Kommer strax.

KOCKEN. Jaså, är du här, sotnäsa? Tar du icke redan till fötter, att utföra mina befallningar?

SAM. Jag springer, jag flyger. Hvad befaller mästerkocken?

KOCKEN. Sam, det är i dag en märkvärdig dag. Säg till, att man slagtar sex oxar med förgyllda horn och sexton de allra fetaste gödkalfvar. Låt mästerman halshugga två dussin kapuner. Vidare femtio smalbenta kycklingar; vår nådige konung tycker om kyckling med pickels och spansk peppar. Vidare några såar buljong med kräftpastejer och så vidare.

SAM. Nej, var så god och vänta litet! Sexton smalbenta oxar, sex kapuner med förgyllda horn, femtio kräftpastejer, sex såar pickels med buljong och spansk peppar... och så vidare.

KOCKEN. Hör på hvad jag säger! Lax, flundra, sardiner, ostron och andra hafvets invånare. Vidare sallader, gurkor, rödbetor, macaroni, sparris och diverse grönsaker. Vidare snöberg, stora som Chimborazo; krokaner, höga som Babels torn; geléer som Röda hafvet; pumpernicklar, långa som jernvägar, och slutligen plättar! Kom ihåg plättarna! Vår nådiga drottning tycker ofantligt om plättar.

SAM (*räknar på fingrarna*). Lax, flundror, gurkor, rödbetor, snöberg, krokaner, plättar och andra hafvets invånare...

KOCKEN. Glöm ej plättarna! Det goda folket derute måste också få något till bästa. Gå till lappskräddarens rofland, ryck upp alla rofvorna, skala dem, och stufva dem till mos; vårt goda folk har aptit. Tag bagarens bönor, gå sedan till skomakarens kålland, välj ut hundra kålhufvuden, och koka dem med en af brandvaktens hönor, att folket må få en kraftig kötträtt. Kungen betalar, när han får råd. Allt detta skall vara gjordt inom en timma.

SAM (*springer*). Kommer strax.

KOCKEN. Hör på, vänta litet. Hvad har du i lön, Sam?

SAM. Tre gånger mat och sex gånger stryk om dagen, det vet mästerkocken.

KOCKEN. Sam, min gosse, du har för litet att göra, du måste få större lön. (*Luggar honom.*)

SAM. Tackar så mycket. Men hvad skall nu allt detta kalaset vara till, herr mästerkock?

KOCKEN. Hvad det skall vara till? Vet du då icke, Drummelpeter, att det i dag är en stor dag, en riktig hedersdag för vår nådige konung och hela hans rike?

SAM. Nej, det vet jag visst icke, herr mästerkock.

KOCKEN. Nå, så skall jag vispa ditt stålbakade förstånd. Kan du begripa, att en konung utan arftagare är som en fin middag utan efterrätt?

SAM. Jag känner många, som tycka mest om att börja med efterrätten.

KOCKEN. Nu vet hela riket, att vår nådige konung och drottning hittills icke täckts få några bröstarfvingar, förrän féen Ljusöga i går hämtade åt drottningen den allra sötaste lilla prinsessa...

SAM. Det är efterrätten.

KOCKEN. Riktigt, min gosse. I dag skall hon kristnas; derför är hela riket i rörelse, derför är här kalas, och derför skall folket få rofvor och kålsoppa. Sex féer äro bjudna till faddrar och komma med präktiga faddergåfvor. De borde väl rättast vara sju, efter de äro lika många som regnbågens färger, men kungen har icke mera än sex guldtallrikar, utom sin egen och drottningens. Riksrådinnan Kunigunda var af den mening, att féer omöjligt kunna äta på annat än guldtallrikar, och derför bjöds icke féen Mörköga, som är den sjunde.

SAM. Månntro gumman blir stött? Det sägs, att Mörköga icke är god, när hon är ond.

KOCKEN. Ja, hvem rår för att Tattar Dara stal bort den sjunde guldtallriken? Men står du icke här och pratar bort tiden (*luggar honom*), när kungen och hela hofvet hvart ögonblick väntas tillbaka från kyrkan? Är du icke redan en half mil härifrån?

SAM (*springer bort*). Kommer strax.

KOCKEN (*allena*). Det är då obegripligt hvad pojkar ha för ett dåligt minne. Här ger jag honom den enklaste sak i verlden att uträtta, och så skäms han icke att uppehålla mig med sitt enfaldiga prat. Kära vänner, är här någon af er, som tänker bli mästerkock, så må han nu för all del skaffa sig en begriplig kockspojke. (*Går.*)

ÖFVERSTE MUNSKÄNKEN *inkommer, ledande* SAM *vid örat.*

MUNSKÄNKEN. Aha, dagdrifvare, knep jag dig ändtligen? Du har då rakt ingenting att göra, du slår dank från morgon till qväll. Fort, packa dig ned i källaren, och tappa i femtio krus af hans majestäts hundraåriga cypervin! Sedan fyller du två hundra muggar med gammalt öl och aktar dig att spilla en enda droppe. Sedan polerar du guldtallrikarne och silfverbägarne, så att der icke synes ett enda damkorn på dem, och sedan springer du till hofapotekaren efter femton flaskor likör. Allt detta skall vara gjordt inom en half timma. Begriper du, att lilla prinsessan kristnas i dag?

SAM. Brrr! Två hundra muggar cypervin tappas i gammalt öl, att skura guldtallrikarne, så att femton flaskor likör spillas ut på en half timma... Kommer strax. (*Springer bort.*)

MUNSKÄNKEN. Mästerkocken skämmer bort hofbetjeningen; de ha alldeles för goda dagar. Kära vänner, om någon af er tänker bli öfverste munskänk, så råder jag honom, att ha ögonen på sitt folk och gifva dem en sak i sender att göra. Annars jäser allt öfver, som färskt öl. (*Går.*)

Hofmarskalken VON CIRKEL *inträder, ledande* SAM *i luggen.*

HOFMARSKALKEN. Så, så, man understår sig att echapera, när öfverheten befaller? Man är en lätting, en bonvivant, en mauvais sujet. Man har den äran att tjena hans majestät, vår allernådigste konung, och måste visa tillbörligt nit. Man går nu strax att sopa slottsgården, damma mattorna, städa trapporna, putsa lakejernas bockskinnsstöflar och blanka spännena på kammartärnornas skor. Sedan tvättar man sin simpla fysionomi, för att understå sig framträda för den allernådigaste lilla prinsessan, hennes kungliga höghet, som har den nåden att snart låta bära sig hit med sina fruar gudmödrar och hela det öfriga hofvet. Allt detta skall vara gjordt inom en qvart timma, förstår man?

SAM. Trappor, mattor, sopor, lakejer, kammartärnor i bockskinnsstöflar... Kommer strax! (*sjunger*)

Hvad är det allt jag får höra?
Sam har ju intet att göra,
Sam är en drummel, sömnig och lat.
Sam har en lön af de största,
Sam skall få mer med det första,
Mera luggis och mindre mat.

HOFMARSKALKEN. Hvad är det för en opassande visa man understår sig att exeqvera i höga öfverhetens närvaro?

SAM (*sjunger*).

Oxar och laxar och hönor,
Plättar och rofvor och bönor,
Cypervin och en fin likör!
Riket har fått en prinsessa,
Sam, han bär allt på sin hjessa;
O, den Sam, Sam, som intet gör!

(*Springer bort.*)

HOFMARSKALKEN. Der ser man följderna af att vara nedlåtande mot sämre folk. Vår nådige konung är, på min ära, alldeles för populär. Pöbeln börjar att

ta sig en air, en ton, som vore den våra jemnlikar, och det kommer sig af att folket har för litet att göra. Men se, här nalkas det stora tåget från kyrkan. Vakt, i gevär!

(*Gardesmusiken spelar den kungliga marschen, och hela hofvet inträder i procession. Först härolder och soldater. Sedan kungen, öfverste munskänken och rikets fina herrar. Sedan prinsessan Törnrosa, buren på armarne af den kungliga barnsköterskan. Prinsessan har ett så långt släp, att det uppbäres af fyra hofdamer. Sedan följer riksrådinnan Kunigunda, hvars släp uppbäres af två hofdamer. Efter henne följa hofjunkare, munsjörer, modemamseller, madamer och simpelt folk, som behöfs för att hurra.*)

HOFMARSKALKEN. Lefve kungen! Hip, hip, hurra!

FOLKET. Hip, hip, hurra!

HOFMARSKALKEN.

Täckes det ers majestät,
Sedan hennes höga nåde
Kronprinsessan, som vi skåde,
Allerhögst sig döpa lät,
Att i underdånighet
Vi för rikets folk bebåde
Hennes namn? Hur lyder det?

KUNGEN. Törnrosa, min kära hofmarskalk, Törnrosa. Men lägg nu bort allt onödigt krus. Flickan är välskapad och behöfver ej förblommeras. Eller hur, riksrådinna? Hvad är det för ett himmelsbefängdt släp, som ni hängt på barnet? Hon är ju utstyrd som en pappersdrake med svans.

RIKSRÅDINNAN KUNIGUNDA (*för sig*).

O, hvad tölpiga fasoner
Man kan finna hos personer,
Som dock ödet satt på troner!
(*högt*)
Pappersdrake? Ack, så roligt!
Kan man skämta så otroligt?

Ha, ha, ha, så qvickt det var!
Sådant sägs ej alla dar.
Men som denna dags hjeltinna
Skall bli modets herrskarinna
Och den goda smakens värn,
Bör man ren i vaggan finna
Hennes höga nåd modern.

KUNGEN. Se, det kallar jag en tidig och skön uppfostran.

KUNGLIGA BARNSKÖTERSKAN. Nådig frun, lillan vill ha mat.

KUNIGUNDA.

Så hon talar om aptiten!
När är en prinsessa liten?
Mera vett skall man bevisa:
(*förnämt*)
Hennes nåd behagar spisa.

(*Prinsessan skriker.*)

SKÖTERSKAN.

Ack, det rår jag ju ej för.
Nådig fru, ni sjelf det hör:
Hennes nåd behagar lipa.

KUNIGUNDA.

Hennes nåd bör dock begripa,
Att det icke passar sig
Inför hela hofvet pipa.

SKÖTERSKAN.

Lillan, var nu snäll och tig!

HOFMARSKALKEN.

Alltså vare kunnigt gjordt,
Att prinsessan, som man sport,
Täckes för sin lefnads kosa
Välja namnet Törnerosa.
Hip, hip —

FOLKET. Hip, hip —

KUNGEN. Håll sin mun, hofmarskalk. Der ser jag flickans gudmödrar nalkas i silfvervagnar, dragna af hvita svanor. Är allt i ordning till deras mottagande?

HOFMARSKALKEN.

Allt är klart, ers majestät!
Sam får skynda sina fjät.

KUNGEN. Munskänk, har du låtit servera mitt bästa cypervin?

MUNSKÄNKEN.

Ja, det kan visst ej slå fel,
Det har Sam uppå sin del.

KUNGEN. Mästerkock, har han tillredt kalaset och guldtallrikarna?

KOCKEN.

Sam har jag det anbefallt;
Det skall gå som smör i palt.

SAM (*tittar in genom fönstret*).

Sam, ja, Sam skall göra allt;
Men om Sam nu säger: halt!

SKÖTERSKAN.

Vyss, vyss, lillan min;
Nu får hon se gudmor sin.
Gudmor är så fin och grann
Med sex svanor i ett spann.
Silke och guldspänne
Lillan får af henne.

(*Hofvet ger rum, och féerna inkomma, en i sender, alla med kronor och trollspön, med hvilka de, hvar i sin tur, vidröra Törnrosa.*)

FÉEN HULDA (*i grön klädning*).

Alla mia vanda rig!
Godhet gifver jag åt dig.
Godhet, ömhet, barnslig lydnad
Skola bli din bästa prydnad.

Aldrig ses i dessa salar
Tårar, som ej du hugsvalar,
Sorger, som ej du vill lindra,
Smärtor, som ej du vill hindra,
Och din högsta lust skall vara
Andras lycka att försvara,
Men förgäta egen fröjd,
Blott du ser en annan nöjd.

FÉEN CLARA (*i hvit klädning*).

Liga lux arundimond!
Jag vill gifva dig *förstånd.*
Klara tankar vill jag gifva,
Vishet skall din prydnad blifva.
Allt det sköna i naturen,
Bergen, hafven, skogen, djuren,
Menskors kunskap, dygd och ära
Skall min lilla Törnros lära,
Att den visaste på jorden
Skall med undran höra orden.
Och dock skall hon tänka så,
Att hon intet vet ändå.

FÉEN SOLA (*i röd klädning*).

Ronda minna alchi denk!
Skönhet är min rika skänk.
Skönhet är en flyktig gåfva;
Lycklig den, som mer kan lofva.
Men till älskliga behaget
Känner sig hvart hjerta draget,
När ett barn med ögon fromma,
Liksom dalens blyga blomma,
Icke vet hur underbara
Dessa dofter kunna vara.
Denna oskuldsfulla makt
Har jag åt min Törnros bragt.

FÉEN MÅNA (*i gul klädning*).

Langa, lintelinga duld!
Jag ger dig det gula guld.

Rikdom skall också du äga,
Huru litet den må väga
Mot en skatt, som mer betyder.
Men när hjertats röst du lyder,
När du hör den arme klaga,
Skall du hafva guld att taga
Och med öppen hand det räcka,
Att hans törst och hunger släcka.
Derför var mot nöden huld:
Outtömligt är ditt guld.

FÉEN STJERNA (*i violett klädning*).
Via, vita andrasiv!
Långt jag gör ditt *menskolif*.
Äfven det är ej det bästa,
Dervid du ditt hopp bör fästa.
Nornor spinna lifvets trådar,
Ständig fröjd jag ej bebådar,
Men till nornorna vi bedje,
Du, som är så mångas glädje,
Att du må i långa tider
Lyckliggöra allt, som lider,
Och till sist välsignad gå
Till din hvila, du också.

FÉEN LJUSÖGA (*i blå klädning*).
Solami adonavag!
Kärlek, kärlek gifver jag,
Kärlek, att ditt lif försköna,
Kärlek, till att kärlek löna,
Kärlek till Guds himmelrike,
Kärlek till din minsta like,
Kärlek, att i hjertat bära
Till allt godt, till dygd och ära,
Fosterland och fader, moder,
Make, vänner, syster, broder,
Trofast kärlek, utan list.
Bästa gåfvan kom till sist.

KUNGEN. Ädla, högtärade féer, edra skänker äro i sanning de bästa på jorden. Ingen konung kan gifva

sitt barn så kostbara faddergåfvor. Huru skall jag tillfyllest kunna prisa er frikostighet!

KUNIGUNDA.

Ett är glömdt, om jag förstod'et:
Vara klädd på högsta modet.

HOFMARSKALKEN.

Och att niga sen med smak.
Liksom det ej vor en sak!

MUNSKÄNKEN.

Les honneurs vid bordet göra,
Vore ock en sak att höra...

KOCKEN.

Och värdera en kalops,
Att ej äta som en mops...

KUNGEN. Allt är nu fullkomligt och förträffligt. Nu återstår det endast att helsa de ärade faddrarna med ett hurra och sedan tåga till middagsbordet.

HOFMARSKALKEN. Hip, hip, hip...

FOLKET. Hip, hip, hip...

KUNGEN. Håll! Hvem kommer der i en vagn, dragen af sex svarta svanor, genom det mörka åskmolnet?

LJUSÖGA. Det är vår sjunde halfsyster, dödens dotter, Mörköga. Jag darrar af fruktan för vår älskade guddotter.

KOCKEN. Ja, der ha vi betaldt för den sjunde guldtallriken.

KUNGEN. Tyst! Hon är redan här.

(*Féen Mörköga träder in, i svart klädning, och berör prinsessan med sitt trollspö.*)

MÖRKÖGA (*till kungen*).

Allt fullkomligt, säger ni?
Och mig har ni icke bjudit!

Vet ni hur *mitt* löfte ljudit,
Som nu osagdt gått förbi?
Jag, jag skulle hafva gifvit
Det, som glömdt af alla blifvit,
Och på flickans panna skrifvit
Detta ordet: *evigt lif!*
Annat allt är tidsfördrif,
Gyckel, tomhet, flärd och nycker,
Som förgås, när stormen rycker.
Dödens dotter ensam råder
Om det rätta lifvets åder,
Som är alla väsens rot,
Men min gåfva togs ej mot;
Derföre hör ödets hot:
Allt hvad dessa andra skänka
Vill ej ödets gunst förkränka:
Godhet, skönhet, vett och guld,
Lifstid nog och kärlek huld,
Allt blir Törnerosas lott,
Tills hon femton år har nått.
Men då skall den hulda mö
På en sländas spets sig såra
Och, för att ert hopp bedåra
Genast somna bort...

KUNGEN.

Och dö?
O, hvad grymma ord! Hvad fasa!
Mörka fé, kan så du rasa?

MÖRKÖGA.

Det är ödets bud. Farväl.
(*Försvinner.*)

LJUSÖGA.

Ack, hvad aning i min själ!
Ödets bud kan ingen vända,
Men ett hopp är qvar, ett enda:
Lifstid lång ju löftet var...
Se, jag vet ett tvillingspar:

Är ej sömnen, liksom döden,
Glömska utaf lifvets öden,
Mera kort och mera lätt,
Men dock barn af samma ätt?
Ej i döden skall hon somna.
När prinsessan sårats har,
Skall hon i en slummer domna
Och med henne dessa alla.
Hennes sömn blir hundra år,
Förrän döden förestår;
Men om, innan timman slår,
Ödet räddaren vill kalla,
Skall hon åter vakna gladt...

KUNGEN.

Dunkla öde, höljdt i natt!

(*Slut på första äfventyret.*)

Andra äfventyret: Törnrosa.

Samma sal i konungens slott, men midt på fondväggen är nu ett rödt förhänge. Femton år ha förgått sedan första äfventyret, och derför äro alla personer femton år äldre, utom Sam, som är oförändradt samma lilla spelevink. Prinsessan Törnrosa har blifvit långa flickan. Man får se hennes mamma drottningen och några andra nya personer, deribland prinsessans hoffröknar Narcissa och Löfkoja samt lilla Susanna.

NARCISSA *och* LÖFKOJA *mötas i salen.*

LÖFKOJA.

Ah, Narcissa, är det du?
Vet du, nej, det var för roligt!
Jag har skrattat nyss otroligt.
Vår prinsessa... Gissa nu!

NARCISSA.

Nå, hvad är det?

LÖFKOJA.

Jo, i parken
Såg hon några stackars små
Utan skor och kläder gå
Barfota på hårda marken,
Och då sprang hon genast dit.
Först så gaf hon dem sin hufva
Och sin halsduk röd och hvit,
Att bevara dem för snufva.
Sedan gaf hon, bit för bit,

Floret, handskarna och kappan,
Och till sist hon barnen gaf
Sina skor, som hon klädt af.
Kunigunda stod på trappan
Och begynte strax sig grufva.
När hon såg vår lilla ljufva
Fröken utan handskar, flor,
Kappa, silkesduk och hufva
Ja — hvad fasa! — utan skor,
Flyga som en plockad dufva,
O, hvad Kunigunda sprang,
För att lexa upp den lilla!
Och då hände sig så illa,
Att hon föll i dammen — pang!

NARCISSA.

Hvem? Prinsessan?

LÖFKOJA.

Kunigunda!
Utaf skratt jag måste blunda.
Strax var Törnerosa der,
Hjelpte gumman upp och henne
Sina strumpor gaf, de tvenne,
Men nu först blef ugglelåt,
Ty nu var prinsessan riktigt
Barfot — tänk, hvad det var vigtigt!

NARCISSA.

Mycket god är vår prinsessa.

LÖFKOJA.

God som guld, från fot till hjessa.
Men hur vis och lärd hon är,
Det begripa ej vi andra.
Sist i går så sågs hon vandra
Ensam uti parken här;
Hvad tror du hon gjorde der?
Hundra fåglar ungefär
Sjöngo der i träden glade,
Det var sällskapet hon hade;

Och hon talte utan bråk
Alla dessa fåglars språk,
Qvirrebirr och titterli;
Se, det kunna icke vi!

NARCISSA.

Vacker är hon mer än alla.

LÖFKOJA.

Ja, för det hon är så god.

NARCISSA.

Rik...

LÖFKOJA.

Men utan öfvermod.

NARCISSA.

Älskad...

LÖFKOJA.

Ack, med lif och blod!
Hvad kan icke hon befalla?

NARCISSA.

Folket säger ju, att detta
Allt är féers skänk.

LÖFKOJA.

Med rätta.
Onda tungor dock berätta...
Kan du tiga?

NARCISSA.

Som en mur,
Som en fisk, ett murmeldjur;
Kan du det ifrågasätta?

LÖFKOJA.

Folket talar om en gåfva,
Som man icke rätt förstår.
När hon fyller femton år,

Sägs, att Törneros skall sofva
Fasligt länge.

NARCISSA.

Jag förstår.

LÖFKOJA.

Det sker af en sländas sår.
Derför lät ju kungen bringa
Alla sländor hit i vår,
För att brännas utan spår,
Att ej någon sådan får
Törneros i fingret stinga.

NARCISSA.

Men det är nu just i dag
Hon blir femton år . . .

LÖFKOJA.

På spiken!
Deraf syns hur uppenbart
Spåmän ljuga, det är klart,
Ty i alla kungens riken
Finns ej någon slända qvar.
Törneros ej somnat har;
Alltså spådomen är sviken.
Men jag glömmer att vi böra
Kläda Törneros till festen.

NARCISSA.

Ja, får Kunigunda höra
Hur vi stå och intet göra,
Blir hon grymmare än pesten.

LÖFKOJA.

Du har mycket rätt. För resten
Är nu gumman torr igen.
Låt oss skynda, kära vän!
(*De gå.*)

ÖFVERSTE MUNSKÄNKEN *och* MÄSTERKOCKEN (*inträda från motsatta sidor*).

MUNSKÄNKEN. Sam! Hvar är Sam? Alltid får man vänta på den lata slyngeln.

KOCKEN. Sam! Drummel! Hvar håller du hus?

SAM (*inspringande*). Kommer strax.

MUNSKÄNKEN. Du odåga! Du spruckna spetsglas! Fort att ställa allt i ordning till den stora festen på prinsessans födelsedag! Kom ihåg nektarn! Glöm ej ambrosian! Understå dig att försumma silfverbägarne, tennstopen, ölmuggarne och de kinesiska mandarinkopparne, etcetera, etcetera.

SAM. Etcetera, etcetera.

KOCKEN. Är du perfekt, pojke? Har du ej redan stekt oxarne, kokat hvalfisken, stufvat morötterna, gräddat plättarna och utstyrt krokanen med prinsessans namn i kanderadt socker? Sam, min gosse, du är den värsta dagdrifvare jag nånsin har sett.

SAM. Etcetera. Ack, herr mästerkock, ack, herr munskänk, det har jag nu fått höra i femton år, och ingen menniska uträttar så mycket som jag. Om jag helst en gång skulle slippa att kallas pojke! Jag är ju gamla karlen, herr mästerkock, tjugufyra år (*snyftande*), och jag borde längesedan ha skägg, men se, det vill icke vexa!

MUNSKÄNKEN. Nio år är du, syltnos, nio år. Du blir aldrig äldre, du, och du vet nog hvarför. Det är derför, att du sörjde så illa för féernas välfägnad den dagen, då prinsessan blef kristnad.

KOCKEN. Hvad skägget angår, är det en vis naturens ordning, att kockspojkar ej ha skägg, ty det skulle de doppa i såsen, när de snålas vid stekpannan.

SAM (*snyftande*). Rådde jag för, att allt gick på tok vid den stora middagen för femton år sedan? Hvarför skulle féen Sola döma mig till ett så hårdt straff, att jag skulle i all min tid vara en stackars liten kockspojke och aldrig få skägg och aldrig få bättre

lön? Jag står icke ut längre, jag går till féen Mörköga och ber att få vakta hennes nattugglor.

MUNSKÄNKEN (*nyper honom i ena örat*). Vill du förfoga dig ned i källaren?

KOCKEN (*nyper honom i andra örat*). Vill du förfoga dig upp i hönshuset?

SAM (*i ömklig ton*). Kommer strax. (*Går.*)

MUNSKÄNKEN. Det är sannt, att det var ett förfärligt kalas för femton år sedan. Sinkadus! Gästerna skulle sätta sig till bords, och der fanns icke en karafin brunnsvatten en gång.

KOCKEN. Ja, jag ryser, när jag tänker derpå. Icke så mycket mat, att en råtta kunnat äta sig mätt. Lyckligtvis skyllde vi allt på Sam. När man ger så punktliga befallningar...

MUNSKÄNKEN. Och när man har så litet att göra, som han... Men kom, min embetsbroder, så taga vi oss en styrkedryck, medan Sam ställer allt i ordning till middagen. (*De gå.*)

FÉEN MÖRKÖGA *inkommer, bärande en slända.*

MÖRKÖGA.

O, ni dödlige, ni blinda,
Som på egen klokhet tron
Och som djerfvens ödet binda,
När det hotar er person!
Denne kung har i sin yra
Trott sig kunna ödet styra
Och är lugn, för det han brände
Alla sländor, som han kände.
Se, han vet ej hvad som hände
Och som vänder allt hans hopp
I bekymmer och elände!
En han glömt att bränna opp,
Och en fattig gummas enda
Glömda och försmådda slända
Skall hans list till dårskap vända.
Jag vill bida ödets lopp.

Detta rum är stängdt för alla,
Endast féer der befalla,
När man vill till råds dem kalla.
O, du sköna Törneros,
Snart din fägring är sin kos,
Vissnad, förrän det kan tros!

(*Hon går in bakom det röda förhänget.*)

FÉEN LJUSÖGA *inkommer.*

LJUSÖGA.

O, du nattens mörka syster,
Dödens dotter, blek och dyster,
Hota, hota, om dig lyster!
Jag är här för att försvara
Törnerosas lefnadslopp.
Denna späda vallmoknopp,
Vuxen uti sömnens gårdar,
Henne skyddar och omvårdar.
Blott hon bär den i sin hand,
Skall hon trotsa dödens tand
Och i lätta rosentöcken
Sväfva genom lifvets öken
Bort till andra tiders strand,
Slumrande i drömmars land.

(*Går.*)

DROTTNINGEN *och* KUNIGUNDA *inträda.*

KUNIGUNDA.

Nådig fru, jag högt bedyrar,
Att hon var så bar om fot,
Som en skalad kålerot.
I min ungdom skulle det
Varit fasligt, om en herre
I strumpfötterna mig sett;
Men nu är det mycket värre.

DROTTNINGEN.

Lugna er, har ingen fara!
Fri vill Törnerosa vara;

Menlös är hon nog ändå.
Dygd och oskuld ej bestå
I ett tillgjordt pjunk, som bara
Är för blygsamhet en snara.
Men, min vän, ni blef ju våt...

KUNIGUNDA.

Våt, ers majestät? Förlåt,
Aldrig sker en sådan faute!
Man blir endast echaufferad,
Altererad, écraserad,
När man finner sig duperad
Promenera i en damm.
Våt! Horribelt! Hvilken skam!
Jag är decontenanserad.

Hofmarskalken VON CIRKEL *trippar in.*

HOFMARSKALKEN.

Serviteur, ers majestät!
Törs jag underdånigst fråga
Hvar prinsessan täckes tåga?
Hela riket är i låga,
Och man söker hennes fjät.

DROTTNINGEN.

Jag kan icke säga det.
Kanske fattiga och sjuka
Hon besökt, som hon plär bruka.
Men, min bäste hofmarskalk,
Ni slår ned liksom en falk;
Hvad är nu på färde? Svara!

KUNIGUNDA.

Är det uppror? Säg, förklara!

HOFMARSKALKEN.

Nej, det är de lärde bara.
Rikets vise, som ni vet,
Ha i många år funderat
Uppå *lifvets hemlighet*
Och förskräckligt disputerat.

Sist, när allt förstånd var bet
Och all lärdom hade ände,
Till prinsessan man sig vände,
Och hon svarade på stund:
Lifvets hemlighet och grund
Är *att älska*...

DROTTNINGEN.

Bra, min flicka!

KUNIGUNDA.

Fort, eau de cologne mig skicka!
Hofmarskalk, kan det förvåna,
Om af skräck jag skulle dåna?

HOFMARSKALKEN.

Derför rikets vise nu
Vilja smycka vår prinsessa
Med en krans på hennes hjessa.
Men der är prinsessan ju...

KUNGEN *inkommer, ledande* PRINSESSAN, *som bär hvit klädning och en lagerkrans kring sin panna. Efter dem följa vise män och hoffolk.*

KUNGEN. Jag tackar eder, högtärade vise män, att ni bevärdigat min dotter med en så skön lagerkrans. Hon är förlägen öfver en så stor ärebetygelse för ett så enkelt svar. Nig, mitt barn, och tacka de vise männen!

TÖRNROSA (*djupt nigande*).

Allt för ringa är jag visst,
Att den sköna lagern bära.
Minsta fågel på sin qvist,
Minsta barn har kunnat lära
Samma svar af sommarvind.
Gud är vis och menskan blind.

(*De vise männen buga sig ända till jorden och gå. Öfverste munskänken inträder och framräcker ett diadem, som Kunigunda fäster på prinsessans panna.*)

MUNSKÄNKEN.

Detta diadem skall stanna
På ers höghets ädla panna:
Rikets råd det sänder här.

TÖRNROSA.

Tacka rikets råd och svara,
Att en blomma skall mig vara
Lika dyrbar, lika kär.
Välment deras skänk dock är.

(*Narcissa hämtar en guirland af rosor och rubiner, hvarmed hon smyckar prinsessan.*)

NARCISSA.

Eders höghet, rosenbandet,
Som skall smycka eder famn,
Sänds af riddarne i landet
Som en hyllning åt ert namn.

TÖRNROSA.

Riddarne den helsning bringa,
Att, till tack, jag hoppas inga
Törnen i det rosenband,
Som förenar kung och land,
Skola deras hjertan stinga.

LILLA SUSANNA (*åtta år gammal, framträder och kysser prinsessans klädningsfåll*). Stor tack för skorna, som prinsessan var så beskedlig och gaf mig.

TÖRNROSA (*upplyftar och kysser henne*). Stor tack för den glädjen, att du icke fryser om fötterna. Glöm icke bort mig!

SUSANNA. Åh, prinsessan kan jag aldrig förglömma, om jag också blefve hundra år gammal. (*Hon går.*)

LÖFKOJA (*frambär ett par ullstrumpor*).

Eders höghet täcks förlåta!
Skall jag skratta eller gråta?

Stackars gamla sjuka Sara,
Som ni var så god emot,
Hon tror nu ers höghet vara
Utan strumpor för sin fot,
Och hon bad mig föra dessa
Åt sin älskade prinsessa.
Ej jag säga får från hvem,
Men hon sjelf har stickat dem.

TÖRNROSA.

Snälla gumma, stackars Sara!
O, hvad skall jag henne svara?
Säg, att ingen skänk så rar,
Som i dag omkring mig regnat,
Har så innerligt mig fägnat,
Som just dessa strumpors par.
Jag är mera arm, än hon:
Hon gaf mig allt hvad hon äger;
Hvad har jag, som det uppväger,
Om jag också gaf en thron?

DROTTNINGEN.

Ja, så är det, som du säger.

KUNIGUNDA.

Fi donc! Är det der fason?
Hör det der till goda ton?
Strumpor af en qvinsperson!

KUNGEN. Madame Kunigunda, min vilja är, att hofdamerna från i morgon begagna ullstrumpor i sidenskorna. Det är mycket helsosamt, och ni bör föregå andra med godt exempel. Törnrosa, min flicka, du har ofta bedt din mor att få lära dig spinna på slända.

TÖRNROSA. Ja, min far, det har länge varit min önskan, men min mor har förbjudit det. Jag lyder gerna min mors befallning.

KUNGEN. Det har haft sina skäl. Men i dag fyller du femton år, du är ej mera ett barn, du kan nu spinna så mycket du vill.

DROTTNINGEN. Icke i dag, min gemål! Men i morgon.

KUNGEN (*sakta*). Var lugn, jag har låtit uppbränna alla sländor i hela mitt rike. (*högt*) Törnrosa, din mor lofvar dig att spinna på den första slända du finner. Munskänk, jag hoppas, att man bjuder oss i dag en bättre middag än sist.

MUNSKÄNKEN. Eders majestät kan lita på vårt underdåniga nit. Sam har fått sina instruktioner.

FÉEN LJUSÖGA (*framträder och upplyftar, osedd af alla, sin vallmo*).

Arigi dalomna.
Somna! Somna!
Sof, lugna dal!
Sof, klara höjd!
Sof, lätta qval!
Sof, lilla fröjd!
Hvila en stund,
Snabba sekund!
Sof, långa sekel, som flyger din kos,
Sof, som en dufva, i törne och ros!

KUNGEN. Godt, jag vill sätta mig på min thron och vänta på middagen. Eller rättare middagsluren, ty jag känner mig litet sömnig.

DROTTNINGEN (*gäspar*). Det är åska i luften.

KUNIGUNDA (*gäspar*). Mina liktår spå regn.

HOFMARSKALKEN (*gäspar*). Vi få oväder, jag känner det i min rygg.

(*Kungen och drottningen sätta sig på sina throner och hela hofvet ställer sig i grupper omkring dem. Alla, utom åskådarne, börja nicka.*)

TÖRNROSA.

Femton år, och barn ej mer!
Så min fader nyss mig sade.
Säg, Narcissa, jag dig ber,
Om man barnen sorgsna ser
Och de stora alltid glade.

NARCISSA.

Det är skönt att vara ung,
Vara dotter till en kung,
Älskad, hållen högt i ära...

TÖRNROSA.

Är då vägen aldrig tung?
Är då smärtan aldrig nära?

NARCISSA.

Icke får man allt begära.
Molnfri barnets morgon är;
På de ungas himmel stiga
Rosenröda, underliga
Sommarmoln. Då ser man der
Blixtar, som jag vill förtiga.
(*hon gäspar*)
Ack, förlåt!

TÖRNROSA (*småleende*).

Gör ej besvär.

(*Hon betraktar uppmärksamt det röda förhänget. Alla de öfriga somna småningom i samma ställning de stå eller sitta. Mästerkocken inträder, ledande vid örat den sofvande Sam.*)

KUNGEN (*sofvande*). Kocken är vidbränd... kycklingen... skall hänga.

KOCKEN (*till Sam*). Der hör du: kungen säger, att du skall hänga. Hvad går åt hela slottet i dag? Jag kommer i köket: der sofva köksorna vid sina kastruller, steken sofver på spettet, slefven gäspar i grytan. Jag går i stallet: kuskarne snarka, hästarne stå orörliga. Jag klifver i hönshuset: hönsgumman sofver på tröskeln, tuppen nickar på vageln. Kungliga gardet sofver på sina gevär, kommandoordet har somnat på öfverstens läppar. Och hvad ser jag? Här sofva kungen, drottningen och hela hofvet oskuldens sömn. Prinsessan ensam är vaken. Mjukaste tjenare!
(*Gäspar.*)

TÖRNROSA.

Kan han säga, mästerkock,
Hvarför alla menskor somna?
Ja, hans egna ögonlock
Tyckas i begrepp att domna.

KOCKEN. Jag? Åh, ers höghet, jag är så munter som en nyssfjällad abborre. (*gäspar*) Det är Sams fel alltsammans. (*ruskar den sofvande Sam*) Jag skall lära dig, lätting, att somna i tjensten. (*Han lyftar sin hand till en örfil, men somnar i samma ställning.*)

TÖRNROSA.

Också han! Jag är allena
I en verld af drömmar här.
Men det röda hänget der,
Undrar hvartill det kan tjena.

(*Hon drager undan förhänget, och man ser féen Mörköga, spinnande på en slända.*)

Mörkögas spinnvisa:

(Samma mel. som spinnvisan i »Den bergtagna».)

Jag spinner på sländan de dödligas öden,
De dödligas öden.
Min tråd, han är tvinnad af natten och döden,
Af natten och döden.
Men ej får jag bida,
Min tråd måste lida,
Han slingrar i mörkret vid menskornas sida.

TÖRNROSA.

Hvad är detta? Hvilken röst!

FÉEN LJUSÖGA (*stiger bakom henne och räcker henne vallmon*).

Fäst den blomman vid ditt bröst!

TÖRNROSA.

Hvarför det?

LJUSÖGA.

Mig värdes höra!

TÖRNROSA.

Blomman kan ej illa göra.

(*Hon fäster vallmon vid sitt bröst.*)

MÖRKÖGA (*sjunger åter*).

Du fagraste tärna i konungens salar,
I konungens salar,
Se, liljorna spinna i ängar och dalar,
I ängar och dalar.
Kom, lär dig att spinna
Och lyckan att finna!
Låt, vårliga ros, alla törnen försvinna!

TÖRNROSA.

Jag har hört om dalens lilja,
Att hon *icke* spinna plär;
Men så skönt likväl det är,
Och det skulle jag väl vilja.

MÖRKÖGA.

Kom! Du ganska snart det lär.

TÖRNROSA (*byter plats med Mörköga, fattar sländan, spinner och sjunger*).

Hur skönt, när de mjuka små trådar sig linda,
Små trådar sig linda!
Ack, kunde för evigt jag sorgerna binda,
Jag sorgerna binda
Och sällheten sprida
Till alla, som lida,
Till alla, som glädjen i tårar...
Aj, jag sårats af din slända!

MÖRKÖGA (*högt och dystert*).

Skedt är det, som måste hända.
Ödets dom kan ingen vända.

(*Mörköga försvinner.*)

TÖRNROSA (*sakta inslumrande*).

O, det var så skönt att tänka
Alla lyckliga! Så gladt

Ville jag mitt lif dem skänka...
Sol och vår, godnatt!... Godnatt!

LJUSÖGA (*fortsätter spinnvisan*).

Ack, kunde för evigt du sorgerna binda,
Du sorgerna binda
Och sällheten sprida
Till alla som lida,
Till alla som glädjen i tårar förbida!

(*Slut på andra äfventyret.*)

Tredje äfventyret: Prins Florestan.

Första afdelningen.

Här uppträda några nya personer, såsom prinsen, Barbra, Dorina och gamla Susanna. Hundra år ha förgått. Man ser en grön gård med en gräsbänk. Midt framför är en stor, hög och blommande törnroshäck. Der hänga några prinsar i häcken, men man kan ej se dem bakom de gröna bladen.

DORINA (*en herdeflicka, vattnar häcken och sjunger*).

Mel. »Jag gick mig ut en aftonstund».

Ack, vore jag ett rosenblad
I vårens gröna hagar,
Då vore jag beständigt glad
I mina unga dagar.
Jag skulle gunga lätt i vind
Och visste ej af tår på kind,
Som hjertats ro förjagar.

Ack, hvad Guds verld är skön så bittida på våren! Kära rosor, jag kan ej låta bli att vattna er, fastän mor icke tycker om er. Vex, min häck, vex hög som ett berg! En sådan som du finns icke i hela verlden, det har prins Aladin sagt. Han förstod sig på rosor, han. Det var skada, att han reste i förgår. Han skulle, kantänka, söka prinsessan Törnrosa, han som de andra. Hvad skulle han bry sig om en stackars herdeflicka? Men en prinsessa, det är något förmer, om hon också varit död och förtrollad i hundra år.

(*Mor Barbra inkommer med en stäfva i handen.*)

BARBRA. Står du här, lata flicka, och vattnar den dumma häcken? Har jag ej sagt dig så många gånger, att törnrosor äro bara till förderf?

DORINA. Hur så, mor?

BARBRA. För det de sticka. Och hvad duga de till? Hvarken att koka eller att steka. Duga de ens till mat åt grisarna? Nästa gång grefvens fogde kommer hit, skall jag bedja honom hugga ned hela skräpet.

DORINA. Men, kära mor, folket säger ju, att der bakom är ett förtrolladt slott.

BARBRA. Folket pratar dumheter.

DORINA. Gamla Susanna, er fars farmor, säger detsamma.

BARBRA. Hon är hundraåtta år gammal och barn på nytt.

DORINA. Men hon har sjelf sett prinsessan Törnrosa. Hon har ofta berättat, huru prinsessan en dag klädde af sig i parken sina egna skor och gaf dem åt Susanna, som då var åtta år gammal.

BARBRA. Nå, hvad sen? Det var då, det. Klockan tolf i dag måste vi klippa buckabässen. Vakta här, så länge jag mjölkar korna, att ej återigen någon tokig prins kommer och hänger upp sig i törnrosorna. Svarta Misse tvättar sig: det betyder galet främmande (*Hon fnurrar af.*)

DORINA (*ensam*). Hänger upp sig, säger mor Barbra? O, du sköna prins Aladin, förrän något så grymt skulle hända dig, ville jag tusen gånger hellre (*gråter*) se dig gift med en hundra år gammal prinsessa! (*Man hör ett jagthorn*) Kan det vara Aladin? Nej, det är en främmande herre.

PRINS FLORESTAN (*inträder*).

Skön god morgon, vackra tärna!
Kan du säga mig, om här
Vägen fram till slottet bär?
Kan man dit i dag sig ärna?

DORINA.

Hvilket slott?

FLORESTAN.

Du vill ej gerna
Ut med sanningen. Bekänn,
Att prinsessan, lik en stjerna
Uti molnet, sofver än!
O, hur lycklig blir ej den,
Som sin hand får henne räcka
Och den hulda åter väcka
Efter hundra år igen!

DORINA.

Är min herre prins?

FLORESTAN.

Förstår sig,
När prinsessan jag begär.

DORINA.

Akta, att han ej förgår sig;
Jag skall säga hur det är.
Féerna bo nära här:
Det är de, som allt förvållat,
Kungens slott ha de förtrollat;
Törnerosa sofver der.
Törnehäcken vexer öfver
Slottets gård, som henne söfver.
Väckas upp hon visst behöfver . . .

BARBRA (*inkommer*).

Se så der, hvad sade jag?
Åter en, som bryter nacken!
Var så god och sväng på klacken,
Annars får han sig på fracken,
Som de andra, här vid lag!

FLORESTAN.

Är ej slottet der på backen?
Dit vill jag ännu i dag.

BARBRA.

Är min herre, som jag anar,
Också prins, så hör mitt råd:
Lemna sådant öfverdåd!

FLORESTAN.

Nej, ett hemligt hopp mig manar;
Väg jag genom törnet banar.

BARBRA.

Då förgås han utan nåd.
Nej, jag står ej längre ut!
Vet min herre hvad det blifvit
Af de prinsar, som förut
Samma väg i törnet klifvit?
Jo, de fått ett ömkligt slut.

(*Hon för prinsen till häcken*)

Titta! Der har en sig rifvit.
Kände ni prins Soliman?
Sen ett år så hänger han.
Den, till höger der i häcken,
Hette Mirza; — i hans klack
En förfärlig geting stack,
Så att han blef död på fläcken.
Den till venster...

DORINA.

Himmel, ack,
Aladin! (*Springer bort*).

BARBRA.

Ja, så han hette;
Han i förgår drog åstad.
Öfvermodig, ung och glad,
Han sitt svärd mot törnet mätte,
Och då kröp på häckens blad
En ofantlig spindeljätte,
Spann sitt nät kring honom fast,
Sög hans unga blod med hast...
Säg, vill ni stå samma kast?

FLORESTAN.

Alla troll, om än så fräcka,
Kunna icke mig förskräcka,
Törnerosa har jag kär,
Törnerosa jag begär,
Törnerosa vill jag väcka,
Henne jag i hjertat bär,
Intet skall min kärlek släcka,
Och mitt svärd skall trollen gäcka.

BARBRA.

Jo, se, den är god, den der!
Splitter galen han ju är.
Hör ett ord, om han en gnista
Sundt förnuft har i behåll
Och ej önskar lifvet mista!
Herre, det finns inga troll,
Det är käringprat och noll.
Törnerosa är en saga,
Som ej kan en klok bedraga:
Den det tror, han är ett fjoll.
Huru kan en menska taga
Sig en lur i hundra år?
Men man kan, som jag förstår,
Hänga upp sig i ett snår:
Det är just hvad jag er spår.

FLORESTAN.

O, att ödet visshet skicke!
Törneros, mitt hjertas vår,
Finns du, eller finns du icke?

BARBRA.

Snart är klockan tolf. Jag går.

(*Hundraåriga Susanna, krokig och lutad mot en krycka, inträder.*)

SUSANNA.

Lefver ännu en, som visste
Nämna Törnerosas namn?

BARBRA.

Kära mor, ni hörde miste;
Gå till lugna kojans hamn!

FLORESTAN.

Vet ni något om prinsessan?

SUSANNA.

Yngling, vissnad är min famn,
Seklers snö bär jag på hjessan;
Men om Gud mig straffa vill
Med att än ett sekel till
Vänta uppå grafvens gömma,
Aldrig kan jag dock förglömma
Denna undersköna, ömma,
Ljufva Törneros, som var
God mot mig i barndomsdar.
(*Hon framvisar ett par guldsydda skor.*)
Ser du, dessa skor hon bar,
Hennes kungafot de täckte,
Men hon ömt åt mig dem räckte
Och stod sjelf barfota qvar.
Märker du? Jag än dem har!
O, var god emot de arma!
Ädel handling kan ej dö:
Hvarje gång vi oss förbarma,
Så vi ut ett litet frö,
Som ännu ur seklers snö
Blommar upp i minnen varma.

FLORESTAN.

Tack, du gamla! Nu friskt mod!
Bort med hvarje blek förfäran!
Ut ur slidan, klinga god!
Nu vi våga lif och blod
För den dyraste klenod:
Dygden, skönheten och äran!

(*Han drager sitt svärd och hugger in på törnroshäcken.*)

BARBRA.

Några galningar jag sett,
Men en karl, så utan vett
Såg jag aldrig så komplett
Hufvudet mot väggen sigta...
Nu går klockan ren till ett,
Buckabässen dör af svett.

FLORESTAN.

Seger! Muren börjar svigta!
(*Han genombryter häcken och försvinner.*)

BARBRA (*förvånad*). Jag tror han högg sig tvärt igenom. Nå, det var ingen konst. Jag sade ju, att det är bara prat med det förtrollade slottet.

SUSANNA.

O, att mina ögon skulle
Än se detta under ske!
Bräckt är sömnens gröna kulle,
Slut är hundraårigt ve,
Och Susanna skall få se
Än sin barndoms engel le.

DORINA (*gladt inspringande*). Mor, mor, under öfver alla under! Jag gick i skogen och gret öfver den stackars prins Aladin, som den nedriga spindeln spann i sitt nät. Då mötte jag en skinande fé med krona på hufvudet. Gråt icke, sade hon. Jag är féen Ljusöga och förkunnar dig en stor glädje. De hundra åren äro förbi i dag precis klockan tolf. Förtrollningen är bruten, törnhäcken stänger ej mera vägen till slottet. Törnrosa väntar sin befriare, alla de döda prinsarne skola åter väckas till lifvet. — Prins Aladin med? frågade jag. — Ja, prins Aladin med, sade hon. — O, hvad jag är glad! Nu vill jag sjunga igen:

Jag vet en vän, som jag har kär,
När daggens perlor glittra.
Jag törs ej säga hvem han är,

Det kan hans fröjd förbittra.
Han är en fura, hög och mörk,
Och jag är blott en fattig björk,
Der himlens fåglar qvittra.

Andra afdelningen.

Samma rum som förut i det kungliga slottet. Det är alldeles mörkt. Man hör två röster tala.

FÖRSTA RÖSTEN. Här står jag i det förgångnas natt. Efter hundra år har jag kommit tillbaka till detta slott och finner det sådant jag lemnade det. Allt är mörkt. Allt är tyst. Allt är dödt. Sjelfva minnet af en konung, som vågat trotsa min makt, är slocknadt bland menniskor. Men jag lefver. Jag är det dunkla ödets budbärarinna, och natten, som uppslukar allt lefvande, förmår intet mot mig. Jag är odödlig!

ANDRA RÖSTEN. Odödlig, men icke ensam!

FÖRSTA RÖSTEN. Röst, hvem är du?

ANDRA RÖSTEN. Röst, hvem är du?

FÖRSTA RÖSTEN. Jag är Mörköga.

ANDRA RÖSTEN. Jag är Ljusöga.

MÖRKÖGA. Hvad vill du här? Vet du ej, att jag dödar det, som kommer mig nära?

LJUSÖGA. Vet du ej, att jag gifver lif åt det, som du dödat?

MÖRKÖGA. Det förmår du icke. Döden är mäktigare än lifvet.

LJUSÖGA. Du misstager dig, stolta fé! Lifvet är mäktigare än döden.

MÖRKÖGA. Toma ord! Här äro alla döda.

LJUSÖGA. Nej, de sofva.

MÖRKÖGA. Den långa sömnen!

LJUSÖGA. Fiat lux! (*Det blir i hast ljust, och man ser kungen, drottningen och hofvet sofvande i samma ställning som förr, men alla betäckta med tjockt damm och spindelväf.*)

MÖRKÖGA. Spöken! Bländverk! Ha, förmätna, vet du icke, att detta är mot naturens lagar? Fiat nox! (*Det mörknar ånyo.*)

LJUSÖGA. Mörköga, jag vet, att du är oblidkelig. Men om du uppslår ödets bok, sjunde sidan till höger, skall du läsa, att prinsessan Törnrosa och alla slottets invånare skola åter vakna till lif efter hundra år, så framt en ung riddare har mod att inom en timma efter den tidens förlopp våga sitt lif och väcker prinsessan med en kyss på pannan.

MÖRKÖGA. Du har rätt; jag har glömt denna spådom. Men timman är snart förliden: ingen skall infinna sig.

LJUSÖGA. Hvem vet?

MÖRKÖGA. Det fattas endast fem minuter.

LJUSÖGA. Fem minuter? Ve, om här ingen komme! Om all min omsorg och all min kärlek vore förspillda?

MÖRKÖGA. Ser du nu, dåraktiga fé, att det mäktiga ödet än en gång gäckar dina beräkningar! Nu fattas blott fyra minuter.

LJUSÖGA.

O, hvar dröjer du, den ende,
Aldrig sedde, aldrig kände,
Som till räddning himlen sände?
Se, minuten vingar har!
Se, han flyger snabb sin kosa;
Snart af sköna Törnerosa
Blott en vissnad knopp är qvar!

MÖRKÖGA.

Det är slut. Din klagan spar!

LJUSÖGA.

Ännu två minuter fela.
Fiat lux!

(*Det ljusnar. Man hör buller utanför.*)

Ett svärd jag ser
Häckens täta törnen dela...

MÖRKÖGA.

Han kan icke hinna mer!

LJUSÖGA.

Skynda, skynda!

MÖRKÖGA.

Allt är slut.

LJUSÖGA.

Än står åter en minut.

(*Féerna draga sig åt sidan. Prins Florestan instörtar och stannar ett ögonblick tvekande.*)

FLORESTAN.

Hvad är detta? Alla sofva!
Men hvar är du himlens gåfva?
O, hvar är min Törneros?

(*Han går till det röda förhänget och skjuter det åt sidan. Man ser Törnrosa insomnad vid sländan.*)

Kan så himmelsk fägring tros?
Är det ej en syn jag drömmer?

MÖRKÖGA (*från sidan*).

Det är slut... Han sig förglömmer.

LJUSÖGA (*från sidan*).

Ännu tjugutvå sekunder!

FLORESTAN.

Ljufvaste bland himlens under,
Skall jag våga väcka dig?

MÖRKÖGA.

Seger! Han försummar sig!

LJUSÖGA.

Sex sekunder! Stanna, stanna,
Tid din flykt!

FLORESTAN.

Om denna kyss
På din oskuldsrena panna
Kunde väcka dig att lyss?

(*Han kysser Törnrosa på pannan. Hon uppslår sina ögon.*)

MÖRKÖGA.

Ve mig! Dödens kedjor brista.
Ljuset segrar, natten flyr...

LJUSÖGA.

O, haf tack, du allra sista
Lifssekund! Du var oss dyr.

(*Båda féerna försvinna.*)

TÖRNROSA (*vaknande*).

O, kunde för evigt jag sorgerna binda
Och sällheten sprida...
Hvem är du, som mig betraktar?

FLORESTAN.

O, du skönsta rosenknopp,
Jag en främling är, som aktar
För min högsta fröjd och hopp
Att till lif dig väcka opp
I det slott, som ödet vaktar.

TÖRNROSA.

Ja, jag sårade min hand;
Men var lugn, har ingen fara,
Det var ju en rispa bara.
Sedan sof jag litet grand;
Luften känns så tung ibland.
Säg mig, kan det middag vara?

FLORESTAN.

Huru länge är det, svara,
Sedan du ditt öga slöt?

TÖRNROSA.

Månn' en qvart sen dess förflöt?
Kanske två? Jag kan ej undra,
Ty min slummer var så söt.

FLORESTAN (*sakta*).

Och hon vet ej af, att hundra
År gått ned i tidens sköt!

(*högt*)

Nu är middagstid minsann.
Hör mig, ädlaste furstinna;
Jag kom hit din hand att vinna,
Och jag är prins Florestan.

TÖRNROSA.

Främling, hur du skämta kan!
Du är ju en ståtlig man,
Och jag är en liten flicka,
Som du såg i drömmen nicka.

FLORESTAN.

Liten flicka? Och du är
Lika gammal ungefär,
Som min mormors mormor här,
Om hon lefde. (*sakta*) Jag mig glömmer.

TÖRNROSA.

Prins, nu vet jag, att jag drömmer;
Se, hur alla sofva der!

FLORESTAN.

Nej, gif akt! De vakna alla.

(*Kungen och alla de öfriga vakna i den ordning de tala.*)

KUNGEN.

Kycklingsstek!

DROTTNINGEN.

En qvalmig dag!

KUNIGUNDA.

Det var åska, det tror jag.

HOFMARSKALKEN.

Ja, en sten jag känner falla
Från mitt ryggbast, med förlof.

LÖFKOJA.

Har man sett? Jag tror jag sof!

NARCISSA.

Jag också.

KUNIGUNDA.

Skäms! Sådant hof!
Passar det i konvenansen?

HOFMARSKALKEN.

Se på mig! Jag höll balansen.

MUNSKÄNKEN.

Lyckligtvis så ha vi Sam.

KOCKEN.

Sam, din drummel! Håll dig fram!
Har man nånsin sett på värre?
Sofver han? Nå, ingen skam!
Jag skall lära dig för söl
Hvar kung David köpte öl!

(*Han smäller örfilen, som väntat i hundra år. Sam vaknar. Han har under de hundra åren fått långt skägg.*)

SAM.

Tack, som väckte, kära herre!
Jag är pigg, liksom en mört.

(*Han känner på skägget.*)

KUNGEN.

Sam, hur är du så bestört?

SAM.

Ack, ers majestät, min haka,
Hon har vuxit och fått skört!

KUNGEN.

Sam, nu får du ju dig raka;
Du har skägg.

SAM.

Har jag fått skägg?

KUNGEN.

Tjockt, liksom en bastuvägg.

SAM (*hoppar af glädje*).

Jag har skägg! Det är otroligt!
Hejsan, nu skall det bli roligt,
Nu så får jag bättre lön!

KUNGEN.

Det förstås; nu är du skön.

KOCKEN.

Se på Sam, som gör sig grön!

(*Barbra, Dorina och Susanna inkomma.*)

DORINA. Kom och se, mor! Här är ett riktigt förtrolladt slott. Derute på gården springa folk, hästar och hundar om hvarandra. Alla prinsar lefva, och här är en lifslefvande kung med sitt allernådiga lifslefvande hof. Nå, hvad säger ni nu, mor?

BARBRA. Hvad jag säger, dumma flicka? Är det icke det, som jag alltid har sagt? Visst är här trolldom; man skall ju ha förstånd som en gråsten, för att icke begripa ett så solklart hexmästeri. Mjukaste tjenarinna, nådig herr kung! Ers majestät har tagit sig en lång lur; hoppas, att ers majestät nu är riktigt fullsöfd.

KUNGEN. Hvad är det gumman pratar?

KUNIGUNDA. Det är simpelt folk, ers majestät. Deras toilett är högst gammalmodig.

BARBRA. Frun är gammalmodig. Frun är klädd som det brukades för hundra år sedan i min fars farmors tid.

KUNIGUNDA. Hvad? Gammalmodig? Understår ni er säga, att jag är gammalmodig?

BARBRA. Just ni. Hvad skall man vara annat än gammalmodig, när man sofvit i hundra år?

KUNIGUNDA.

Hjelp! Jag dånar!

DROTTNINGEN.

Hundra år?

SAM.

Mitt skägg är ej från i går.

KUNGEN.

Hvad är det? Jag ej förstår...

SUSANNA (*visar de guldsydda skorna*).

Inför himlens stora under
Äro menskolifvets stunder
Som de flyende sekunder,
Och hvad är ett sekels mått
Mer än den minut som gått?
Jag, som stapplar här vid stafven
Hundraåtta år mot grafven,
Var ett barn, när dessa skor
Törnerosa ömt mig skänkte...

KUNIGUNDA.

Det var nyss, när jag mig dränkte...

DROTTNINGEN.

För en timma sen, jag tror.

SUSANNA.

Hvad den högstes makt är stor!
Prisad vare han, som låter

Mig min barndomsfröjd se åter!
Nu mitt lif jag glad förgråter.

(*Hon går till Törnrosa, som under tiden samtalat med Florestan, och kysser hennes klädningsfåll.*)

TÖRNROSA.

Är det du, min fordna vän?
Jag ej känner dig igen.
Ack, hvad du är gammal vorden!
Hur är jag så ung på jorden?

SUSANNA.

För ditt hjertas skull. En dag
Skall du gammal bli, som jag.
Herre kung, tro mig på orden!
Florestan er dotter gif;
Han har räddat hennes lif,
Han är värd att henne äga.

FLORESTAN.

Skänk er dotter till mitt vif!

KUNGEN.

Sakta! Hvad skall mamma säga?
Flickan måste öfverväga . . .

DROTTNINGEN.

Mamma svarar ja, om han
Är en ädel riddersman.

TÖRNROSA.

Det är visst prins Florestan,
Lif för lif!

KUNGEN.

Hon lyder mamma!
Alltid lyder hon så snällt.
Nå, är det nu så beståldt,
Så kan prinsen få sin flamma.
Han skall hålla henne kär,
Fast hon litet äldre är,
Hundrafemton år så der,
Det kan vara just detsamma.

Våra själar lefva ju
I millioner år ännu;
När två själar sig förena,
Gör ej mycket, om den ena
Fått ett sekel mer att tjena.

(*Féen Ljusöga inträder.*)

Här ha vi vår gudmor qvar.
Ädla fé, sjung nu en visa,
Och hon skall bli riktigt rar,
Ty ett sådant ståtligt par
Kan man ej tillfyllest prisa.

(*Alla lyckönska de förlofvade.*)

LJUSÖGA (*står med sländan i fonden och sjunger*).

Jag spinner en guldtråd ur féernas rike,
Ur féernas rike.
Den tråden har icke på jorden sin like,
På jorden sin like.
Ur natt är han fluten,
Af sol är han knuten,
När seklerna drömma sin dröm i minuten.

ALLA (*instämma*).

Vi spinna, vi spinna en rosende lycka,
En rosende lycka,
Som féernas älskling för alltid må smycka,
För alltid må smycka;
Att fröjd hon må sprida
Till alla, som lida,
Till alla, som glädjen i tårar förbida.

Olle, som gick på skidor.

Personer:

Olle.
Fjällkungen.
Nalle.

Salen är en stor skog med höga drifvor om vintern. Finnas granar, så är det bra, och finnas de icke, så är det lika bra. Stolarne äro träd, pallarne äro snödrifvor, soffan är ett berg och bordet en kulle. Fjällkungen sitter i sin kungliga skrud på berget.

FJÄLLKUNGEN (*ensam*). Här sitter jag, en konung i mitt rike; min makt sträcker sig så vida. Jag råder öfver alla berg och skogar, furor och granar, nissar och tomtegubbar. Jag är en stor konung, men jag börjar bli gammal, jag fyller snart mitt sextusen sexhundrafemtionde år. När jag var ung för några tusen år sedan, sprang jag i kapp med renarne på Lapplands tundror och tog mig en god stek, när jag behagade. Men nu är jag styf i benen och sitter här, för att lura på något fett byte till frukost. Jag har på sex veckor ej fått mera till mats, än en mager ekorre och en utsvulten filfras. Jag kunde väl befalla mina troll att steka åt mig en varg till frukost, en elg till middag och en björn till qvällsvard, men det är under min värdighet. Jag tycker mera om att sjelf servera mitt

bord. Men se, der kommer någon. Jag önskar det vore en häst. Hvad ser jag? Det är ju endast en liten knyffel. Men i brist på bättre kan han duga till frukost. Jag vill gömma mig här bakom berget.

OLLE (*inträder på skidor och sjunger*).

Mel.: "Spring min snälla ren".

Skogen är så grön,
Drifvan är så hvit,
Skynda, skynda hit
Öfver frusna sjön!
Flyg, min skida, snäll
Öfver dal och fjäll!

Huj, hvad det går! Se så, nu är jag midt i den djupa skogen. Oho, så höga berg! Och så jättestora furor! Det är något annat, än beteshagen vid Qvastbacka. Hvad var det nu jag ville göra i skogen? Jo, helsa på björnarne.

Här är ekorrns bo,
Här är björnens land,
Här är ulfvens tand,
Här är örnens klo.
Här är trollens bädd,
Här är ingen rädd.

Nej, här är ingen rädd. Olle är karl att taga sex björnar i kragen. (*Ser sig omkring.*) Ja, om de till och med vore två vargar. Bara här icke vore så djup snö. Alltid reder jag mig med en örn. Isynnerhet om jag hade en jernspets på min skidstaf. Men det är detsamma, de må komma, tre räfvar på en gång. Det värsta är, huru jag skall få dem hem, sedan jag slagit ihjäl dem. Men jag tar Matts med mig, så draga vi hem alla harar, som vi slagit ihjäl. Sedan säljer jag skinnen och köper mig en riktig bössa, som man kan ladda med krut. Då må de komma, femtiofyra trubbnosiga, stygga, dumma nallar ... Uhu, hvad är det, som kommer emot mig der borta vid granen?

NALLE (*på två ben*). Bum, bum, bum, bum.

OLLE. Nej, se, kan det vara en björn? (*Vill vända om, men snafvar på skidorna.*)

NALLE. Bum, bum. Hvem är det, som skriker i skogen, så att jag icke får sofva i fred i mitt ide?

OLLE. Söta, snälla Nalle, det är bara jag, det är lilla Olle från Qvastbacka, som är ute att skida för ro skull i skogen. Inte kan det vara så illa, om jag sjunger en visa så här för att värma mig; för ser Nalle, jag har bara tröjan, och det är en smula kallt här på morgonqvisten. Jag skall strax gå min väg igen.

NALLE (*ställer sig i vägen för Olle*). Bum, bum. Vill han gifva mig sin tröja, så skall han få gå. Jag behöfver hans tröja till täcke åt mina små Nallar.

OLLE. Nej, hör nu, Nalle; nog ville jag ge honom tröjan, men mor derhemma är så faseligt sträng. Om jag kommer hem utan tröja, ser Nalle, så får jag bastu. Derföre kan Nalle gerna vänta till i morgon, så skall jag komma hit med Matts och ett par andra till och hämta åt Nalle en bra fårskinnsfäll, så få de små Nallarna riktigt godt och varmt.

NALLE (*lyftar sin tass*). Vill han gifva mig tröjan? Bum, bum, vill han gifva mig tröjan?

OLLE. Söta, rara, lilla, beskedliga Nalle, hon är alldeles ny, hon har bara ett endaste hål på ena armbågen.

NALLE. Bum, bum; jag tror han är rädd?

OLLE. Intet det minsta. Skulle jag vara rädd för en så liten snäll och beskedlig Nalle, som är så innerligen liten, snäll och beskedlig? Men ser Nalle, jag är så förlägen, när vi träffas så oförmodadt. Jag har alltid tyckt så mycket om björnar; det är bättre upp det, ser Nalle, än andra stygga troll, som bo här i skogen. För sådana dumma busar krusar jag intet det allraminsta. Dem tar jag i kragen, så att det sprakar om öronen, ser Nalle, och så ruskar jag dem i pelsen, så att...

FJÄLLKUNGEN (*reser sig upp vid sidan af berget*). Nå, ruska mig nu i pelsen, efter du har ett sådant kurage!

OLLE (*skriker*). Uhu!

FJÄLLKUNGEN. Hvarför tar du mig icke i kragen, så att det sprakar kring öronen?

OLLE. Nådig troll, skona mitt lif; jag är bara lilla Olle från Qvastbacka och är ute att roa mig här i skogen med mina bekanta.

FJÄLLKUNGEN. Det är mycket möjligt, men det hindrar mig icke att äta upp dig till frukost.

OLLE. Hvad befalls? (*Vill åter rymma.*)

FJÄLLKUNGEN. (*Fasthåller honom.*) Var lugn, min gosse, jag är icke så nogräknad; du skall smaka mig rätt godt.

OLLE. Vänta litet; jag vet en, som skall smaka ers nåd mycket bättre, och det är gamla grålle på Qvastbacka. Han är så fet, vet ers nåd, att far tänkte klubba honom i höstas, och Matts skall få rida hit med honom i morgon bittida.

FJÄLLKUNGEN. Hm, hm, en häst? Nej, karl är karl, om han också vore bara en munsbit.

NALLE. Serviteur, ers majestät.

FJÄLLKUNGEN. Bon jour, mitt geheimeråd.

NALLE. Tycker ers majestät om musik?

FJÄLLKUNGEN. Ah ja. Ibland låter jag forsen sjunga för mig, och då vältrar jag några klippstycken från fjället, för att ackompagnera sången. Starkt skall det vara.

NALLE. Lilla Olle tycks hafva en ganska vacker röst. Jag tillstår, att jag blef rätt angenämt surprenerad att höra en sådan talent.

FJÄLLKUNGEN. Hm, bara pip!

NALLE. Onekligen bara pip. Men i jemförelse med korpen och kråkan klingar det ganska romantiskt. Skulle ers majestät kanske täckas befalla honom att sjunga en visa, innan han blir uppäten?

FJÄLLKUNGEN. Det kunde låta sig göra; det stärker aptiten. Sjung, knyffel!

OLLE. Hvad befalls?

NALLE. Hör du icke, att hans majestät befaller dig sjunga?

OLLE. Söta, lilla, rara Nalle, jag skall sjunga med full hals, bara du dansar.

NALLE. Hvad? Jag tror du anser mig för en dansmästare?

OLLE. Söta, lilla, beskedliga Nalle, du är så obegripligt blygsam. Hela verlden vet, att du är en fin kavaljer, och ingen kan dansa polka-mazurka som du.

NALLE. Jag smickrar mig verkligen med att ha gjort några små försök, men...

FJÄLLKUNGEN. Dansa, geheimeråd!

OLLE. Kanske får det lof att vara en vals.

NALLE. Allt, som kan roa ers majestät, är mitt högsta nöje.

OLLE. Se så damma till! (*Han sjunger*).

Mel.: "Ach, du lieber Augustin".

Hopp, du lilla Nalle du, Nalle du, Nalle du,
Hopp, du lilla Nalle du, hopp, hopp, hopp, hopp!
Aldrig så ser man mer
En så rar kavaljer.
Hopp, du lilla Nalle du, hopp, hopp, hopp, hopp!

(*Nalle valsar.*)

FJÄLLKUNGEN (*förtjust*). Jag måtte säga, det var en skön musik och en högst smakfull dans. Hopp, du lilla Nalle du... Sjung om den romansen! Hur var det nu åter? (*Han dansar med.*)

OLLE (*makar sig allt längre bort*).

Hopp, du dumma Nalle du, Nalle du, Nalle du,
Hopp du fula fjällkung du, hopp, hopp, hopp, hopp!
Två dumma dansa här,
Olle ej mer begär.
Hopp, du lilla Olle, nu far du din kos!

(*Han kilar af på skidorna.*)

FJÄLLKUNGEN (*andtruten*). Mera musik! Mera musik! Det var en skön romans. Men hvart tog spelmannen vägen?

NALLE (*också andtruten*). Nej, sjung litet mer, jag kom ur takten. Hvart i alla dagar tog Olle vägen?

OLLE (*utanför*). Adjö, fjällkung! Adjö, Nalle!

FJÄLLKUNGEN. Min frukost! Min frukost! Nalle, kom hit; jag vill äta upp dig i stället.

NALLE. Serviteur, ers majestät. Bum, bum. (*Lunkar af.*)

OLLE (*långt utanför*).

Två dumma dansa der,
Olle ej mer begär.
Hopp, du lilla Olle du, hopp, hopp, hopp, hopp!

FJÄLLKUNGEN. Det var en skön romans (*tager sig en pris snus*), men en ganska klen frukost.

Stormen och Solskenet.

Personer:

Stormen (*Harald*).
Solskenet (*Clara*).
En fattig gumma.

Lekrummet föreställer en landsväg, som går genom en skog. Det är vårvinter, snön smälter och fåglarne sjunga. Man kan ställa det huru man vill; nog af, man ser snön och man hör fåglarne.

Solskenet är en liten hvitklädd flicka med ljusröd duk eller slöja. Hon sitter på en klippa och äter bort snön rundtomkring sig. I handen bär hon en slända, på hvilken hon spinner rödt silke. Hon ser snäll ut och har mycket glada ögon.

SOLSKENET (*talar*). Här är jag tillbaka på jorden. Det är så länge sedan jag sist såg den gröna granskogen och de löflösa björkarna. O, hvad jag hade ledsamt der uppe i toma rymden! Det var så tröttsamt, att resa från stjerna till stjerna. Min pappa, solkonungen, har många små barn, som han sänder ut att värma sina planeter och månar, och jag är hans jordflicka. I dag på morgonen sade han till mig: flyg, Clara Solsken, och se åt, om du får fäste på jorden! — Jag flög och flög: från Mercurius till Venus, från Venus till månen, från månen till jorden. På åtta minuter

var resan gjord. Men när jag kom till jordens luftkrets, lågo der tunga moln som en mur framför mig. Jag vet rätt väl hvem som blåste dem tillsamman; det var ingen annan, än Harald Storm. Åh, jag känner den gunstige herrn: det finnes ingen så ostyrig gosse mellan himmel och jord. Hvad jag klappade på de tunga molnen! Men gåfvo de vika? Nej, de skockade sig allt tätare framför mig, tilldess att jag slutligen begynte se på dem. Det var förunderligt; det måtte ha händt något i skyn. Ju mera jag såg, desto mera veko molnen åt sidan, och slutligen var jag på jorden.

Men hvad skall jag nu företaga mig? Äta snö, blir tråkigt i längden: det är en vattsoppa utan russin uti... Om jag skulle vagga videbusken till lif? Jag vill försöka.

(*Hon tager en gren af videbusken, vaggar den på sitt knä och sjunger*):

Sof, du lilla vide ung;
Än så är det vinter,
Än så sofva björk och ljung,
Ros och hyacinter.
Än så är det långt till vår,
Innan rönn i blomma står.
Sof, du lilla vide;
Än så är det vinter.

(*Talar*) Men var ej ledsen för det, videbarn lilla. När jag ser på dig, börjar saften att stiga uti din fina bark, du får varmt kring ditt frusna hjerta och känner något i luften, som säger dig, att våren kommer. Ja, så är det. (*Sjunger*):

Solskens öga ser på dig,
Solskens famn dig vaggar.
Snart blir grönt på skogens stig,
Snart hvar blomma flaggar.
Än en liten solskensbön:
Vide liten blir så grön.
Solskens öga ser dig,
Solskens famn dig vaggar.

(*Talar*) Se, så var det. Hvad nu, videbarn, jag tror du redan slår ut dina små fjun, mjuka som kissor? Skäms litet och fjäska intet; tycker du det passar sig, att pojkar löpa med skägg? Kom ihåg Harald Storm! Rätt som det är, rakar han bort dina smånätta fjun, och så är du skägglös som ett sex veckors barn. Hvad sade jag? Der ha vi honom; jag hör hans kråkskramla föra väsen i tallarnes toppar.

(*Harald Storm rusar in med buller och bång, under det att han stojar med kråkskramlan.*)

STORMEN. Hejsan, ur vägen, riskor och tallkottar! Fort skall det gå, fram skall det gå; tål intet söl. Verlden är en sköldpadda; jag skall sätta dess fötter i rörelse. (*Sjunger*)

Upp genom luften, bort öfver hafven,
Hän öfver jorden i stormande färd.
Morgonens drottning med rosiga stafven
Vinkar oss ut till sin vaknande verld...

(*Talar*) Hvad är det jag ser? Clara Solsken har åter behagat hedra vår jord med sin höga närvaro. Hur bröt du igenom molnen, lilla pyre? Jag trodde ej, att dina rosenfingrar voro så starka.

SOLSKENET. Se, jag kom ändå, dig till förtret. Du tror visst, att du är så rysligt stark; men det finns någon, som är starkare än du.

STORMEN. Verkligen? Nå, hvem skulle den någon vara, om jag får fråga?

SOLSKENET. Jag.

STORMEN (*skramlar*). Du? Ohoho, det var roligt. Nå, efter du är så stark, så försök att draga fingerkrok med mig.

SOLSKENET. Nej, tack. Men hålla vi vad?

STORMEN. Vet du icke, att jag kan kasta omkull de största skogar?

SOLSKENET. Men jag reser dem upp ur jorden.

STORMEN. Jag häfver oceanens vågor mot skyn.

SOLSKENET. Men jag kan blidka honom.

STORMEN. Jag drifver molnen.

SOLSKENET. Och jag upplöser dem.

STORMEN. Jag betäcker marken med yrande snö.

SOLSKENET. Och jag smälter snön.

STORMEN. Jag rensar verlden.

SOLSKENET. Och jag föryngrar den.

STORMEN. Jag dödar...

SOLSKENET. Men jag ger lif.

STORMEN. Se på lillan, hvad hon nu har blifvit stor på sig!

SOLSKENET. Jag skryter ej, men jag tycker om att tukta storskrytare.

STORMEN. Nå, hvad hålla vi vad om?

SOLSKENET. Der borta på vägen kommer en fattig gumma. Hon fryser och sveper om sig en gammal pels. Den af oss, som kan taga pelsen af gumman, han är starkare och har vunnit vadet.

STORMEN. Godt. Och han får till segertecken rycka en fjäder ur den andras vinge. Jag skall plocka dig, Clara Solsken; var säker derpå.

SOLSKENET. Vi få väl se.

(*Den fattiga gumman inträder.*)

STORMEN. Hör hit, käring! Hvarifrån har du stulit din pels?

GUMMAN. Bevare oss, kära herre; jag är en stackars ärlig gumma; aldrig i mitt lif har jag stulit, och pelsen är min egenhändiga pels. Jag må väl veta, att han är gjord af buckabässen, som stångade ihjäl sig för femton år sedan.

STORMEN. Det qvittar mig lika. Jag vill ha pelsen, och ger du den icke godvilligt, så skall jag ruska dig, så att ulltapparna flyga som snöflingor omkring dig.

GUMMAN. Hjelp, här är' röfvare i skogen! Finns här ingen polis?

STORMEN (*ruskar gumman*). Se, nu tager jag pelsen, gumma lilla!

GUMMAN (*stretar emot*). Nej, men se den låter du bli, om jag aldrig en kappe sådde. Min egenhändiga bässe! Röfvare, vill du se mina naglar?

STORMEN (*släpper henne*). Har man sett en sådan gammal katt! Hon har ju klor som stoppnålar.

SOLSKENET. Nå, Harald Storm, hur lyckas vadet?

STORMEN. Det kan icke en orkan få bugt på en sådan böllfluga. Hon stretar mot strömmen som en rosenbefängd.

GUMMAN (*sveper pelsen tätare kring sig*). Pytt fick han, blåsväder! Hu, det är så kallt, att själen fryser uti en fattig menniska.

SOLSKENET (*klappar gumman på axeln*). Fryser du mycket, gumma stackare?

GUMMAN (*fnurrig*). Angår det henne! Låt mig vara i fred.

STORMEN. Ha ha, Clara Solsken, du gör dig fåfängt besvär.

SOLSKENET (*till gumman*). Du är så ensam, och ingen i vida verlden bryr sig om dig. Har du nu varmare?

GUMMAN. Litet skapligare är det. Men det kommer af pelsen.

SOLSKENET (*ser henne i ögonen*). Ja, det är troligt att det kommer af pelsen. Gumma fattig, du har slitit ondt i den kalla vintern.

GUMMAN. Åh ja; ved finnes tillräckligt i skogen, men icke har det just varit rart med födan. Du ser ut att vara en snäll flicka. Jag blir helt varm i själen, när du ser på mig med dina glada ögon.

SOLSKENT. Det kommer af pelsen. Men det måste ha varit en bra bässe, som du höll af, efter han värmer dig ännu femton år efter sin död.

GUMMAN. Ja, det förstås, bässen gör nytta, när det är kallt, men ibland är han nästan för varm så här på vårsidan. Jag riktigt svettas ibland.

STORMEN. Tro henne icke, gumma; hon är en skälm, hon narrar pelsen af dig.

GUMMAN. Var han tyst, blåsväder! Så mycket vett har jag, att jag kan göra skillnad mellan frysa och svettas.

SOLSKENET (*ser på henne*). Hvarför har du så kallt och så mörkt i din ensliga stuga? Du skulle ha der bredvid dig ett litet godt barn, som skulle hålla så hjertligt af dig och kamma ditt gråa hår och släta din skrynkliga kind, och trösta dig när du är sorgsen, och leka med dig när du är glad, och sjunga vackra visor för dig, och hålla dina frusna händer i sina varma. Se, då skulle du aldrig frysa mer i ditt hjerta.

GUMMAN (*håller handen öfver ögat*). Nej, hur märkvärdigt det skiner mig i ögonen och ända in i själen, när du talar så der! Och så varmt det har blifvit, Puh, nu står jag ej längre ut. Håll litet i ärmen, jag måste lägga pelsen af mig. (*Afdrager pelsen.*)

SOLSKENET. Harald Storm, du har tappat vadet! Jag plockar din vinge.

STORMEN. Jag ser att du vunnit. Men det är då rakt obegripligt. Finns det verkligen något i verlden, som är starkare än styrkan?

SOLSKENET. Åh ja... *godheten!* Kom, lilla gumma; nu skall jag till belöning lysa din fattiga stuga med rikaste guld.

VISOR OCH SAGOR.

Kyrktuppen.

(För små barn.)

Nu börja vi en märkvärdig saga, som kunde heta: Högmod går för fall; men hvar och en får tänka hvad han behagar. Högfärdig kan man vara, om man aldrig är mer än en hallonmask; hvad sedan, när man har den äran att vara en kyrktupp?

Det var en gång en kyrktupp, som satt på ett mycket högt torn. Hvarifrån han var hemma och huru han kommit så högt upp i verlden, det är icke lätt att säga. Man tror att hans pappa var ingen vanlig tupp, utan en timmerman, som kunde skära ut örnar och drakar af träd, och då tror man, att timmermannen skurit tuppen af en stock och hissat honom med tåg upp på tornet, efter tuppen var så stocklat och ej kunde lära sig flyga.

Kanske var det ej så; kanske var tuppen fordom premiertupp i den mäktiga fédrottningen Gilimiliadolgas hönshus och gjorde i sitt högmod uppror emot sin beherrskarinna och blef till straff förvandlad till en trädtupp och fastnaglad på tornet. Detta kan ingen så noga veta. Alltnog, der satt han på tornet allrahögst upp, ja högre än det högsta tak och det högsta träd på sju mil omkring. Och så högt satt han, att hela jorden omkring honom syntes ej mycket större än en pannkaka, och menniskorna sågo der ut som flugor på pankakan. En liten tid såg tuppen dem surra, och så såg han dem åter jagas bort med den stora flugsmällan.

Kyrktuppen var mycket stor. Han hade en hög, rödmålad tuppkamm ofvanför näbben, gröna ögon, stora som tallrikar, och en mycket yfvig stjert. I hans mage rymdes väl tre tunnor råg, så glupsk var han. Också kan man tro, att han var något stormodig. För det han var så stor och satt så högt upp, tyckte han, att ingen i hela verlden var en så hög herre, som han. Alla tuppar äro högfärdiga; det kan man se på deras fasoner, när de brösta sig i sophögen och sträcka näbben i vädret, likasom ville de ropa till hvar och en: hvad är du för en fnaskenfelt? Men kyrktuppen var en af de värsta. Man skall få se, att sådant aldrig slutas väl. Mången stormodig tupp har mist nacken, när hans herrskap ställt till kalas, och sedan har han utan krus blifvit plockad och lagd i stekgrytan och uppäten, som annat fjäderfä, med sås, gurkor och lingonsylt.

Kanske visste kyrktuppen, att han ej dugde halshuggas och ätas, och detta gjorde honom högfärdigare, än andra tuppar. Han hade en egenskap, som mycket brukas här i verlden, och det var att beständigt vända stjerten efter vädret. Han kunde derföre se sig omkring åt alla väderstreck. Men hvart han än koxade med sina stora gröna ögon, såg han ingenstädes på jorden sin like. Han började derföre tro, att han var betydligt bättre än alla andra och att hela verlden borde vara honom underdånig. Dervid tänkte han så vid sig sig sjelf:

Jag är en stor tupp, en mycket förnäm och ståtelig tupp är jag. Min like bland tuppar finns icke. Jag är ett verkligt tuppmajestät. Det synes skenbarligen, att kyrkan är byggd enkom för min skull och för att skaffa mig en plats, som är värdig min höga rang. Hvarföre skulle menniskorna hvar söndag samlas här omkring kyrkan, om ej för att riktigt beundra och tillbedja mig? Ja, det är visst, att jag är en stor tupp; en högst förnäm och märkvärdig tupp är jag.

Men förnämt folk har stundom rätt ledsamt, och

det hade äfven kyrktuppen. Flyga kunde han icke, arbeta ville han icke, och äta behöfde han icke. Hvad skulle han göra? Det var ej utan, att han icke ibland med en viss afund betraktade prostens höns, som någon gång trippade fram ända till tornfoten och krafsade så behändigt upp sanden, för att plocka sig ett och annat korn.

En dag hände sig, att en kråka råkade flyga öfver kyrkan och helt nära förbi kyrktuppen, som satt der fnurrig och tvär och förargade sig, att någon understod sig flyga nästan likaså högt, som han behagade sitta. Qva! Qva! skrek kråkan. Hur står det till, kära tupp?

Brrr! sade tuppen, snurrade kring efter vinden och vände stjerten åt kråkan. Jag tycker du kunde åtminstone kalla mig excellens.

Ser man på! sade kråkan. Nå, har icke ers excellens något tråkigt i längden, att sitta så der ensam och göra ingenting? Jag tycker ers excellens kunde gifta sig.

Jag gifta mig! sade kyrktuppen. Hvar skulle jag finna en höna, nog hög och förnäm, att jag utan skada för min rang kunde fria?

Ers excellens har rätt, svarade kråkan; en sådan höna är icke lätt att finna, ty jag minns ej, att jag någonsin hört talas om kyrkhönor. Men ers excellens skulle åtminstone företaga sig något arbete. Så gör jag, det förkortar tiden, och deraf blir man glad och munter till sinnes.

Arbete! fnurrade tuppen åter och såg på kråkan med djupt förakt. Stort och förnämt folk brukar aldrig arbeta. Det passar sig icke.

Håhå, tänkte kråkan vid sig sjelf, när hon flög bort; du koxar och koxar omkring dig, herr tupp, och vet ändå så föga huru det går till i verlden. Jag har ofta sett de höga och förnäma ha mera arbete och mera bekymmer, än de ringa på jorden. Men sådana dumdryga kaxar, som du, tro förnämheten bestå deruti, att man ej gör Guds skapade grand, utan sitter

stocklat, låter andra passa upp sig och har hjertans ledsamt. Det syns också, att kyrktuppen är flera hundrade år gammal och tänker så, som mången tänkte förr i hans ungdomstid. Men nu begriper man bättre än förr, att alla måste arbeta, och vara flitiga, om de vilja vara lyckliga och nöjda. Det förstår icke tuppen. För det, att han är så genomlat, säger han: det passar icke.

Och så var det verkeligen. Tuppen var lat och högfärdig, det var hela saken. I flera hundra år hade han suttit der uppe på tornspetsen och ej gjort strå i kors; han hade ej galat en gång. Ja, han var så lat, att han ej rört sig ur fläcken på alla de hundra åren; då kan man tänka huru lat han var. En lagom risbastu skulle kanske ha muntrat honom till flit och arbetsamhet. Men hvem skulle ha understått sig ett sådant försök? Dessutom var han skapad af träd, och på honom bet intet ris. Vi få väl höra huru det gick med honom.

En vacker dag, när kyrktuppen, som vanligt, satt och stirrade ut i himmelens blå och såg mycket menande ut, fastän han tänkte just ingenting, såg han med förundran en stor hop folk nedanför kyrkan. Hvad kan det vara? tänkte han: i dag är ingen söndag. — Snart nog fick han likväl se hvad det var.

Det var den store lindansaren Karamatti, som hade spännt upp ett tåg mellan kyrktornet och klockstapeln. På tåget hoppade en liten gosse och en liten flicka och dansade mot hvarandra och gjorde förunderliga svängningar. — Jaså, tänkte tuppen; var det ej annat? Jag trodde, att det var någon ny högtidlighet, som de dumma menniskorna fira här till min ära.

Rätt som det var, kastade den lille Karamatti en slängkyss åt folket, och så klättrade han som en katt uppför kyrktornet, ty der voro af gammalt jernpinnar inslagna i tornspiran, den ena ofvanför den andra. Upp efter jernpinnarne klef nu den lille Karamatti allt högre och högre; till slut var han nära tuppen. — Åhå! tänkte tuppen och såg rosenrasande ut.

Men Karamatti lät sig icke förskräcka, utan, mir nix, dir nix, med ett språng var han uppe på tuppens rygg, satte sig der att rida och skrek af alla krafter: hoppsan, min häst! Hej, hoppsan, min häst!

Då skall man tro, att tuppen fick stora ögon och fann sig gruftigen förnärmad, der han satt i sin högfärd och trodde ingen i hela verlden vara hans like. Och nu satt der en liten knyffel och toppred honom och ropade: hoppsan, min häst! Hej, hoppsan, min häst!

Först väntade tuppen, att hela kyrkan skulle ramla af förundran öfver en sådan näsvishet. Men kyrkan stod beskedligt stilla, der hon stod, och nu började tuppen i sin stora förödmjukelse vrida och svänga åt alla håll. Hvad skulle han göra? Han hade varit så lat, att han hvarken lärt sig flyga eller gala; derföre fick han nu hålla tillgodo den knäcken, som hans högmod led, när allt folket nedanföre ropade: bravo! bravissimo! och tyckte det vara mycket behändigt af lille Karamatti, att topprida kyrktuppen. Ja, så går det här i verlden: när någon är lat och högfärdig, kommer lille Karamatti och topprider honom, likasom han red på kyrktuppen. Var säker på det.

Men icke blef kyrktuppen deraf just mycket visare. Der satt han qvar på sin tornspets år efter år; det ena slägtet efter det andra sjöng sina psalmer till Guds ära i kyrkan derunder och lefde sin tid och gick sedan i grafven; och nya menniskor kommo i stället och sjöngo desamma gamla psalmerna i densamma gamla kyrkan. Men tuppen satt alli lika lat och lika förnäm på sitt torn och väntade allt, att ändå till slut någon underbar lycka skulle vederfaras honom för hans stora förnämhets skull. Kanske väntade han, att, der han satt, bli förgylld med klaraste guld och skina som solen, eller väntade han, att en dag blifva utropad till hela jordens stortuppsultan. Ja, hvem kan så noga veta? Han väntade och väntade, och aldrig ville den stora lyckan komma.

Huru länge han nu väntade, blef han på sistone mycket gammal och murken, så att den ena trädbiten

efter den andra föll af honom, när det blåste. En dag var der en stark storm. En väderil kom hvinande öfver kyrkan, blåste bort hela tuppen från tornspiran och förde honom genom luften med sig till sjön. Der fick nu tuppen, hvimmelkantig som han var af den ovanliga resan, för allra sista gången ångra, att han ej lärt sig flyga och gala. Ty hade han kunnat det, så hade han ej blåst i sjön, utan i stället flugit till rådstugutaket och satt sig att gala der, så att magistraten och hela staden förundrat sig. Men nu blåste han i sjön och kastades af vågorna af och an, så att gäddor och abborrar gapade på honom och undrade hvad han var för ett sjöspöke. Till slut blef han kastad upp på en strand, och der blef han liggande.

På stranden var en liten stuga, och der bodde en gammal gumma, som hade två barn, en gosse och en flicka. Gossen och flickan byggde en gång små dammar vid stranden, likasom kamrar för de små fiskarne, som der simmade ut och in. Vid det att de nu gingo litet längre bort, för att samla passande stenar, hände sig, att de der hittade den stackars gamla kyrktuppen, och då för tiden han var rätt bedröflig att se på. Vågorna hade alldeles bortsköljt målningen af honom, och han hade skafvats mot stenarne, så att han mist både näbb och stjert.

Då sade barnen: Nu är ingen nöd; mor klagar alltid, att kråkor och sparfvar göra skada på ärtsängarna. Men se här få vi en präktig kråkskrämma. Kom, låt oss taga ett tåg och hala den stora besten upp till ärtlandet.

Och så blef kyrktuppen på gamla dagar uppspetsad på en gärdsgårdsstör till kråkskrämma vid ett ärtland, i stället att blifva förgylld och utropad till hela verldens stortuppsultan. Då hände sig, att kråkan, som i hans välmaktsdagar kallat honom ers excellens, kom en dag flygande, för att göra kalas i ärtlandet. Huj, — då såg hon kråkskrämman och flög för alla de sju. Men under flykten råkade hon se sig om och kände igen sin gamle bekante. — Qva! qva! skrek kråkan;

mjukaste tjenarinna! Se på hans excellens, som har blifvit en kråkskrämma! Jo, jo, högmodet, högmodet; så går det i verlden.

— Håll din näbb! kraxade en förståndig korp, som satt på en tallstubbe nära intill. Tuppen fattig har varit högfärdig och lat, och derför har det gått honom illa. Men nu är han gammal och olycklig, och den gamla och olyckliga får man icke försmäda. Ingen kan veta huru det går med en sjelf på gamla dagar.

Detta allt hörde kyrktuppen. Men han kunde ej svara ett ord, ty han var utan näbb och satt uppträdd på en gärdsgårdsstör. Der sitter han troligen än i dag.

Nyåret 1868.

God dag, liten vän!
Här är jag igen.
Säg, känner du stjernornas
Springpojke än?
En flyktig krabat,
Men duktig kamrat,
Ung, frusen och hungrig;
Hvad har du till mat?

Min fader en dag
Var liten, som jag,
Och kastade snöboll
Med eder i lag.
Sen fick han en smäll,
Blef grå som en fäll
Och frös sig förderfvad
I tisdags om qväll.

Jag åkte just då
Min kälke också
På vintergatsbacken
I himmelens blå.
Men backen var brant,
Och kälken han slant;
Så bar det till jorden
Med ens så galant.

Och när jag kom hit
Till land af granit,

Var jorden så fattig
Och drifvan så hvit.
Men lekande små,
De dansa ändå,
För det de så litet
Af sorgen förstå.

Och är jag ej ju
Ett barn såsom du?
Jag är ju en vecka
Ej gammal ännu.
Hur skulle jag, blek
Af tidernas svek,
Missunna din glada,
Din sorgfria lek!

Kom, blommande kind,
Som äpple så trind,
Kom, flyg på din skida
Med himmelens vind!
Med rosornas färg,
Med furornas märg,
Sträck famnen mot lifvet
I dalar och berg!

När sedan ibland
Med smekande hand
Din moder dig vinkar,
Så tänk på ditt land,
Det land du tillhör,
Som älska du bör,
Din fattiga moder,
Som lider och dör!

Hon delat med dig
I mödornas krig
Sitt bröd och sitt hjerta
På drifvornas stig.

Så dela till lön
Med henne din bön,
Ditt bröd och ditt hjerta,
Att drifvan blir grön!

Det mjukaste bröd,
Som hemmet dig bjöd,
Är det, som du delat
Med sorger och nöd.
Ej klädde så varm
En tröja din barm,
Som den du har klädt på
En frysande arm.

Och vex, och blif stor,
Som furan hon gror!
Vex stark, till att värna
Din fattiga mor,
Att trygg i sin rot,
Vid tidernas hot
Hon glad må gå faror
Och stormar emot!

Och så, liten vän,
Här har du mig än
Från stjernornas backe,
I drifvan igen.
Vår kälke, han går
I englarnas spår
Från sorgen till hoppet,
Från vinter till vår.

Strö blommor!

(Nyåret 1869.)

Det ringer, det ringer
Till midnatt i tornet,
Och väktaren springer
Att blåsa i hornet,
Och klockan hon slår:
God natt, gamla år!
God dag, nya framtid, som ljusnar till vår!

God natt, du som låtit
Oss tigga vid stafvar!
God natt, du som gråtit
Vid tusende grafvar!
God natt, du som bjöd
Båd' hunger och bröd
Och Guds, den barmhertiges, hjelp i vår nöd!

Med dig har förfärligt
Guds gissel oss agat;
Med dig har så kärligt
Gud sorgen förjagat,
På det att vår själ,
Båd' sorgsen och säll,
Må prisa vår Fader i ve och i väl.

Men du, som nu glöder
I morgonens skyar

Och ljuset oss föder
Och hoppet förnyar,
God dag, nya år!
God dag, nya vår!
Gud signe till lycka och frid dina spår!

Knäpp nu dina kära,
Oskyldiga händer,
Mitt barn, till Guds ära,
När nyår sig tänder,
Och tacka nu, böjd,
Med brinnande fröjd
Din evige Fader i himmelens höjd!

Strö blommor på alla
De snöiga grafvar,
Der sorgen de kalla
Isrunorna stafvar!
Gjut menlös en tår
Från barndomens vår
Som helande balsam på blödande sår!

Strö rosor från kinden
I nyårets sköte,
Som kommer vid grinden
Dig vänligt till möte!
Sträck hoppfull din famn
Mot framtidens hamn!
Vex stark i din Guds och din Frälsares namn!

Och knyt eterneller
Af kärlek och lycka,
Dem stormen ej fäller
Och drifvor ej trycka,
Kring hela vårt land,
Den älskade strand,
Åt hvilken du svurit ditt hjerta, din hand!

Så vilja vi börja,
Så vilja vi sluta,
Så vilja vi sörja,
Så vilja vi njuta
Med Gud i all tid
Vårt lefvernes strid.
Guds helige Ande oss gifve sin frid!

Pikku Matti.

Borta på skogsbacken står ett torp; det har ett fönster, så litet, att när man der ser det runda ljuslockiga hufvudet af en liten gosse, fyller han hela fönstret. Fordom var der en skorsten af tegel, väggarne voro rödmålade, en nätt gärdesgård omhägnade stugan och det gröna potatislandet. Men nu ser der fattigt ut, mycket fattigt, der stiger röken ut genom ett hål i torftaket, och gärdesgården har ramlat för längesedan. Det kommer sig deraf, att der bor en gammal blind soldat och hans likaså gamla gumma; de kunna hvarken arbeta eller bygga, de skulle dö af hunger, om icke gubben pysslade med att binda not och gumman att göra qvastar och om icke socknen årligen gåfve dem tre tunnor spannmål till bröd.

Bättre såg der ut för fyra eller fem år sedan. Då bodde i stugan, jemte de gamla, ett ungt och raskt par, deras son och sonhustru; de arbetade flitigt, och välstånd var i huset, ända tills olyckan kom. Ty en söndagsmorgon hände sig, att den stora kyrkbåten, som förde allt folk i byn till kyrkan, kantrade för en stormil midt uppå sjön, och der förgingos både den unge mannen och hans hustru samt många andra i vågorna. Men de båda gamla hade den dagen blifvit hemma, gubben för sin blindhet och gumman för att sköta ett litet barn. När då klockorna hördes ringa till gudstjenst öfver sjön, var det tillika en själaringning för de döda, dem Gud så hastigt kallat till en evig gudstjenst i himmelen.

Pikku Matti.

Så sutto de båda gamla qvar i stugan, helt ensama med sin sorg, sin fattigdom och sitt lilla barnabarn. Ty det enda arf de hade efter de båda kära, som förgåtts, var en liten pilt, som hette *Matti*, och efter han var så liten, kallades han vanligen *Pikku Matti*. Den, som ej förstår finska, må gissa till namnet. Han var rund och rödblommig som ett moget äpple, och ärliga, klara, blå ögon hade han, och ett hår så gult som guld; — det var det enda guld, som Pikku Matti ägde i verlden. Hans trinda ansigte var det, som brukade fylla stugans fönster, när något märkvärdigt rördes på landsvägen. Om du någonsin for der förbi, har du säkert sett honom. Kanske for du en mörk och kulen höstafton vägen fram. Då har du sett elden glimma lysande klar från spiselhällen i det fattiga torpet; den blinde soldaten sitter och binder sin not; den gamla gumman läser högt ur bibeln om huru de fattiga blinda, som bo i det mörka landet, skola se ett skinande ljus; det ljuset är Jesus Christus, som öppnar de blindes ögon. Och Pikku Matti sitter på hällen i eldskenet, med katten i sitt knä; han hör så fromt uppå, liksom visste han nog hvad farmor läser; men sist kommer sömnen så söt i hans blå ögon, och hans runda blommiga kind sjunker sakta ned mot den gamlas knä. Och sitter du än i rikaste vagn derute på mörka vägen, så ser du med glädje och afund in i den fattiga stugans armod. Der är andakt, och der är oskuld; der är bönens frid, som läker hjertats sorger; der är förtröstan till Gud, som lisar all lifvets nöd. Denna stuga är rik; tror du, att hon ville byta sin skatt mot palatsernas guld?

Men far du den vägen en grön sommardag, då har du sett, att nära till torpet är en grind; der måste du vackert stanna, om ingen kommer att öppna. Men vänta blott, det dröjer ej länge, förrän Pikku Matti är der. Han syns redan i stugans dörr, han springer öfver stock och sten, för att hinna i tid, och det långa, gula håret fladdrar för blåsten. Nu är han vid grinden; har du en slant, så kasta åt honom, han hoppas derpå;

men helst en ny slant, som blänker, ty det är hans glädje. Icke känner han penningens värde; pennislanten af koppar gör honom samma fröjd, som en blank dukat. Men akta, jag ber dig, att du icke kastar slanten på vägen, innan hästar och vagn åkt grinden förbi. Ty Pikku Matti tänker ej längre, än näsan är lång; ser han en gång slanten blänka på vägen, så kastar han sig raklång öfver den och låter grinden falla dina hästar på nosen. Banna honom icke för det; när du var liten, var du icke en bit klokare.

Pikku Matti åt hårdt bröd och mujkor med spisöl i hvardagslag, men ibland vankades potatis och sur mjölk, och då var kalas. Deraf frodades han och vexte för hvart år allt trindare. Läsa kunde han icke, annat än böner och tio Guds bud. Men han kunde stå på hufvudet och stupa kullerbytta, der gräset var mjukt; han kunde kasta smörgåsar öfver den klara sjöns yta vid hemstranden, när farmor gick att tvätta hans skjortor. Han kunde köra på slät väg och rida grannens häst att vattnas, helst om någon gick der bredvid. Han kunde skilja ripans spår ifrån skatans på snön, och hade noga reda på vargfjät. Han kunde tälja en släde af pertor samt göra hästar och kor af grankottar med några stickor till ben. Detta var Pikkus meritförteckning, och det var lärdom nog för en liten en. Men det förslog icke. Pikku Matti led brist på en oumbärlig sak här i verlden. Jag vet ej, om jag bör tala om det: — han hade inga byxor.

Det kom sig af två orsaker. För det första voro hans farfar och farmor mycket fattiga, och sedan så var det på högsta modet bland alla små gossar i byn, att gå utan det, som Pikku Matti gick utan. Men detta gjorde de mest i hvardagslag; om söndagarne voro de alla som annat folk. Pikku Matti ensam hade hvarken söndag eller hvardag det, som han skulle ha här i verlden, och det gjorde honom på sistone mycket bekymmer.

En lång tid begrep icke Pikku, att honom felades något; han gick så tapper och glad i sin lilla skjorta,

som om aldrig några öfverflödiga plagg här i tiden funnits.. Men hvad hände? En söndagsmorgon, när allt folk samlades vid stranden, för att fara till kyrkan, förklarade Pikku Matti, att han ville fara med.

— Det går icke an, kära barn, sade farmor.

— Hvarför icke det? sade Pikku Matti.

— Du har inga kläder.

Pikku Matti blef mycket fundersam.

— Nog kunde jag väl ha en gammal kjol att låna dig, sade farmor. Men då tro alla, att du är en flicka.

— Jag vill icke vara en flicka. Jag vill vara en karl, sade Pikku Matti.

— Allt skall man se, sade farmor. Karl är karl, om han icke är större än en fempennislant. Blif du vackert hemma, Pikku min!

Och Pikku blef hemma den gången. Men icke långt derefter hölls ting i byn; der församlades mycket folk, och bland andra kom Wipplusti med sitt gyckelskåp. Jag hoppas du känner Wipplusti? Alla ville titta i skåpet, ty der såg man kejsar Napoleon Punaparta med sin guldkrona och sin långa sabel, stora Mogul med sina tunnband om magen och sitt fasliga skägg, prinsessan Lindagull, som ledde tigern Ahriman i ett halsband, jätten Bumburrifex och tomtegubben i Åbo slott. Somliga gåfvo Wipplusti slantar, andra gåfvo honom en kaka bröd, många gåfvo honom allsingenting, och somliga sade honom stygga ord, men alla hade de mycket roligt. Detta hörde Pikku Matti andra piltar berätta och förklarade strax, att han ville med och se på gyckelskåpet.

— Det går icke an, kära barn, sade farmor åter.

— Hvarför icke det? sade Pikku Matti.

— Der är förnämt folk, domaren, siktern, skrifvaren, länsman, nämndemännen, brofogden. Icke kan du gå dit utan byxor.

Pikku Matti stred med sig sjelf en stund, och Wipplustis alla dockor lekte i hans håg. Slutligen sade han: Om farmor skulle låna mig kjorteln...

— Der är han, sade farmor och skrattade så godt, när den lille sjåpade i kjol öfver stugugolfvet. Nu ser du ut som en flicka.

— Ser jag ut som en flicka, så går jag icke dit, sade Pikku Matti. Jag är ingen flicka, jag är en karl.

— Visst ser du ut som en flicka, sade farmor. Men du kan ju säga åt alla du möter på vägen, att du är en karl.

Det kan jag göra, tänkte Pikku Matti, och så gick han. På vägen mötte honom en resande herre, som stannade och sade: Kan du säga, min lilla flicka, hvar tinget hålles?

— Jag är ingen flicka, jag är en karl, sade Pikku Matti.

— Icke ser du så ut, sad' den resande.

Pikku Matti svarade ingenting, men när han kom till tingsgården, ropade han så högt, att alla hörde det: Jag är ingen flicka, fastän jag ser så ut. Jag är en karl!

Alla gubbar och gummor skrattade, alla gossar och flickor samlade sig i ring kring Pikku Matti, klappade med händerna och ropade: Nej, se Maja liten, hvar har du fått en så vacker klädning?

— Det är farmors kjortel, och icke min, sade Pikku Matti. Jag är ingen Maja, jag är Matti, må ni väl se.

Då tog den störste och elakaste af pojkarne Pikku Matti på nacken, bar honom fram till gyckelskåpet och skrek öfver hela gården: Hvem vill se en tvåpennis karl? Hvem vill se en karl i kjortel?

Pikku Matti blef ond, tog pojken i lufven och luggade honom af alla krafter. — Det är icke min kjortel, det är farmors kjortel! skrek han, och så begynte han gråta. Men den stygge kamraten fortfor att ropa: hvem vill se en karl i kjortel! — och så bar det med luggande och skrikande af kring hela tingsgården. Aldrig var Pikku i en sådan skjuts. Han gret, han skrek, han klöstes, han bets, och när han ändtligen slapp lös, tog han till fötter, det mesta han kunde, och sprang och snafvade öfver kjorteln, klef på

fötter igen med gråten i halsen, snafvade återigen, kom ånyo upp och sprang allt vidare, tills han åter kullrade öfverända. Så kom han andtruten och snyftande hem till farfars stuga. — Kläd af mig kjorteln! ropade han. Jag vill icke ha någon kjortel. Jag är en karl!

— Gråt icke, Pikku min, sade farmor tröstande. När du blir stor, skall du visa, att du är karl, så god som en annan.

— Ja, sade farfar, och nästa gång skall du få låna mina byxor.

De höllo så hjertligt af Pikku fattig, de gamla farföräldrarne. Han var ju, näst Gud, deras enda tröst och glädje på jorden; de skulle ha velat gifva honom guldstickade sammetsbyxor, om det stått uti deras makt. Nu fick Pikku en smörgås, och dermed var hans sorg förglömd. Han satte sig i ett hörn af stugan och tänkte icke vidare på skammen för en karl att gå klädd i kjortel.

Någon tid derefter blef der på vägen ett dammande af åkande och springande, ty der väntades en hög herre, som reste landet omkring, och så hög var han, sade man, att väl kungen icke var mycket högre. Allt folk församlades att se uppå honom, och det berättades på förhand förunderliga ting. Han åker i guldvagn, sade man; han har tolf hästar förspända; klädd är han från topp till tå i silfver och skrafvelmessing (man högg då till det grannaste man visste). Men de små barnen hade sina tankar för sig. De inbillade sig, att den höge herrn skulle bära på ryggen en stor näfverrensel, — en "kont", — fylld med silfverslantar och lakritsstänger, hvilka han skulle utkasta åt barnen på vägen.

Detta rykte kom till Pikku Mattis öron, och strax förklarade han, att han ville vara med. Han hade allt sitt eget lilla hufvud för sig, Pikku stackare, som det ofta plär vara med farfars och farmors guldgrisar.

— Du vill! sade farmor. Vet du hvar din vilja är? Jo, i min kjortelsäck.

— Och dessutom har du inga kläder, sade farfar småleende. Kanske vill du åter ha farmors kjortel?

— Jag vill icke ha någon kjortel, skrek Pikku Matti och blef röd som ett hallon vid minnet af all den smälek han lidit för detta klädesplagg. Nej, aldrig i verlden vill jag ha någon kjortel. Jag vill ha farfars byxor.

— Allt skall man höra! sade farfar. Nå, kom hit, och led mig på vinden, så få vi försöka huru byxorna passa åt dig.

Hvem var glad, om icke Pikku Matti. Han flög som en katt uppför stegen, så att farfar knappt kunde följa honom. Så kom man till den stora grönmålade kistan, som stod längst i hörnet på vinden och som alltid varit föremål för Pikkus stora respekt, hvar gång han var der att gillra ut fällor för mössen. Det första, som sken den lille i ögonen, var en stor sabel med glänsande slida.

— Den der vill jag ha, skrek han.

— Hvart skall Pytt? sade farfar. Håll uti sabeln, tills jag får uniformen ur kistan.

Pikku Matti tog sabeln, och den var så tung, att han knappast förmådde lyfta den.

Gamle farfar klappade honom vänligt på kinden.

— När du blir karl, sade han, kan det väl hända, att också du bär en sabel och får slåss för ditt fäderneslånd. Vill du det, Pikku?

— Ja, sade den lille och rätte uppå sig. Jag skall hugga hufvudet af dem, så många de äro.

— Åhå! sade farfar. Så många de äro? Det kommer an på mot hvem du får slåss.

— Ja, sade Pikku fundersamt. Jag skall hugga hufvudet af vargarna och hökarna och brännässlorna och alla, som göra farfar och farmor illa. Ja, farfar. Och sedan skall jag hugga hufvudet af alla, som kalla mig en flicka.

— Nå, nå, Pikku, far vackert fram, och var icke så grymsint af dig. Här har du byxorna. Du skall väl ha fracken med, kan jag tro?

— Ja, farfar, och sabeln med. Och hatten med.

— Jo, du är mig en gynnare, sad' farfar. Du skall få alltsammans, med vilkor, att du ej går längre bort, än till grinden vid vägen, när den höge herrn kommer.

— Ja, farfar.

Knappt voro båda nedkomna ifrån vinden, innan länsmannen kom som ett yrväder åkande vägen framåt och ropade till höger och venster, att folket skulle maka sig undan, ty den höge herrn vore här inom några minuter. Nu blef det brådt öfverallt, och brådt blef det äfven i torpet. Farfars byxor drogos på Pikku Matti; grå voro de, med ljusblå ränder på yttre sidan, och så stora och vida, att Pikku rätt väl kunnat krypa, så lång han var, in i ena benet. Ja, det såg ut, men *på* skulle de! De vekos till hälften upp nedtill och knötos upptill med en duk under armarna. Lika bekymmersamt var det med fracken, som också var grå med blå uppslag och syntes hellre gjord åt en jätte, än åt en lillepytt. När den hängdes på, släpade ärmarna på marken, och skörtena sopade gården. Det går icke an, sade farmor, och så uppfäste hon med nålar både ärmar och skörten.

Pikku ansåg allt detta för onödigt krus. Nu staplades på hans hufvud den stora soldathatten, som skulle ha fallit ned öfver hans lilla person ända till axlarna, om den icke varit till mer än hälften stoppad med hö. Slutligen hängdes den tunga släpande sabeln uppå hans rygg, och så var riddaren Lillepytt färdig. Aldrig har någon hjelte kommit så stolt från en vunnen batalj, som Pikku Matti, när han första gången bar byxor. Hela hans lilla trinda figur försvann i de vida kläderna, som mörten i ett haf, och man såg blott de små, ärliga, blå ögonen, de rödblommiga kinderna och den lilla spetsfundiga trubbnäsan titta ut från det smala mellanrummet mellan frackens krage och hatten. När han så ståtlig och välrustad tågade ut, hörde man sabeln skramla mot småstenarna, nålarna föllo bort, ärmar och skörten skötte sig sjelfva, hatten tog en öfverhalning, än åt höger, än åt venster, och hela den tappre riddaren syntes vid hvarje steg färdig att ramla

under bördan af sitt hjeltemod. Icke på lång tid hade de gamla skrattat så hjertligt som nu. Farfar sjelf, som väl kunde höra, men ej se hela tillrustningen, svängde den lille väl tre hvarf omkring, kysste lilla näsan, som stack ut, och sade: Gud signe dig, Pikku liten; måtte aldrig sämre karl, än du, bära Björneborgarnes gamla uniform.

— Gif nu akt! sade farfar. När den höge herrn kommer, skall du göra honnör så här, — och dervid lärde han den lille att stå rak som en sticka, morsk i synen, med venstra armen styf längs sidan och högra handen vid pannan.

— Ja, farfar, sad' Pikku Matti, som alltid var läraktig.

Knappt stod Pikku vid grinden på post, innan det dammade långt borta på vägen och den höge herrn kom åkande, så att det gnistrade öfver stenarna. Nu var han helt nära ... huj, det gick med en fart! ... då hörde man kusken plötsligt hålla in hästarne med ett ptrrroh! och strax derpå ropa: grinden upp, fort! Saken var den, att brofogden i egen myndig person ställt sig att passa på vid grinden, för att allt skulle gå rätt och grinden flyga upp på gifvet kommando, hvilket skulle gifva den höge herrn en högst fördelaktig tanke om ordning och skick på vägarna. Men när vagnen nalkades som en ilande blixt, hände ej bättre, än att brofogden ville med detsamma buga rätt allerödmjukast, och pladask låg han der i det våta diket vid vägen. Deröfver blef åter rättaren, som väntade på kommandot vid grinden, så perplex, att han alldeles icke tänkte på att öppna utan sin förmans ordres, och så förblef grinden vederbörligen stängd midtför vederbörandes näsa.

Vagnen var nu tvungen att stadna, den höge herrn tittade förundrad ut, och kusken fortfor att ropa: upp med grinden! Då grep sig Pikku Matti an, trädde fram, ehuru med mycket besvär, öppnade grinden och gjorde honnör till punkt och pricka, som farfar lärt honom, ungefär som när en dresserad valp lärt sig att

sitta. Kusken piskade på, hästarne ryckte till, men i detsamma ropade herrn i vagnen: håll stilla! Vagnen stadnade nu för andra gången.

— Hvad är du för en liten figur i Björneborgarnes uniform? ropade den höge herrn till Pikku Matti och skrattade så hjertligt, att vagnen skakade. Pikku Matti begrep ingenting, han mindes blott hvad farfar sagt honom och gjorde åter honnör, så styf och högtidlig, som möjligt. Detta roade den höge herrn än mera, han frågade de kringstående efter gossens föräldrar, och brofogden, som nu krupit ur diket, skyndade sig att berätta, huru pojken var en fader- och moderlös stackare, som lefde hos sin farfar, en afsigkommen, utfattig och blind soldat vid namn Hugg. Brofogden sade detta i den föraktliga ton, som stundom brukas, när en förnäm fogde talar om fattighjon i församlingen, men hans förundran var icke liten, när den höge herrn vid dessa ord steg ur vagnen och begaf sig raka vägen till torpet.

Jo, det skulle man sett! Gamla farmor hade af förskräckelse så när fallit af stolen, när så förnämt främmande trädde in uti stugan; men farfar, som ingenting såg, hade mera mod och visade höfligt ditåt, der han visste att bänken var.

— Guds fred, mina vänner, sade den höge herrn och skakade hjertligt de gamles händer. Jag tycker mig känna igen dig, gamle kamrat, fortfor han, i det han noga betraktade farfar. Är du icke Hugg, n:o 39, vid mitt förra kompani?

— Ja, herr kapten, svarade farfar med mycken förundran, ty han igenkände rösten.

— Nå, Gudskelof, att jag ändteligen fått rätt på dig, sade landsherrn. Har du då glömt, att det var du, som i hetaste striden tog mig på din rygg och vadade öfver strömmen, när jag, sårad och vanmäktig, var nära att falla i fiendens händer? Om också du har glömt det, tror du väl, att jag någonsin kunnat förgäta det? Efter freden hörde jag icke mera af dig; jag sökte dig länge, och slutligen ansåg jag dig vara död. Men nu har jag funnit dig, och nu skall jag sörja för

dig och din hustru och din lille pilt. En präktig pojke! Och dervid fattade landsherrn Pikku Matti under armarna, lyftade honom högt upp och kysste honom så duktigt, att hatten föll af den lille, sabeln skramlade och alla farmors nålar lossnade uti frack och byxor.

— Nej, låt bli mig, sad' Pikku till landsherrn. Nu har du fällt hatten i golfvet, och farfar träter.

— Käre nådige herre, sade farmor, helt skamflat på Pikkus vägnar, var så nådig och tyck icke illa vara, att pojken brukar sin mun; han är, gudnås, ej van att umgås med folk.

— Farfar skall få en bättre hatt i stället, sade landsherrn, och ni, kära mor, var obekymrad för pojkens lilla mun; det är ju bra att vara karl för sin hatt. Hör på, Pikku, du ser mig just ut, som skulle du med tiden blifva en duktig karl. Har du lust att bli en tapper soldat, som farfar varit?

— Farfar säger, att det kommer an på mot hvem jag får slåss, sade Pikku.

— Du är mig en klippare, sade landsherrn och skrattade. Minsann har du icke godt kurage.

— Ja, nådig kapten, det kommer sig deraf, att han i dag för första gången bär byxor, och kuraget följer med byxorna.

— Säg snarare, att det följer med Björneborgarnes uniform, sade landsherrn. Der sitter mycken krutrök och mycken ära qvar i denna slitna uniform, och sådana minnen gå från slägte till slägte. Men nu är en ny tid, och pilten kan ännu blifva ett värn för sitt fosterland. Är du stark, lille man?

Pikku svarade icke; han räckte blott ut sitt högra långfinger, för att draga fingerkrok med landsherrn.

— Jag ser det på dig, sade landsherrn leende, att du blir stark som en björn, när din arm hinner vexa. Vill du följa med mig och äta mjukt bröd och dricka mjölk alla dagar? Kanske vankas der också någon gång lakrits och rysskringlor, om du är snäll.

— Får jag en häst att rida på? sade Pikku.

— Ja, det förstås, sade landsherrn.

Pikku funderade en stund på saken. Hans små blå ögon flögo från landsherrn till farfar, från farfar till farmor, från farmor åter till landsherrn. Slutligen kröp han bakom den gamles rygg och sade: jag vill bli hos farfar och farmor.

— Men, sade den blinde soldaten med rörd stämma, kära Pikku, hos farfar får du bara hårdt bröd och vatten och salta mujkor. Hör du icke, att den nådige herrn bjuder dig mjukt bröd och mjölk och annat godt, och tänk på att du får en häst att rida på!

— Jag vill bli hos farfar; jag vill icke gå från farfar! ropade Pikku Matti med gråten i halsen.

— Du är en bra gosse, sade landsherrn med tårar i ögonen och klappade den lille på hans runda kind. Ja, blif du hos farfar; jag skall sörja för att hvarken farfar, farmor eller du någonsin lida nöd, och när du en gång blir en bra karl i verlden, så kom till mig, om jag lefver då mera; jag skall gifva dig jord att plöja och skog att hugga, och blir du bonde eller soldat, det är allt detsamma, allenast du blir en ärlig och trogen son af ditt fädernesland. Vill du det, Pikku?

— Ja, sade gossen, stadig och styf.

— Gud välsigne dig, barn! sade farfar och farmor med rörda hjertan.

— Och Gud välsigne vårt dyra fädernesland och gifve det många sådane trofaste söner, som du, lille Pikku, tillade landsherrn. Ty, fortfor han, många löpa bort från det fattiga, hårda brödet och fika efter de mjuka bullarna, och hvad de derpå vinna, vet Gud och deras samveten; icke vinner deras land derpå. Men hedra din fader och din moder i deras fattigdom, på det dig må väl gå och du må länge lefva på jorden!

— Det der står i ABC-boken, sade Pikku Matti.

— Ja. Men det står icke i allas hjertan, svarade landsherrn.

Fattiga barns lofsång

för Finlands skörd, hösten 1868.

I fjol stod qvarnen still i vind,
Vår moder var af tårar blind,
Vår faders arm var domnad,
Vår broder låg så hvit om kind.

Ty öfver oss och allt vårt land
Låg straffande Guds allmakts hand,
För att vi glömt hans godhet,
När han oss rika kärfvar band.

Vi sändes utan hem, vi små,
Att bort i vida verlden gå,
Och Gud allena visste
Den bädd vi skulle hvila på.

Vi sökte bröd vid toma bord,
Vi hörde milda, hårda ord;
I natt och vinterdrifva
Vi drefvo, som de moln i nord.

Vi voro som de vissna blad,
Dem hös'ens vindar strö i rad,
Och ingen mins den björken,
Som förr var deras hvilostad,

Så gick den långa vinterns lopp,
Och mången föll och stod ej opp,
Men himlens stjernor lyste:
Guds kärlek var vårt enda hopp.

Då lät allsmäktig Gud sin sol
Än skina varm på frusen pol,
Och gisseln vardt borttagen,
Som slog vårt land så hårdt i fjol.

Välsignelse af höjden sken
På hvarje ax, på hvarje gren,
Och underskön blef sommarn
Och rik på korn blef hösten sen.

Nu malar åter bygdens qvarn,
Nu spinner åter mor sitt garn,
Nu tröskar far i logen,
Nu ha vi hem, vi arma barn.

Om nu vi glömde detta allt
Med munnen stum och hjertat kallt,
Så skulle stenen tala,
Som malar qvarnens mjöl och malt;

Så skulle åkern prisa Gud,
Så skulle agnarna få ljud,
Så skulle brödet sjunga
Och rian kläs i blomsterskrud.

Men nu slår hjertat högt af fröjd,
Nu är vår själ som vidjan böjd,
Nu måste vi ju sjunga
Och lofva Gud i himmels höjd.

Vår gode Gud, vi tacke dig,
Vi tacke dig så innerlig,
Att du har tagit sorgen
Från allt vårt land och lyst vår stig.

Vi bedje dig, lär oss nu så
Din helga vilja rätt förstå,
Att vi din gåfva bruka,
Som du vill att hon brukas må;

Och att i sorg och fröjd all tid
Vi prise dig, vår Fader blid,
Och i din fruktan finne
En timlig ro, en evig frid.

Hafskonungens gåfva.

Det var en gång en fiskare, som hette Laxmatte. Han bodde vid stora sjön; hvar skulle han annars bo? och han hade en gumma, som hette Laxmaja; hvad skulle hon annars heta? De bodde om vintern i en liten stuga vid stranden af fasta landet, men flyttade ut om våren till en röd klippa i hafvet och lefde der hela sommaren, alltintill hösten. Der hade de en ännu mindre koja, med trädklinka i stället för lås, en gråstensspis, en flaggstång och en vädersnurra på taket.

Klippan hette Ahtola och var icke större än torget i staden. Der vexte i remnorna en liten rönn och fyra albuskar. Gud vet huru de kommit dit; kanhända med höstfloden. Dessutom vexte der några tufvor sammetsfint gräs, några strån vass, några strån rövippor, två stånd af den örten med gula fröhus, som kallas renfana, fyra höga stånd af den rödblommiga epilobium och en vacker hvit blomma, som kallas trientalis europea. Men det rara på klippan var tre tufvor gräslök, som Laxmaja enkom planterat i en klyfta, der de hade stenmur på norra sidan och sol på den södra. Det var ej mycket, men det var nog för Laxmajas kryddgård.

Alla goda ting äro tre, och derföre fiskade Laxmatte och hans gumma om våren lax, om sommaren strömming och om hösten sik. Var det vackert väder och god vind, så seglade de på lördagen in till staden, sålde fisken färsk och gingo om söndagen i kyrkan. Men ofta hände, att de voro flera veckor å rad allena

på klippan Ahtola och sågo ingenting annat, än sin lilla gulbruna hundracka, som bar det stolta namnet Prins, sina tufvor, buskar och blommor, hafvets måsar och fiskar, den stormiga skyn och de hvitblå vågorna. Ty klippan låg vid yttersta hafsbandet, och der var ingen grön holme eller menniskoboning på en mils afstånd omkring dem, blott här och der en klippa af samma röda stenart som Ahtola, dag och natt bestänkt af vågornas skum.

Laxmatte och Laxmaja voro beskedligt och arbetsamt folk, som lefde förnöjda och glada på tre man hand med Prins i deras fattiga koja och tyckte sig vara rika, när de saltat så många fjerdingar fisk, att de slogo sig ut öfver vintern och hade något litet öfver till tobaksblad för gubbens pipa och något skålpund kaffe åt gumman, med dubbelt så mycket brändt korn och cichoria, för att förbättra smaken. För resten hade de smör, bröd, fisk, en drickstunna och ett surmjölksankare; hvad behöfde de mera?

Det skulle nu allt varit bra, om ej Laxmaja haft en hemlig begärelse, som icke gaf henne någon ro. Hon funderade år ut och år in, huru hon skulle blifva så rik, att hon engång i verlden kunde få sig en ko. Hvad skall du göra med ko? sade Laxmatte. Icke kan hon simma så långt och icke ryms hon i vår båt, att vi skulle få henne ut hit till klippan. Och få vi henne ut, så ha vi ju ingenting att föda henne med.

— Här finnas fyra albuskar och sexton grästorfvor, menade Laxmaja.

— Ja, hvarföre icke? skrattade Laxmatte. Här finnes också tre gräslökstorfvor. Du kan ju föda henne med gräslök.

— Alla kor tycka om salt strömming, menade gumman. Prins tycker också om fisk.

— Det skulle man se! sade gubben. Nej, jag tackar, det blefve en dyr ko, som vi skulle föda med salt strömming. Det kan gå för sig med Prins, som slåss med fiskmåsarne om det, som blir öfver, då vi gäla

strömmingen. Slå du kuddan ur hågen, mor, det är bra som det är!

Laxmaja suckade. Hon begrep, att gubben hade rätt, men kuddan kunde hon icke förgäta. Den gamla surmjölken ville ej mera smaka till kaffegrädde, och Laxmaja tänkte på söt grädde och färska filbunkar, såsom på den största lycksalighet hon visste i denna verlden.

En dag, medan gubben och gumman gälade strömming vid stranden, hördes Prins skälla, och strax derpå syntes en vacker målad slup, med tre unga herrar i hvita mössor, styra till klippan. Herrarne voro studenter, som seglade långa vägar för nöjes skull och nu sökte land, för att få något färskt. — Ro hit med en filbunke, gumma lilla! ropade de.

— Ja, den som det hade! suckade Laxmaja.

— Får gå för en kanna sötmjölk, sade studenterna. Men oskummad skall den vara.

— Ja, den som det hade! suckade gumman ännu djupare.

— Hvad för något? Ha ni ingen ko?

Laxmaja teg. Det grep henne alldeles för djupt att svara på en sådan samvetsfråga.

— Ko ha vi icke, svarade Laxmatte, men skall det vara god bökling, så fås han om ett par timmar alldeles varm.

— Får gå för böklingen, sade studenterne och slogo sig utan krus ned på stenarna med sina cigarrer och pipor, medan femtio silfverhvita strömmingar träddes på spett öfver rökugnen.

— Hvad heter den här småstenen i sjön? frågade en af dem.

— Ahtola, svarade gubben.

— Nå, hvad ha ni då för nöd, när ni bo i hafsgudens gård?

Laxmatte begrep ingenting. Han hade aldrig läst Kalevala och visste ingenting om förfädernes hafsgudar. Men studenterne förklarade saken.

— Ahti, sade de, är en mäktig konung, som bor i

sin gård Ahtola vid en klippa i djupa hafvet och har ett öfverflöd af alla dyrbara skatter. Han råder öfver alla fiskar och andra hafsdjur; han har de vackraste kor och de snabbaste hästar, som beta sjögräs på hafsbottnen. Den, som står väl hos Ahti, blir snart en rik man; dock måste man akta sig väl för att det minsta förtreta honom. Ty Ahti är mycket ombytlig och snarsticken. Han kan förtretas af en liten sten, som man kastar i vattnet, och då tager han sina gåfvor tillbaka och reser upp hafvet i storm och drager seglaren ned i djupet. Ahti har också de allra fagraste tärnor, som uppbära hans drottnings, Wellamos, släp och kamma hennes långa hår och lyssna i vassen, när man spelar för dem...

— Åh, Necken! sade Laxmatte. Ha herrarne sett allt det der?

— Det är så godt som om vi sjelfva skulle ha sett det, sade studenterne. Det står tryckt, och allt tryckt är sannt.

— Vasserra, sade Laxmatte åter litet försmädligt. Då borde vi haft vackert väder i går, ty der står i almanackan att det skulle bli klart, men det blåste och hällregnade, som om himmelen varit öppen.

— Ja, se, det kommer sig deraf, att almanackan har privilegium på att narras, och detta privilegium är tryckt, derföre måste privilegium vara sannt, sade studenterne.

Laxmatte skakade på hufvudet, men nu var böklingen färdig, studenterne åto för sex och trakterade Prins med kall stek, som de medfört i slupen. Prins satt i glädjen på två ben och nystade som en katt. När detta var gjordt, gåfvo studenterne Laxmatte en blank silfvermark och läto honom stoppa sin pipa med Gefle vapen, hvarpå Laxmatte stoppade pipan så, att hon sprack. Derpå tackade herrarne för god välfägnad och reste åter sin väg, mycket saknade af Prins, som satt med vemodiga blickar och nystade på stranden, så länge han kunde se en flik af slupens hvita segel på det blå hafvet i fjerran.

Laxmaja hade icke sagt ett ord, men tänkt desto mera. Hon hade goda öron och hade till punkt och pricka lagt berättelsen om Ahti på minnet. Se, det vore något, tänkte hon vid sig sjelf, att komma sig till en af trollets kor! Det vore något, att få mjölka en sådan präktig kudda morgon och afton och icke ha något bekymmer för hennes föda, utan i stället en hylla ofvanför fönstret, fylld med mjölkfat och filbunkar! Men så lycklig lär jag väl aldrig bli här i verlden.

— Hvad funderar du på? sade Laxmatte.

— Just ingenting, sade gumman. Men i tysthet funderade hon på några gamla trollrunor, dem hon hört i sin barndom af en halt gubbe, som kunde göra god fisklycka. Om jag skulle försöka? tänkte hon.

Nu var den dagen en lördag, och på lördagsqvällen brukade Laxmatte ej lägga ut sina strömmingssköt, ty han visste väl, att man ej fick ohelga sabbathen. Men när det led emot aftonen, sade gumman: i qväll borde vi lägga ut sköten.

— Nej, sade gubben, det har aldrig någon välsignelse med sig att fiska på söndagsnatten.

— I natt var det stormigt, och vi fingo så litet, sade gumman. I qväll är hafvet blankt som en spegel, och med den vinden, som var, stiger strömmingen inåt.

— Men der är ett väderbo i nordvestra skyn, sade gubben, och Prins har på aftonen ätit gräs.

— Han må aldrig ha ätit min gräslök? frågade gumman.

— Nej, men det blir hårdt väder i morgon vid solgången, menade Laxmatte.

— Hör nu på, sade gumman; vi lägga ut en endaste sköthage der i lä för grunden, och så få vi packa den öppna fjerdingen full; han far illa af att stå der så länge utan lock och tyngd.

Gubben lät öfvertala sig, och så rodde de ut med sköthagen. När de nu voro på djupaste hafvet, begynte gumman gnola den gamla trollrunan och ändrade orden efter sitt hjertas begärelse:

Ahti med det långa skägget,
Ahti i det djupa hafvet,
Skatter har du många, fina,
Hafvets fiskar äro dina,
Hafvets perlor utan like
Samlas i ditt kungarike,
Hafvets vackra kor, de feta,
Gräs på dina ängar beta...

— Hvad är det du gnolar? sade gubben.

— Det är bara en gammal visa, som rann mig i hågen, svarade gumman, och så höjde hon rösten och fortfor att sjunga:

Konung i de vida vatten,
Ej begär jag gyllne skatten,
Ej begär jag perlors smycke,
Ej för silfver är mitt tycke.
Två är jemnt och ett är udda:
Hafvets kung, gif mig en kudda,
Och jag vill till lön dig gifva
Solens guld och månens skifva...

— Det är en dum visa, sade Laxmatte. Hvad skall man annat begära, än fisk, af hafskungen? Men det passar icke att sjunga sådant till söndagsnatten.

Gumman låtsade icke höra honom och sjöng och sjöng allt i samma ton, så länge de voro på djupet. Laxmatte hörde ej vidare på, der han satt och rodde den tunga båten, ty han tänkte på sin spruckna lerpipa och på den sköna tobaken af Gefle vapen. Så kommo de tillbaka till klippan och gingo snart derefter till hvila.

Laxmatte och Laxmaja lågo i sin säng, men ingen af dem fick en blund i sina ögon; den ena tänkte på att han ohelgat sabbathen, den andra tänkte på Ahtis kor. När det led öfver midnatt, satte gubben sig upp i sängen och sade till sin gumma: hör du något?

— Nej, sade gumman.

— Jag tycker att snurran på taket låter illa, sade gubben. Vi få storm.

— Ah, du inbillar dig, sade gumman.

Laxmatte lade sig, men om en stund rätte han ånyo på sig. "Nu piper snurran," sade han.

— Sof bara; du inbillar dig, sade gumman. Och gubben försökte sofva.

Men tredje gången sprang han upp ur sängen.

— Nej, nu storskriker snurran, som om elden sutte uti henne! Nu ha vi oväder och måste ut, för att berga sköten.

Båda stego nu upp, och sommarnatten var mörk som Oktober, och snurran pep, och stormen hven uti alla knutar. När de kommo ut, låg det stora hafvet som en hvit snö omkring dem i natten, och skummet stänkte högt upp öfver taket af fiskarkojan. En sådan natt mindes Laxmatte sig aldrig ha upplefvat. Att skjuta ut båten och gå till sjös, för att berga sköten, var icke att tänka på. Gubben och gumman stodo häpna vid trappan och måste hålla sig fast vid dörrposten, medan vattnet stänkte dem öfver ansigtet. — Sade jag icke, att det är aldrig någon välsignelse med fiske på söndagsnatten? menade Laxmatte buttert, och gumman stod der så flat och förskräckt, att hon icke ens tänkte på Ahtis kor.

När ingenting var att göra, gingo de in igen. Nu blefvo deras ögon tunga efter nattvaket, och de somnade så godt, som om aldrig ett stormigt haf brusat i vrede kring deras ensliga klippa.

När Laxmatte och hans gumma vaknade, stod solen redan högt på himmelen, ovädret hade upphört, och endast hafvets dyning gick ännu i höga silfverkullar, glittrande i solskenet, emot den röda klippan.

— Nej, hvad är detta? ropade gumman, när hon tittade ut genom dörren.

— Det ser ut som en stor skälhund, menade Laxmatte.

— Så sannt jag lefver, är det icke en ko! utropade Laxmaja.

Och en ko var det, en präktig röd ko af bästa sorten, fet och frodig, som om hon i alla sina dagar ätit spenat. Hon gick der så lugn på stranden och rörde icke ens vid de fattiga grästorfvorna, liksom försmådde hon en så mager kost.

Laxmatte trodde ej sina ögon. Men en ko var det, så var hon skapad, och det visade sig snart, när gumman begynte mjölka henne och fyllde alla kärl, ända till öskaret, med den raraste morgonmjölk. Gubben bråkade förgäfves sitt hufvnd med att begripa huru hon kommit dit, och gick ut att söka sina förlorade sköt. Det dröjde icke heller länge, innan han fann dem uppkastade af vågen på stranden och så fulla af fisk, att man ej såg en enda maska för idel blänkande strömming.

— Det är godt och väl att vi ha en kudda, sade Laxmatte, medan han gälade strömmingen. Men med hvad skola vi föda henne?

— Det blir väl något råd, sade gumman.

Och kuddan hittade sjelf på råd. Hon gick ut i vattnet och åt sjögräset, som vexte i stora bankar vid stranden; dermed höll hon sig ju ständigt vid bästa hull. Alla, utom Prins, tyckte, att hon var en snäll kudda. Prins skällde på henne; han hade fått en rival. Från den dagen funnos mjölkfat och filbunkar i öfverflöd på den röda klippan. Alla sköt voro beständigt fulla af fisk. Laxmatte och Laxmaja blefvo feta af vällefnad och hvar dag rikare, ty gumman tjärnade många pund smör, gubben skaffade sig två drängar och begynte fiska i stort. Hafvet blef för honom en stor fisksump, ur hvilken han håfvade upp så mycket han ville. Och kuddan fortfor att sköta sig sjelf. Om hösten, när Laxmatte och hans gumma flyttade öfver till fastlandet, gick kuddan i sjön, och om våren, när de kommo tillbaka, stod hon åter på klippan.

— Vi skulle behöfva en bättre stuga, sade Laxmaja andra sommaren. Den gamla är nu aldeles för liten för oss och drängarne.

— Ja, sade Laxmatte. Och så byggde han en präktig stuga med ordentligt lås och fiskbod på klippan och tog två drängar till och fiskade så märkvärdigt mycket, att han skickade många tunnor lax, strömming och sik till Ryssland och Sverige.

— Jag släpar ut mig med det myckna folket, sade Laxmaja. Det vore nu ej för mycket, om jag finge en piga att hjelpa mig.

— Tag dig en, sade gubben. Och så städslade de en piga. Men då sade Laxmaja:

— Vi ha alldeles för litet mjölk för det myckna folket. Efter jag har en piga, kunde hon med samma besvär sköta tre kor.

— Så kan du sjunga för trollet en visa till, sade gubben litet försmädligt.

Detta förargade Laxmaja. Men icke desto mindre rodde hon en söndagsnatt åter på djupet och sjöng som förut:

Ahti med det långa skägget,
Ahti i det djupa vattnet,
Tusen kor har du i hafven:
Gif mig tre af dem i klafven!

Andra morgonen stodo tre kor på klippan i stället för en, och alla åto de sjögräs och skötte sig liksom den första.

— Är du nu nöjd? sade Laxmatte till sin gumma.

— Visst skulle jag vara nöjd, sade gumman, om jag blott finge två pigor till för det stora hushållet och dessutom litet bättre kläder. Har du ej hört, att jag kallas madam?

— Nå ja, sade gubben. Laxmaja fick flera pigor och granna madamkläder. — Det vore nu allt så bra, sade hon, om vi hade litet bättre om sommaren. Du skulle bygga oss ett tvåvåningshus och föra dit mull, att vi finge en trädgård. Der skulle du bygga ett litet lusthus, att jag finge se ut mot sjön, och så skulle vi ha en spelman, att spela för oss på basfiol om qväl-

larna; och så skulle vi ha en egen liten ångbåt, att fara till kyrkan med, när det blåser.

— Ingenting annat? sade Laxmatte. Och så gjorde han allt hvad hans gumma ville. Klippan Athola blef så grann, och Laxmaja blef så förnäm, att alla sjöns simpor och strömmingar föllo i förundran. Sjelfva Prins föddes med kalfstek och gräddvofflor och blef till slut så rund som en hvassbukskagge. — Är du nu nöjd? sade gubben.

— Visst är jag nöjd, sade Laxmaja, om jag bara hade trettio kor. Det behöfs något för ett sådant hushåll.

— Gå till trollet, sade Laxmatte.

Gumman for ut på sin nya ångbåt och sjöng för hafskonungen. Nästa morgon stodo trettio sköna kor på stranden, och alla skötte sig sjelfva.

— Vet du, gubbe, sade Laxmaja, här är alldeles för trångt på en så liten usel klippa, och hvar får jag rum för de många korna?

— Jag vet intet annat råd, sade gubben, än att du pumpar ut hafvet.

— Du pratar! Hvem kan pumpa ut hafvet?

— Försök med din nya ångbåt, der är en pump.

Laxmaja begrep väl, att gubben tokades, men kunde icke låta bli att tänka derpå. Icke kan jag pumpa ut hafvet, menade hon. Men kanske kunde jag fylla det, om jag bygger en stor damm utåt djupet. Jag kan ju lägga dit stenar och sand, så få vi vår klippa dubbelt större.

Gumman lastade sin nya ångbåt med sten och for ut på djupet. Spelmannen var med och spelade så vackert på sin basfiol, att Ahti och Wellamo och alla hafvets tärnor döko upp till vattenytan, för att lyssna till spelet.

— Hvad är det, som glittrar så grannt i vågorna? frågade Laxmaja.

— Det är hafvets skum som blänker i solskenet, svarade spelmannen.

— Kasta ut stenarne! sade Laxmaja.

Folket i ångbåten började kasta ut stenarna, plums, plums, till höger och venster i skummet. En sten slog näsan af Wellamos bästa kammartärna. En annan skrapade hafsdrottningen sjelf en skråma på kinden. En tredje sten sten plumsade nära till Ahtis hufvud och ryckte bort hälften af hafskonungens skägg. Det blef ett väsen i hafvet, och vågorna tumlade om hvarandra som i en kokande gryta.

— Hvarifrån kom den väderilen? sade Laxmaja. Men innan hon talat till slut, gapade hafvet upp som ett gäddgap och slök hela ångbåten.

Laxmaja sjönk som en sten till bottnen, men stretade emot med händer och fötter och kom åter upp till hafsytan, der hon fick fatt i spelmannens basfiol och flöt på den. I detsamma såg hon bredvid sig Ahtis förskräckliga hufvud, och han hade bara ett halft skägg.

— Hvarföre har du kastat stenar på mig? röt hafskonungen.

— Ack, nådig herre, suckade Laxmaja, det var ett misstag. Stryk björnpomada på skägget, så vexer det snart igen.

— Käring, har jag icke gifvit dig allt hvad du begärt och mera dertill?

— Ja visst, nådig herre. Stor tack för korna! De mjölka rätt som kameler.

— Nå, hvar har du solens guld och månen sskifva, som du lofvade mig?

— Ack, nådig herre, de ha ju lyst alla dagar och nätter på sjön, när det ej varit mulet, svarade Laxmaja illparigt.

— Jag skall lära dig! ropade hafskonungen och gaf basfiolen en puff, så att den for med gumman som en raket uppåt klippan.

Der stod Prins, lika utsvulten som förr, och gnagade på ett kråkben. Laxmatte satt i sin slitna grå jacka allena på trappan till den gamla fattiga kojan och band på ett nät. — Se på mor! sade han. Hvar-

ifrån kommer du flygande med en sådan fart, och hur är du så våt?

Laxmaja såg sig förbluffad omkring och sade: hvar är vårt tvåvåningshus?

— Hvilket hus? sade gubben.

— Vårt stora hus och trädgården och drängarne och pigorna och de trettio sköna korna och ångbåten och allt annat?

— Nu pratar du i nattmössan, mor, sade gubben. Studenterne ha förvridit hufvudet på dig, så att du sjöng tokvisor i går afton på sjön, och så fick du ej sofva, förrän på morgonqvisten. Det var oväder i natt, men det är nu förbi, och jag nändes ej väcka dig, utan rodde allena ut efter sköten.

— Men jag har sett Ahti, sade Laxmaja.

— Du har legat i din säng och drömt bara galenskaper, mor, och så gick du i sömnen ut i vattnet.

— Men der är basfiolen, sade Laxmaja.

— Vacker basfiol! Det är ju en gammal stock. Nej, gumma lilla, en annan gång akta vi oss att ohelga sabbathen. Det har aldrig någon välsignelse med sig att fiska på söndagsnatten.

Sista April.

Nu kommer jag, sad' Våren,
Nu är jag redan här
Med blommor uti håren
Och fil och tranebär.
Adjö, muff, pels, galoscher!
Bon jour, madame Mantille!
Behagas blåsippsbroscher?
April! April! April!

Nej, vänta! sad' herr Vinter,
Jag är ju här igen,
Det hör till mina qvinter,
Förlåt mig, lilla vän!
Månn à la glace behagas?
Strösocker ger jag till,
Och fram skall kälken tagas...
April! April! April!

Men lilla Maja gläntar
I dörrn så gladelig:
Em du är snäll och väntar
En dag, så får du mig.
En skälm är Calle Vinter,
Rose Vår dig narra vill,
Men tro ej deras finter...
April! April! April!

Svalan från Egypti land.

Har någon sett den lilla gården borta vid landsvägen, den der med gulmålad grind och ett litet rödt hus med hvita fönsterposter och en liten farstuqvist med tak öfver? Der ser trefligt ut; der bo säkert goda menniskor. Strax innanför grinden vid vägen står ett högt lummigt träd, i hvilket alltid fåglar sjunga och hvars doft är så ljuflig om våren, att hela nejden fylles deraf. Hvems kan den fridsamma gården vara, och hvad är detta för ett sällsamt utländskt träd, som man annars aldrig får se här i kulna norden?

Det är nu många år sedan der bodde en gammal gumma, som hade tre små flickor, af hvilka den äldsta hette Ilia, den medlersta Milia och den yngsta Emilia. Besynnerliga namn, som den gumman gaf sina flickor! Hvad månne den fjerde skulle hetat, om der funnits en till?

Det lönar icke mödan att gissa. Alltnog, de tre flickorna voro snälla, lydiga och goda barn, som aldrig gjorde sin mor emot. Då kan det vara detsamma, om de hetat Gräsgröna, Hallonmaska och Takdroppa. Namnet gör ingenting till saken, och den är en narr, som gråter för att hon heter Stina eller Susanna. Blott man är god och from, — se det är saken; då pryder man alltid sitt namn.

I gården bodde ännu en femte person, och det var en svala. Hon hade sitt lilla hushåll för sig sjelf under takåsen och bodde der hyresfritt hela sommarn om med sina ungar. Till vintern gjorde hon långa

utrikesresor, men hon reste hvarken i vagn eller kursläde, ej heller behöfde hon packa in sina saker i kappsäckar och hattaskar. Hon for med pilens hastighet af på sina svarta, glänsande vingar, och jag ville se den skjutshäst, som kunnat trafva i kapp med henne. Detta skedde alla år och på samma tid. Och likväl sade ingen åt svalan om hösten: res bort nu! Ej heller sade någon om våren åt henne: res hem nu! Men hon visste det utan all påminnelse, och flickorna visste det också ganska väl, ty de höllo alla af den flitiga, vackra fågeln. Hvem skulle ej hålla af en svala? Svalan är ju den hemtrefligaste fågel på Guds gröna jord, och den som gör en svala ondt, han vore värd att naggas af en kråka och ätas upp af en hök.

En dag i September månad, när asp och rönn började gulna och molnen samlade sig tjocka på himmelen, sutto de tre flickorna på den lilla bänken i farstuqvisten och sade till hvarandra: i dag reser svalan!

Qvirr, qvirr! det gör jag visst, qvittrade svalan, som hört dessa ord, der hon satt på takåsen och pickade på ett hampfrö till resfrukost.

— Men säg oss en gång, kära svala, sade flickorna, hvart du flyger så der hvarje höst, hvar du är öfver vintern, hvad du gör i främmande land och hvem som visar dig vägen dit eller derifrån.

— Qvirr! det var många frågor på en gång, qvittrade svalan. Ha'n I någonsin tänkt på Honom, som säger till blommorna om våren: vex! och till gräset på marken: gör jorden grön! Det är samma Guds goda, ljufva röst, som säger till de små fåglarna om hösten: far! och om våren: kom! Och de små fåglarna äro Guds lydiga barn, de höra hans röst, och han visar dem vägen genom oändliga rymder, öfver grönskande länder och brusande haf. Så flyga vi bort om hösten, när vi höra den manande rösten i vårt hjerta; vi lemna vår älskade nord och flytta inom några dagar tusende mil, tilldess att vi komma i fjerran söder till ett land, som kallas Egypten.

— Ja, ja, sade flickorna, det landet känna vi nog. Det var dit Jesusbarnet flydde med sina föräldrar undan konung Herodes' grymhet. Det måste vara ett skönt land, der Jesus fann en tillflykt, då han var liten.

— O ja, sade svalan, ett skönt, ett välsignadt land! Höjderna skimra af ädelstenar och guld, de rika dalarna dofta af rosor utan tal, och vattnen hvimla af sällsamma djur. Ni skulle se det sköna trädet, der jag bor! Dess grönska dör aldrig bort för någon vintersnö, dess blommor dofta som ett paradis, och dess frukt är konungslig. På dess grenar har jag byggt mitt bo vid den mäktiga floden Nil, der guldfiskarne blänka i vattubrynet, och derifrån flyger jag ut i den höga, blå luften, öfver de brännheta öknarna, der lejonet flämtar af törst, och öfver de jättestora bergen i Sennar, der diamanter stråla mot dagen ur de ödsliga klyftorna.

— Men hvarföre längtar du, lilla svala, åter om våren bort från detta välsignade land?

— Ack, det vet jag icke. Derborta är ingen skilnad emellan vinter och sommar, höst och vår; der är blott skilnad emellan regn och torka. Men jag känner inom mig, när det är vår i norden. Då griper mig en förunderlig längtan, jag vill så gerna återse min gömda, min kära hembygd i det aflägsna fjerran. Jag tänker på den lilla ensliga gården långt, långt borta, under hvars ås jag är född, der min moder räckte mig det första fröet och der hon lärde mig att flyga från qvist till qvist, från tak till tak. Då förekommer det mig, som om intet land på jorden vore så underbart skönt, så innerligt kärt, som detta fattiga land högt uppe i det snöiga fjerran, och när jag minnes dess unga björkar, dess gröna uddar och dess ändlöst många och klara vattenspeglar, — ack, då ville jag ej byta dess röda smultron mot paradisets gyllne frukt, och hellre ville jag bo i mitt lilla torftiga bo under hyddans ås, än bland Sennars skimrande diamanter. Hur måste icke menniskorna älska sitt fädernesland, när sjelfva

luftens svala icke kan glömma sin fosterbygd tusen mil derifrån!

— Ja, ja, sade flickorna; så borde det vara.

— Men jag glömmer min resbrådska, återtog svalan. Önsken I, att jag hemtar eder något rart från Egypti land?

— Jag ville väl gerna ha en diamant från Sennars berg, sade Ilia med strålande ögon.

— Och jag, sade Milia, skulle ingenting högre önska, än en vacker guldfisk från Nilen.

— Och åt mig, kära svala, skall du hemta ett litet frö af det träd, der du bor, sade blygsamt Emilia.

Qvirr, qvirr! qvittrade svalan och flög sin kos.

Efter den dagen blef höst och regn och slask och bärsyltning och korfstoppning och mycket annat, som hörde till hösten. Derefter blef vinter med snö och is och brasor och sagor och julklappar och snögubbar och kälkbackar samt mycket annat, som hörde till vintern. Men derefter blef åter vår med smältande is och sjungande fåglar och bar mark och små blyga blommor och knoppande träd och kukku i skogarna, med hvad mera, som hörde till denna årstid. Den långa vintern hade gått så fort, att alla förundrade sig. Hände sig så, att Ilia, Milia och Emilia åter en vacker morgon i Maj sutto på den lilla bänken i farstuqvisten och sade till hvarandra: i dag kommer svalan!

Qvirr, qvirr! Der var hon redan och satt på åsen och pickade på ett gräsfrö, ty hon hade fått aptit af resan. Strax sprungo alla flickorna upp och kastade åt henne hvar sin slängkyss. — Har du med dig hvad du lofvade? frågade de.

Titterli! qvittrade svalan, och i samma ögonblick föll en stor glimmande diamant i Ilias förkläde. Den gången skall man tro hon var qvick att taga lyra. Men diamanten var så stor, som den största ärt, dess sken var så bländande, att man knappt kunde se derpå, och det allra vackraste källvatten är icke klarare, än denna dyrbara ädelstens glans. Hvad den kunde vara värd uti pengar, det begrepo sig flickorna icke uppå.

De skulle något förundrat sig, om de vetat, att diamanten uppskattades i värde till minst hundra tusen riksdaler.

— Se så, flickor, skrek svalan, hvad stån I så gapande? Fort hit med en skål vatten för Milias guldfisk! Diamanten bar jag lätt under vingen, men fisken har gjort mig ett otroligt besvär att föra så lång väg i ett litet hopviket fikonlöf med några vattendroppar uti från oasen Kordofan.

Milia var icke sen att hemta en stor glaskupa, enkom beställd till fiskens boning. Kupan var bredare nedtill, än upptill, och hade från bottnen en inböjning eller ihålighet, hvari man kunde inlägga blommor, eller till och med en lefvande grönsiska. Det såg för behändigt ut, när fisk och fågel förliktes under samma tak och när grönsiskan pickade med sin lilla näbb efter den blänkande guldfisken och fisken hviftade på stjerten och samm undan grönsiskan. Milia var högst förtjust; hon tyckte det vara bättre att äga ett lefvande guld, än en död ädelsten.

Emilia väntade tyst och tålmodigt. Hon kunde väl tro, att svalan, som hade så godt minne, icke förgätit henne, och hon misstog sig ej. — Tag lyra, du! qvittrade svalan, och i detsamma lät hon falla i Emilias öppna hand ett litet grått frö, ej större än en vanlig äpplekärna. Strax derpå flög hon sin kos. Nyfikna kommo de andra systrarna, för att se hvad det var, och när de sågo det lilla fula fröet vid sidan af diamanten och guldfisken, skrattade de och sade: det var visst en vacker gåfva att hemta med från Egypti land! Låt oss gifva den usla kärnan till frukost åt hönsen. Svalan har velat göra narr af dig; hon skämtar bara, hon har nog något bättre.

Emilia besinnade sig, om hon borde gifva fröet till hönsmat. Nej, tänkte hon, jag vill plantera det i en kruka och se hvad det blir deraf. Det kunde ju hända, att jag fått den bästa gåfvan bland alla.

Nå, barn, nu skolen I få höra huru det gick med de tre systrarna och de tre gåfvorna. Ilia, som fått

den rika, herrliga diamanten, kunde ej se sig mätt derpå. Dagarna igenom betraktade hon den; om nätterna sof hon med den och drömde om den. Hon tänkte ej på något annat, hon brydde sig ej mera om att bedja eller arbeta, hon blef försumlig, vårdslös och olydig. Det värsta af allt var, att när hon snart vexte stor, tyckte hon sig vara ofantligt rik, blef fåfäng och högfärdig, gick i granna kläder och lät förstå, att hon var något förmer, än andra flickor. Efter hon var rik, funnos många, som smickrade henne. Ilia gaf många friare korgen och valde ändtligen den gentilaste till sin man. Det var en utmärkt löjtnant med svärtade mustacher, guld på kragen och guldvärja vid sidan. Ett par år lefdes der mycket präktigt i det unga parets hus; de gåfvo lysande baler, de förde stat, som små furstar. Men då detta allt skedde på kredit, med den rara diamanten till pant och borgen, så kom den dag, när ingen ville låna dem mera penningar. I stället kom stadsfogden en vacker morgonqvist och bad tusende gånger om ursäkt, i fall han generade; han ville endast göra en liten utmätning och taga både diamanten och alla de öfriga grannlåterna; — adjö med den herrligheten!

Löjtnanten rymde till Amerika. Ilia blef mycket fattig; hon måste förtjena sitt bröd med att baka pepparkakor och stoppa grynkorf. Från rikedom till fattigdom leder en bred öppen dörr, som kallas fåfänga: i den dörren är alltid mycken trafik.

Hvad tron I det blef af Milia? Hon blef en mycket poetisk och känslofull mamsell, som icke gjorde annat, än pysslade om sin lilla guldfisk och oupphörligt inbillade sig, att han var sjuk. Ibland hade han lungsot, ibland kikhosta. Dessutom läste Milia mycket romaner och kunde skrifva sådan vers, som läses bakfram. Hon var så ofantligt bildad, att hon ej kunde göra en enda syssla ordentligt, och så otroligt känslofull, att hon tröttade ut alla menniskor. En dag var guldfisken död, och då blef Milia otröstlig deröfver, att hon lagt honom i vatten, der han ju till slut måste

drunkna. Hon skulle nu hafva någon annan att pyssla om; då fick hon en knähund, som hette Tippe. Och Tippe blef hennes föremål, liksom förut guldfisken. Tippe var sjuk, Tippe var nervsvag, Tippe måste ena dagen få droppar, andra dagen grädde och hallonsylt, Tippe skulle sofva i den mjukaste säng, och Tippe fick aldrig gå ut, för att Tippe icke skulle förkyla sig. Men en argsintare knäracka fanns icke, än Tippe, och på sådant smått nojs förspillde Milia stackare största delen af ett långt lif.

Mången lär kanske undra hvad det blef af Emilia och hennes lilla frö. Det skall du nu få höra. När fröet legat tre månader i krukan, började man se hjertbladen af en liten ljusgrön planta. Strax vände Emilia ett drickglas upp och ned öfver den och vårdade plantan som ett litet barn. Detta lilla blomsterbarn behöfde ingenting äta, endast dricka, och dricka fick det hvar morgon, ja, det allra klaraste källvatten. Om ett halft år blef plantan så stor, att hon måste få en större kruka, och efter ytterligare ett half år var hon nära tre alnar hög. Då planterades hon ute i mjuk trädgårdsmylla nära vägen. Der byggdes ett staket omkring, så länge vexten var ung, och hvar vinter måkades mycket snö kring dess rot, för att skydda den emot frost. Så blef om några år af det lilla, fula, grå fröet ett det herrligaste stora träd. Ja, det var ett träd, hvars make man aldrig i norden sett. Det blef slutligen så lummigt och stort, att väl tjugu gummor kunde sitta och dricka kaffe i dess skugga. Dess vällukt var så stark, att hela nejden doftade deraf, och dess frukt så läcker, att en sådan knappast ses på kejsarens bord i Marokko. Märken I, att den, som håller af blommor och träd, hans kärlek löna blommor och träd väl tusenfaldt åter?

Emilia blef under vården om sin planta god och kärleksfull äfven mot menniskor. Hvar morgon och afton bad hon att få blifva ett Guds barn, och hela dagen arbetade hon. Deraf blef hon glad och god och afhållen af alla. En bra gosse bad att få blifva hennes

vän; hon krusade icke mycket, hon sade ja, och så blefvo de gifta. Och efter de höllo af hvarandra och fortforo att bedja, arbeta och lefva rättskaffens, så voro de lyckliga och saknade ej sin tarfliga utkomst med smör och bröd om hvardagen och stek om söndagen. Ja, när Emilias båda systrar, Ilia och Milia, efter några år blefvo fattiga och öfvergifna, bjöd hon dem till sig i den lilla gården, der deras mor bott. Och när Ilia och Milia sågo huru man der lefde gladt och godt under arbete och bön, blefvo de sjelfva arbetsamma och fromma och förundrade sig mycket, att de allt dittills ej hade förstått, huru man finner den sanna lyckan på jorden.

Så gingo åren sakta bort. Ilia, Milia och Emilia blefvo efterhand gamla gummor, som klädde sig i bindmössor och stickade strumpor åt Emilias barn och barnabarn. En dag kom jag gående landsvägen framåt till den lilla stugan. Svalan från Egypti land var död, gamla gumman i stugan var död, och Ilila, Milia och Emilia hade sjelfva blifvit gamla och grå. Men trädet, som planterades af svalans frö, det var lika ungt och grönt, det doftade så outsägligt ljuft, fastän det nu var höst och frukterna glimmade gula som guld mellan löfven. Då tänkte jag på naturens eviga ungdom, när allt menskligt åldras och förgås, och på Guds eviga kärlek, när menniskornas sinnen vexla som dagens vind. Mitt hjerta blef vekt af både sorg och glädje, ty jag tänkte uppå huru detta träd skulle lefva ännu hundrade år, sedan den, som planterat det, länge legat i grafvens gömma, och huru Guds allvisa nåd skulle lefva ännu mycket längre än detta träd, ja, i alla evigheters evighet. Det var rätt underligt att tänka derpå, och jag tror att jag gret.

Men de tre gummorna i sina bindmössor sutto der under trädet och drucko kaffe. De vinkade mig till sig, och jag såg, att deras ansigten skeno af fromhet och glad förtröstan, liksom hade de menat: hvad gråter du åt? Skulle vi sörja, tror du, för det att vi nu blifvit gamla och grå, och för att detta träd skall öf-

verlefva oss? Nej, nej, låt oss älska Gud öfver all ting och dernäst hvarandra inbördes, så förblifva vi unga i våra själar. Den, som det gör, blir liksom detta träd: efter hvar vinter, när löfven falla af sorg, kommer en ny vår, då blommorna knoppas i glädje. Och hvad sen, om vi dö? Det är icke vi, som dö, det bästa af vårt väsende lefver och kan aldrig dö. Ty också vår själ är som detta träd: också för den följer efter en kort vinter en oförgänglig vår!

Vid det jag nu trodde mig läsa detta i gummornas anleten, hörde jag från trädet en sång, liksom af tusen-fåglars qvitter. Det är möjligt att sången icke hade ord, men likväl förekom det mig så. Jag tyckte mig höra fåglarna sjunga följande lilla visa:

Gud signe de kära barn, de små,
Som flitigt arbeta och bedja,
Gud signe de gamla med lockar grå,
Som kunna, likt barn, sig glädja.
När blommorna knoppas om våren.

Ty rödaste guld och ädelsten,
De äro som snö vid polen,
Och fåfäng lust med ett fagert sken
Är dagg, som torkar i solen,
När blommorna knoppas om våren.

Men arbete, kärlek, bön och tro,
De bygga på lifvets lycka,
De så ut glädje, de bädda ro
För alla sorger, som trycka,
När blommorna knoppas om våren.

Gud signe arbete, kärlek, bön
I alla vår lefnads dagar;
Gud signe alla de goda frön,
Som sås i de gröna hagar,
När blommorna knoppas om våren.

Eko.

En liten flicka sitter
I skogens djupa sal
Och lyss på fåglaqvitter
Och härmar menskors tal.
Hon bär ett flor med silfverkant
Och krona, klar som diamant,
Men gömmer bort sitt anlet
På bergets höga brant.

Du barn i skogens salar,
Jag hörde dig helt nyss.
Din mun beständigt talar,
Ditt öra ständigt lyss.
Du bor invid min Hasselvik,
Jag såg af slöjan der en flik;
Ditt öga såg jag aldrig,
Men hörde din musik.

Hvem är du, lilla flicka?
Är du ett kungabarn?
Hur kan du så dig skicka
Och slabbra som en qvarn?
Hvar har du lärt den fula sed,
Att alltid vilja prata med
Och tanklöst säga efter
De ljud, som luften spred?

Vet du ej, att vi alla
Af Gud en tunga fått,
För att Hans namn åkalla
Och tala sannt och godt?
Se, minsta fågel fått ett ljud,
Att på sitt sätt lofsjunga Gud
Och kläda hjertats känslor
I vackra toners skrud.

Men när nu all naturen
Guds gåfva har förstått
Och menskorna och djuren
Sin kloka tunga fått,
Hur är i hela skapelsen
Du, lilla slabbertaska, den,
Som ensam utan mening
Din tunga brukar än?

Jag vill dig icke klandra,
Mitt lilla eko, nu;
Men narra icke andra,
Att prata liksom du!
Jag annars yppar hvem du är;
Det har jag hört af molnet der,
Som seglar öfver bergen;
Dess saga var så här:

Det fanns en gång en fjolla,
Som aldrig en minut
Var menniska att hålla
Sin lilla äppeltrut.
Från morgon allt till sena qväll
Så slamrade hon som ett spjäll
Och var i allt slags sqvaller
Så högst ovanligt snäll.

Nu var hon en prinsessa,
Och det var värre det,

(Af sådana som dessa
Förväntas bättre vett).
Allt dumt, som uti riket händt,
Det skulle vara henne kändt
Och sqvallras ut för andra
Och tydas ut förvändt.

Prinsessan gick i skole,
Det tog hon för ett skämt.
Liksom i väf en spole,
Gick hennes mun alltjemt.
Men fastän hon var lat som stock,
Så bar hon krona på sin lock,
Och lärarinnan tordes
Ej basa ris ändock.

Nu hade vår prinsessa
Till gudmor fått en fé,
Som ville flickan pressa
Att lära abc.
Men se, det var förloradt krut:
Hon hördes bjäbba dagen ut
Och kunde aldrig hålla
Sin lilla äppeltrut.

Nu hör till sist hvad hände!
Jo, gudmor, hon var sträng,
Och hon sin vrede vände
Mot sådant prat och fläng.
Hon kom, hon tog prinsessan bort
Och förde henne innan kort
Till berg och ödemarker,
Der allt var tomt och torrt.

Nu är hon, stackars liten,
Ett fattigt eko blott,
Men munnen är ej sliten,
Hon pratar lika godt.

Hon sqvallrar än, och mycket mer,
Allt hvad i vida verlden sker,
Fast hon det ej begriper
Och ingen henne ser.

Du lilla ekoflicka,
Jag näns ej banna dig.
Jag hör dig ofta skicka
Ett skämtsamt ord åt mig.
Jag hör dig härma åskans dån
Och fågelns qvitter långt ifrån
Och barnens lek, som stoja
Vid stranden och bersån.

Du täcka barn, du unga,
Du är naturens röst.
Ack, att du kunde sjunga
Hvar känsla ur dess bröst!
Ack, att du kunde tolka fri
Naturens sköna harmoni
Och ej med ord i vinden
Flög tanklös oss förbi!

Unda Marinas silfverskål.

En neckros vid Hasselviken berättade följande saga:

Det var en gång en flicka, som hette Lisalill. Hennes far och mor voro döda, och hon bodde med sin blinda farfar i en förfallen koja på Ängsholmen utanför Elgö i Ekenäs skärgård. Gud allena vet hvarmed de lefde under den långa vintern. Visst band farfar not för betalning, och Lisalill gjorde visplar, som hon sålde i staden, men det förslog icke långt, och likväl ledo de ingen nöd, ty de förtröstade uppå Gud, som är en fader för fattiga och för rika.

De hade en liten ekstock och fyra nät, och med dem foro de om sommaren ut att fiska. Men när smultronen begynte mogna i skogsbackarna, blef gubben sittande med sitt metspö i båten, medan Lisalill gick upp till skogen att plocka bär. En dag sken solen het, och de rodde till yttre stranden af Elgö mot öppna hafvet. Farfar blef törstig. Lisalill, sade han, tag lerskålen och hemta mig vatten från någon källa, ty jag kan ej dricka hafsvattnet; det är för salt.

Det skall jag göra, sade Lisalill, som alltid var flink och lydig, och så tog hon lerskålen och hoppade upp på landbacken.

Det var en ganska vild och oländig trakt, idel berg och mörk skog. Lisalill sprang öfver berg och dalar, till dess hon blef alldeles röd af värme, och fann ingen källa, ty det var en torr sommar, och vattnet hade försinat. Slutligen blef hon trött och saktade

sina steg. Huru hon då gick under de mörka furorna, begynte hon tänka så underliga tankar, som hon aldrig tänkt förr. Hon tyckte, att de höga träden sågo så besynnerligt ned på henne, och hon kände sig så ensam, så ensam uti hela den vida verlden.

Då prasslade något i grenarne ofvanför henne, och hon hörde en pipande röst, som sade till henne: Hur går du så ensam, Lisalill, och hvar är din hjertanskär?

Lisalill såg upp och såg ingen annan, än en hjerpe, som satt på den gungande grenen af en gammal björk. Då blef hon förskräckt och begynte springa, men i detsamma snafvade hon öfver en trädstubbe och — kratsch, der låg hennes lerskål i tjugu bitar. Adjö, skål!

Ja, så var det. Nu väntade farfar allena i båten, och med hvad skulle Lisalill hemta vatten, att släcka hans törst?

Lisalill satte sig på stubben och började gråta. Då hörde hon åter en annan röst, som kuttrade mellan träden: Hur går du så ensam, Lisalill, och hvar är din hjertanskär?

Lisalill såg sig omkring och märkte ingen annan, än en ekorre, som tittade förstulet fram mellan grenarne af en lummig gran. Detta förtretade henne. Hvad angick det ekorren, om hon gick allena i skogen? Så vände hon honom ryggen och gick åt ett annat håll.

Men hon hade icke gått långt, innan hon tredje gången hörde samma fråga: Hur går du så ensam, Lisalill, och hvar är din hjertanskär? — Nu var det en skön, okänd fågel med guld på vingarne, och han flög högt i himmelens blå.

— Hvad är det för dumt prat? sade Lisalill. Farfar sitter i ekstocken och väntar på vatten, och jag har slagit sönder vår enda skål.

— Ja, men hvar är din hjertanskär? frågade guldfågeln i det blå.

— Nå, så den kan vara förträffeligt dum! sade Lisalill. Vet han icke, att jag håller af min farfar

mer än någon annan på jorden? Och ändå frågar han efter min hjertanskär!

Lisalill tyckte sådana frågor vara ganska onödiga, och så gick hon tillbaka mot stranden, för att uppsöka farfar. Men fick hon vara i fred? Jo, pytt! Nu begynte alla träd, buskar och stenar få lif omkring henne. Sjelfva stubbarne fingo ljud, sjelfva lingonriset prasslade under hennes fötter, och de grå, mossiga bergen suckade under henne: Lisalill, Lisalill, hvar har du din hjertanskär?

Detta fann Lisalill med rätta gå alldeles för långt. Hon tog till fötter, det mesta hon kunde, och skrek i förtreten åt alla sidor: Hör på den dumma skogen! Hör på de pjollriga bergen! Lirum, larum, pyttehej!

Ändtligen kom hon till farfar i ekstocken. — Ack, ve, sade hon, nu har jag slagit sönder vår skål och har intet vatten åt farfar!“

— Ja, så är det, puttrade gubben, så är det, när man skickar barn till bys. Men, kära flicka, hvar har du dröjt så länge?

Lisalill berättade hvad hon hört i skogen. — Bry dig icke derom, sade farfar; det är bara tisseltassel i träden, när grenarne slå mot hvarandra, och det betyder att vi i morgon få regn. En hjertanskär, hvad är det för enfaldigt prat?

— Ja, men jag har ändå en, sade Lisalill.

— Kissen har du!

— Då blir det två, farfar. Ty du är den andra.

— Nå, det kan så vara. Men tag nu vår lilla toma smörbytta, och gå än en gång att söka mig litet vatten, ty jag är förblistrande törstig.

Lisalill tog smörbyttan och begynte ånyo sin vandring i skogen, och der var så tyst, ja så tyst, att det var nästan för tyst. Om jag ändå hörde en grönsiska qvittra, tänkte Lisalill vid sig sjelf. Men fåglarna voro stumma, och så kom Lisalill till en nyponbuske, hvars första blommor just slagit ut. Ack, hvad de doftade förunderligt skönt!

Lisalill bröt en blomma, för att hemta åt farfar, men der stod något skrifvet på bladen, och när hon begynte stafva ihop strecken, se, då var det densamma frågan: Hur går du så ensam, Lisalill, och hvar är din hjertanskär?

— Jaså, är du nu också der med den dumma historien? sade Lisalill och slängde bort blomman. Jag kan ej begripa hvad som kommit åt skogen. Har han intet bättre att tänka uppå?

Så gick hon vidare, men fann ingen källa. I stället fann hon det, som hon icke sökte, nemligen alla berg och buskar fullskrifna med den evärdeliga leda frågan: Hur går du så ensam, Lisalill, och hvar är din hjertanskär?

— Nej, nu är skogen rent af tokig; jag måste blunda med ögonen, menade Lisalill. Och så knep hon hop ögonlocken, det mesta hon kunde, men litet måste hon kisa emellanåt, för att ej snafva på stenarne. Ändtligen kom hon till stranden, utan att ha funnit något vatten att ösa i farfars bytta. Redan ville hon för andra gången vända tillbaka till ekstocken, när hon blef varse en djup klyfta i berget, som stupade ned emot sjön, och i klyftan var ännu regnvatten, ty den hade legat i skuggan för solen.

Lisalill blef nu ganska glad och klättrade, så långt hon kunde, utför det branta berget, för att räcka till klyftan. Men vid det hon räckte ned byttan, var hon nära att falla, och då slant byttan ur hennes hand och rullade ned i sjön. En vindpust susade fram, fick fatt i byttan och bortförde henne från stranden ut mot det vilda hafvet. Adjö, bytta!

— Se så der, sade Lisalill; nu är det återigen lika långt som bredt. Hvarmed skall jag nu hemta vatten åt farfar?

Och så satte hon sig på berget och begynte gråta så bitterligen, att tårarna trillade som kråkbär ned i det blå hafvet.

Om en stund tänkte hon: Hvad är det värdt att sitta här och gråta, när farfar är törstig och väntar i

ekstocken? Jag vill göra mig en rifva af näfver och hemta honom vatten ur klyftan.

Sagdt och gjordt. Hon gjorde en näfverrifva och begynte åter klättra ned utför berget. Då såg hon händelsevis ned i sjön och såg någonting glimma i vattnet. Lisalill blef nyfiken, skörtade upp sin klädning, steg ned i vattnet och utsträckte sin arm efter det glimmande föremålet. Det låg ej djupt, och strax derpå höll hon i sin hand en skön skål af finaste silfver.

Hafskungen satt i sin sjögröna sal, och allt hans hof stod tyst omkring honom. Konungens panna var mulen: han saknade sin yngsta dotter Unda Marina, hvilken han sändt att plocka koraller vid Australiens klippor. Unda Marina hade, efter sin vana, lekt på en fjerran strand och tryckt sina spår i den hvita sanden. Skogens unge prins, som var hennes hjertanskär, hade kastat rosor och narcisser åt henne i vågornas brus, och Unda Marina hade tagit lyra. Så hade tiden förgått; Unda Marina hade lekande kastat åt prinsen den snäcka, i hvilken hon skulle plocka korallerna, och prinsen hade behållit snäckan. Då mindes Unda Marina sin faders befallning och dök under hafvet, för att hemta en ny snäcka från konungaborgen.

Nu hade ett af hafstrollen sqvallrat för konungen och sagt till honom: Unda Marina har försummat sig hos sin hjertanskär och gifvit åt honom sin snäcka. Och då hade hafskungen blifvit ganska vred, ty det var krig mellan honom och skogskonungen. Men han lät sig ej märka, utan sade till trollet: hämta min silfverskål! Trollet hämtade skålen, och den var så underligt gjord, att hvar och en, som drack ur den, måste glömma det, som han hade kärast i verlden.

Unda Marina flöt som en silfvervåg in i det gröna palatset och neg för sin fader. — Hvar har du varit så länge? frågade konungen. Prinsessan svarade: Jag

har lekt på sanden och kastat lyra med blommor. Men skogens prins tog min snäcka, och nu har jag kommit, för att hämta en ny.

— Olydiga barn, bannade konungen, det må vara för denna gång, men gör icke om det! Se här, tag min silfverskål i stället för snäckan, och hämta mig rätt svalt och sött vatten från någon källa i norden, ty jag ledsnar att ständigt dricka det salta hafvet.

— Inom sig tänkte konungen: min dotter skall dricka ur skålen och glömma den unge prinsen för alltid.

Unda Marina tog skålen och flöt ånyo bort öfver hafvets speglar, till dess hon fann en källa vid stranden af Elgön. Der fyllde hon skålen med källans vatten, förde den strax till sina små röda läppar och drack, ty också hon hade blifvit törstig i sommarhettan. I samma stund glömde hon det, som hon hade kärast i verlden, och det var skogens unge konungason. Men han hade vuxit så fast in i hennes hjerta, att hon på samma gång glömde allt annat och flöt tanklös bort med alla de andra tusen tanklösa böljor, som kullra öfver hvarandra i det omätliga hafvet.

Emellertid blef Unda Marinas silfverskål liggande på den hvita sanden vid Elgöns strand, och der blef den hittad af Lisalill just den gången, när hon skulle hämta vatten åt sin törstige farfar.

Lisalill vände skålen med mycken förundran på alla sidor och begrep intet annat, än att den var besynnerligt grann. Se det blir något rart, att hemta vatten åt farfar uti en sådan skål! tänkte hon vid sig sjelf.

Strax fyllde hon skålen med vatten ur bergsklyftan. Ack, hvad det vattnet perlade klart; det var ju som blankaste silfver. Lisalill kunde icke motstå lusten att smaka derpå och drack...

I samma stund kände hon blodet flyta i sina ådror som bäckar af is. Det blef så förunderligt svalt och tyst inom henne. Alla de konstiga tankar, som nyss hade surrat omkring i hennes barnsliga hufvud, föllo med ens ur flygten som vingskjutna fåglar, och

der satt Lisalill liksom i drömmen, utan att mera ihågkomma skogens prat eller farfar i båten, efter ju farfar ändå var det bästa hon visste i verlden.

Hur länge hon satt der, vet ingen, men det måste ha varit länge nog, ty hon vexte under tiden till långa flickan. Skogens fåglar qvittrade, som förut, och träden pratade både dumt och klokt, men Lisalill hörde dem icke. Hvad bryr man sig om dumt eller klokt, när man icke har någon, som man håller af här i verlden?

Der rodde många förbi och fingo dricka ur Unda Marinas silfverskål, ty någon nytta skulle Lisalill göra; hvarför skulle hon annars sitta der, tyckte hon. En gång kom der en fiskargumma, som gråtit i tjugu år, sedan hennes gubbe blef borta i sjön; hon drack en djup dryck ur Unda Marinas silfverskål och gret icke mera. En annan gång kom der en fåfäng flicka, som aldrig tänkte på annat, än att kamma sitt vackra hår, och när hon druckit, tappade hon kammen i sjön. Åter en gång satt der en herre och metade; han höll i hela verlden allramest af sig sjelf, och när han druckit, kom han ihåg, att han lefde godt alla dagar, medan hans fattiga mor och syster fröso och hungrade. Ack, huru många skulle ej behöfva dricka ur Unda Marinas skål ända till botten, för att glömma sig sjelf?

Värst var det med farfar, ty han var blind. Kanske satt han ännu i ekstocken och väntade på det evärdeliga vattnet, som aldrig ville komma att släcka hans törst.

En dag kom en ung sjöman till stranden af Elgö, att hugga sig virke till årar. Han såg Lisalill sitta allena på klippan, och det föll honom in att skämta och säga: Huru sitter du så ensam, Lisalill, och hvar är din hjertanskär?

Lisalill såg upp, och hon kände sjömannen mycket väl, ty de hade lekt tillsammans förr, när de voro små. Hon såg på honom, han såg på henne, och med detsamma började hela skogen qvittra. Alla träd och grenar, alla buskar och blad, alla berg och tufvor voro

med ens åter fullskrifna med desamma obegripliga orden, som förr hade kunnat så innerligt reta och förtreta Lisalill, när hon gick att söka källan på Elgö.

— Nej, men nu sitter farfar och väntar i ekstocken! utropade Lisalill, och med detsamma hoppade hon upp och sprang med en sådan hast öfver stubbar och stenar, att hälften af vattnet vippade ut ur Unda Marinas silfverskål.

— Se på den! sade sjömannen, och med detsamma högg han yxan i sten, så att der flög en stor bit ur bettet.

Lisalill sprang allt hvad hon förmådde, och riktigt, der satt farfar ännu och väntade i ekstocken. — Hvar har du varit så länge, bannade han.

Lisalill berättade om det ena och det andra och huru hon funnit silfverskålen, men om sjömannen sade hon icke ett enda ord, ty hon hade alldeles glömt, att det fanns någon sjöman i hela verlden. Och i samma stund hon glömt honom, mindes hon farfar.

— Nu skall du dricka, farfar! utropade hon och höll skålen för gubbens läppar. Farfar drack och glömde, som alla de andra, det han hade kärast i verlden; det var hans ögons ljus. Han fann det alldeles i sin ordning att vara blind, och mindes icke mer, att han någonsin skådat solen, månen, stjernorna, den blå sjön och den gröna skogen.

Under tiden satt hafvets konung i sitt sjögröna slott och väntade förgäfves sin dotter tillbaka. Då utsände han hafstrollet, för att uppsöka henne, men trollet vände åter med det budskap, att Unda Marina glömt allting och flöt som en tanklös våg på det vida hafvet. Konungen vredgades och förvandlade hafstrollet till en klippa i Finska viken: der förliser nu månget skepp, när det stormar om hösten. Men dermed fick han icke sin dotter tillbaka. Hon blef borta, och konungens skägg blef af saknad och längtan silfvergrått.

Lisalill rodde hem med sin farfar, och det var allting som förr. Farfar band not, Lisalill band visplar och lade ut nät. Så göra de än i denna dag. Men

Unda Marinas silfverskål såldes till guldsmeden, och hvem kan säga hvar den sedan har hamnat? Kanske har någon köpt den till gräddskål för kaffebordet och förundrar sig öfver att alla, som dricka derur, förgäta så snart det, som förr varit dem kärast i verlden.

Stundom kommer den unge sjömannen roende till stranden vid Lisalills stuga och ser så sorgsen upp mot det lilla fönstret. Men Lisalill känner honom icke: hon binder på visplarne och lyssnar på träden, som sjunga der utanför: hur är du så ensam, Lisalill, och hvar är din hjertanskär?

— Ja, den som det visste! svarar då Lisalill och ville så gerna skratta deråt, men se, det kan hon ju icke. Der är ändå någonting sorgset och underligt, som hon icke riktigt förstår.

O, du lilla guldfågel, som sjunger så skönt i himmelens blå, sjung ännu en gång desamma orden för Lisalill, och sjung dem för Unda Marinas våg i det strandlösa hafvet! Kanske de höra dig, kanske de dock få sitt minne tillbaka. Sjung för den tanklösa vågen: Unda Marina, Unda Marina, mins du ej mera din vän i skogen? Sjung sedan åter din visa för vispelflickan i kojan: Lisalill, Lisalill, hur är du så ensam, och hvar är din hjertanskär?

En Jättesaga.

Det var en gång en gammal, gammal jätte,
Som tretti alnar minst i längden mätte,
Han bodde fjerran uti nordanskog
Och var en jättekung, så det förslog.

Han rådde öfver furor, fjäll och stenar,
Han hade björnar, vargar, örnar, renar,
Och tyckte illa vara, när ibland
Hans vackra skog blef rörd af menskohand.

Han hade ock en gammal, gammal gumma,
Som kunde fjällens jättevisor brumma,
Och när hon sjöng för ödemarkens snår,
Så sade folket: hör hur åskan går!

Men gubben och hans gumma voro glade,
Att de också en jättegosse hade.
Han var så liten, bara sex aln lång,
Och drack två såar sötmjölk på en gång.

De voro ej att leka med, de gamla,
De kunde bergen öfverända ramla
Och ryckte furor upp till vandringsstaf
Och vadade till knä i djupa haf.

Men när de sågo på den lille gossen,
Då logo de, som stubben ler på mossen:

Hvad han är nätt! Hvad han är fin och rund!
(Och pojken vägde sina fjorton pund.)

Nu var en hemlighet med samma jätte,
Att ingen menska visste hvad han hette,
Och det var ursprungsordet, hvaruppå
Hans makt berodde och hans slägt också.

En dag kom helgonet Sankt Lars till stranden,
Att döpa hednafolken der i landen,
Och ville bygga åt de kristnes Gud
En kyrka med en herrlig altarskrud.

Der feltes kalk och tegel, det gick saktligt,
Och jättegubben skrattade föraktligt.
Han sade: sådan liten mullvadsgrop,
Den murar jag på trenne dagar hop.

Må göra, sad' Sankt Lars. Bygg du min kyrka;
Det är detsamma, blott vår Gud vi dyrka.
Hvad vill du ha till lön, när det är gjordt?
— Jo, dina ögon! svarte jätten fort.

Hvad? Intet mer? sad' helgonet med ifver.
Min kropp och själ jag glad åt Herren gifver;
Bygg, käre jätte! Och för Herrans hus
Jag gerna skänker mina ögons ljus.

— Det vare sagdt, röt jätten. Och på stunden
Begynte han att mura kyrkogrunden.
Det rök om honom, när han nu hvar dag
Bröt berg till muren med ett knytnäfsslag.

På tredje dagens qväll var muren färdig.
Sankt Lars var glad att se sin kyrka värdig,
Men tyckte det var litet synd ändå,
Att jätten nu hans ögon skulle få.

Då hörde han liksom en sakta dyning
Af hafvets brus vid dagens första gryning,
Och det var jättegumman, som så mildt
Sjöng skogens visor för sin lille pilt.

— Sof, sjöng hon, sof, mitt unga moln i qvällen!
Än står din faders rike fast som fjällen,
Än har ej fallit någon menska in,
Att ödemarkens kung är jätten Finn.

— Finn? tänkte helgonet. Nå, tag mig maken,
Der ligger något under denna saken;
Jag vill försöka hvad det innebär. —
Och morgon kom, och så var jätten der.

— Se så, din hund, nu kan du kyrkan skåda,
Nu vill jag hafva dina ögon båda!
— Ja visst, sad' helgonet, det slår nog in;
Men låt oss språka litet, jätte Finn!

Huj, hur det ordet rök om berg och stenar
Och sprakade som eld i skogens grenar!
Och der stod jätten, sjelf liksom en sten,
Och kunde icke röra arm och ben.

Men sist så blef han rasande och vreder
Och svor att bryta hela kyrkan neder.
Han tog om pelarn, som bar templets hvalf,
Och hela stora, höga kyrkan skalf.

Ve, akta, akta! Helga templet ramlar,
Och jätten segrar, allt i mörker famlar!...
Nej, hör, nu ringa tornets klockor ren,
Och jätten står förvandlad till en sten!

Så var det, kära barn. I Lund, i hvalfvet
Inunder kyrkan, som stod qvar i skalfvet,

Der ser man än två skepnader af sten,
Och en är jätten Finn, hans gumma en.

De famna än med sina armar döda
Två pelare, som kyrkohvalfven stöda;
Men ifrån Lund gick kristendomen ut
Och lyste hela nordens natt till slut.

Sankt Lars fick hålla sina ögon båda,
Men sedan fick man inga jättar skåda,
Förutom en, och gissa hvem han är!
Det är den förre jättepilten der.

Han blef allena i den stora skogen.
Så kom der svedjebrukarn, så kom plogen
Och skämde bort hans ärfda ödemark;
Men jättegossen vexte stor och stark.

För glest blef Sverige, och för ljus blef natten:
Han vadade igenom hafvets vatten,
Att söka nya öknar vid dess rand,
Och hamnade till sist på Finlands strand.

Här var hans fäders bygd. Hans faders rike
Bar än hans faders namn, den jättelike;
Här hade han på hundramila mo
Utrymme nog, att sätta sig i ro.

Och när omsider också här en skara
Af munkar kom, att korset uppenbara,
Och plogen plöjde, qvarnen malade
Och yxan högg och lian bergade;

Då drog den unge jätten sig tillbaka
Allt längre bort, att öknens hem bevaka,
Och än så bor han qvar i detta land
Och för sitt krig mot menskorna ibland.

När åkerns skylar hota bli för täta,
Då sänder han sin nordan, att dem äta;
När tankens skördar få för rika ax,
Då sänder han censuren med sin sax.

Ty ödemark och mörker är hans glädje.
Hvad hjelper det, att vi till ljuset vädje,
Så länge ingen vet hans namn, bevars;
Ty det är okändt, liksom förr hans fars.

Men, kära barn, om någon finns bland eder,
Som med Sankt Lars vill störta jätten neder,
Så vet, att den får icke räkna på,
Om han riskerar sina ögon två.

Hvem finns bland eder, som vill gerna gifva
Två ögons ljus, att Finlands natt fördrifva?
Hvem vill, med offret af sitt lif, sin hand,
Uppbygga ljusets tempel i vårt land?

Om någon rätt allvarligt vill det göra,
Så skall han jättens namn i skogen höra
Och få det ursprungsord, som allt förmår,
Så att till sten förvandlad jätten står.

För höga mål skall också mycket vågas,
Der skall ej efter lif och lycka frågas.
Men raskt beslutas, modigt föras ut;
Då spränges alla jättars makt till slut.

Luftslotten.

Stundom om våren, när luften är så genomskinligt klar och himmelens färger leka i ljusrödt och violett vid solens nedgång, då händer, att ytterst vid randen af horizonten uppstiga små guldgula moln, som fladdra i lätta strimmor hit och dit öfver himlahvalfvet. De byta beständigt form, färg och plats; de äro så glänsande vackra, så fint randade och så luftigt täcka; de likna allsintet de andra molnen, som dag och natt väfva sin bomull på himmelens fäste. Hvarföre äro de så sköna och flyktiga? Hvarföre sväfva de ständigt längst bort i det aflägsnaste fjerran? Jag vill säga dig något. De äro inga regnmoln, de äro ljusmoln; — de äro andarnes luftslott borta i blå verldar. De öfverjordiska sköna andar, som bo deruppe i den strålande verldsrymden, tror du väl, att de äro nöjda med slott af tegel och marmor, hvilkas murar äro så tunga och hvilkas tak af jern skulle bortskymma sol och stjernor? Luftiga, som de sjelfva, ljufliga, glänsande, genomskinliga äro deras boningar; de bygga dem af strålar och strimmor, de mura deras väggar af finaste månsken, deras tak af aftonrodnadens guld. Der lefva de sitt fria, glada lif högt, högt öfver jordens dimmor, och så högt flyger aldrig lärkan, så långt höres aldrig larmet af menniskors bråk här nere på jorden. Derborta är idel ljus och skönhet och klarhet och lugn och Guds tillbedjan. Ty Guds heliga namn, Guds storhet och godhet gå, likt dagens ljus, evinnerligt strålande genom alla verldar och bortom verldarna.

Hvem af eder säger, att den lätta, genomskinliga luften ej kan bära en andes slott? Hafven I glömt alla sköna sagor? I jordens innandöme bo gnomer och dvergar; i elden bor salamandern; i vattnet bor Necken och de lättfärdiga, vackra hafsfruarna, med deras gröna hår af säf; på jorden bo menniskorna, och rundtomkring dem bor ekot i skogen, och alla berg och dalar, alla bäckar och källor, alla toppar och löf äro uppfyllda af millioner väsenden, somliga synliga för ögat, men långt flera osynliga. Ja, borta i solen, i månen och långt, långt borta på de tindrande stjernorna bo väsen, som äro helt olika oss och se ned på oss med underbara, främmande ögonkast. Och du tror, att luften allena är tom, efter fågeln icke bygger sitt näste der, — luften, som flyter kring jorden, lik ett brusande haf, som ingen ser, men som alla känna! Märker du, huru vinden blåser i segel och qvarnar, huru han uppbär fågelns vingar och den lätta draken med sin långa ringlande svans? I hela den vida verlden finns ingen tomhet; öfverallt är lif, öfverallt är ljus, öfverallt är ande och sanning, skönhet och andakt; hvarje stoftkorn har sin bebyggare, och hvarje stjerna sitt folk. Och du tror ännu, att luften är tom?

Har du hört sagan om Radigundis, svanornas furstinna, som simmar i luften, lik en stjerna på svarta moln, och strör sina snöhvita fjädrar öfver ängar om våren?

Känner du Cheristane, féernas drottning, den evigt unga, som aldrig förändras, fastän verlden kring henne vissnar i ålderns vanmakt?

Har du sett Oberon, luftens konung, som på sin pipa blåser alla menniskobarn till att dansa, och Titania, hans gemål, om hvars skönhet och svartsjuka så många sagor stå att läsa i böckerna?

Vet du den finska sagan om flickan i skyn, hon som sitter på aftonmolnets rand och väfver en gyllene väf med silfverspole?

Vill du se dem alla och ännu många andra sköna väsen från sagornas verld, så hör hvad jag säger dig.

Gå en afton till stranden, när solen går ned. Tryck högra handen mot din venstra sida, och känn, om ditt hjerta klappar rätt lifligt och varmt, rätt barnsligt och fromt för det vackra i lifvet. Se dig sedan omkring med ett barns ögon, och du skall få se märkvärdiga ting i de röda aftonskyarna.

Men ser du på dem med sjelfkloka ögon och kallt hjerta, då ser du visst intet annat, än flyende moln och qvällens dimmor, som båda kommande regn. Allt det vackra i verlden skall man se med oskyldiga ögon, annars flyger det bort i dunst, förgås och blir intet. Det är nu engång så, och jag kan ej hjelpa det.

Ofta när jag var liten, satt jag på hafvets steniga strand och betraktade vågornas dans långt borta i aftonskimret. De gingo, de gingo, i ringar och ränder, i långa glänsande rader ut på det vida blå, och om en stund kunde man ej mera skilja den ena ifrån den andra. De kommo dock alla sist till den yttersta randen af hafvet, der vattnet var slut och himmelen började. Der var ett ställe, der solen helst tyckte om att gå ned vid midsommartid och dyka en stund i de glänsande vågorna. Det var ett underbart ställe, underbart var det och mycket ljufligt, ty just der var det, som alla qvällens och skyarnas andar lekte sin luftiga lek med vågen och aftonrodnaden. De flögo som fladdrande röda strimmor, än hit, än dit öfver vattenspeglarne; de dansade, de brottades, de sprungo efter hvarandra som hök och dufva, de tumlade öfver hvarandra, de lufvades på lek, och de kysstes emellanåt. Ett muntert slägte var det; de samlade luftens fina solrök, som flöt lik ett flor öfver kullarna, rullade floret tillsamman, gjorde bindlar deraf och bundo för hvarandras ögon, till att leka blindbock med dem. Då hände, att en af dem for ned i hafvet som en pil, och hela svärmen for efter honom, som ett yrande regn af rosor och gnistor, men huj, der dök han strax åter upp, tog ett hopp och satte sig att rida grensle öfver det gyllne molnet, som sakta for sin väg genom rymderna. Och några bland dessa fina luftväsen voro

större och starkare, än de öfriga. De togo en stjerna från aftonhimlen och kastade boll med henne. Många tusende utsträckte sina små armar att taga lyra med stjernan, men hon steg i en båge öfver himmelens rand, föll i hafvet, lik ett brinnande ljus, och brast sprakande sönder i millioner stycken, som yrde kring vågen. Det var ett skum af silfver! Det var ett regn af diamanter! Och detta roade qvällens andar obeskrifligt; de klappade i sina små händer, de togo hvarandra i hand och dansade i ring kring himmelens hvalf, så att molnen med hast foro undan, och rundtomkring var ej annat att se, än fladdrande strimmor af andarnes ljusgula hår, som flög, lik ett norrsken, i vågor och flammor för aftonfläktarne...

Sådant ser man, när man är liten. Sedan när man blir stor, då vexer en hinna öfver ens ögon, så att man icke mera ser den finaste doften på färilns vingar, den skäraste färgen på blommornas blad och andarnes himmelska lek i sommarqvällen.

Det var en gosse vid namn Elias; hans faders gård stod mellan den mörka skogen i öster och det stora hafvet i vester. Han var mild och vek och älskade mycket att höra vackra sagor. — Jag kan ej begripa hvad det skall blifva af Elias i verlden, sade ofta hans fader, som var en flink jordbrukare och kunde köra sin plog, trots någon i landet. Pojken är alldeles för fin om hullet och för mjuk om hjertat. Är det skick och fason för en rättskaffens bonde? Nej, då är annat gry uti Erik, bror hans; den pojken har armar som grytkrokar och ben som jernstörar. Elias tittar mot skyn, liksom ville han mantalsskrifva myggorna, men Erik kör det, som skall köras på åkern, och bryr sig litet om hvarifrån vinden blåser. Sanna mina ord: Erik blir med tiden en rik man, men Elias får bo i molnen, med solsken till frukost och månsken till aftonvard.

— Det kommer an på hvad han får lära, sade klockaren, som läst många böcker och hade reda på saker och ting. Det är godt att ha en stark arm, och

landet behöfver sådana. Men det behöfver också goda hufvuden och ögon, som begripa det fina i verlden. Låt Elias gå i skola, så få vi se hvad vår Herre menat med pojken.

— Må så vara, efter ni säger det, sade fadren. Och så begynte Elias läsa för klockaren.

En qväll på hösten, när skymningen redan kom med brasornas sken och sagor och äfventyr, sutto barnen i ring kring döfva Kajsa, som visste flera sagor, än någon, och som aldrig behöfde svara på några frågor, när hon berättade. Det var för underbart att höra, och ingen kunde begripa hvarifrån hon tagit så sköna sagor om prinsessor och förtrollade slott, rosenlundar och paradislustgårdar. Hon berättade för barnen om de goda féernas silfverslott, som stråla af ädelstenar, om Neckens palats i det djupa hafvet, om de blå bergen i Ginnistan, der guldfasanerna bygga sina bon och som ständigt synas lika långt borta, om man än går åt det hållet i tjugu år.

— Ack, den som komme dit och finge plocka fasanernas guldägg! suckade en af de små.

— Ack, den som en enda gång finge se ett slott af silfver och ädelstenar! inföll snickarens lille Peter.

Vid dessa ord upplyftade Elias sina milda ögon och nickade vänligt. — Det är ingen konst alls, sade han; det ser jag mest alla dagar.

— Du? skreko barnen. Du? ropade Erik och gapskrattade. Jo, det skulle man tro! Här lära visst vara många slott af silfver bland skogens enrisbuskar!

— Kom bara med i morgon afton, en stund innan solen går ned, sade Elias saktmodigt.

— Topp! sade alla, och följande afton gingo de med Elias ut på en kulle vid stranden, der man kunde se långt öfver hafvet. — Det är icke så vackert nu, som om midsommar, sade Elias. Andarne sörja deröfver att sommaren flyr, de dansa icke så lustigt som förr, men, vänta bara; rättnu begynner det.

Alla barnen sågo med största förundran bort mot

det vida hafvet, der aftonhimlen färgades röd i purpur och guld. Och icke länge läto andarne vänta på sig. Knappt hade solens skifva med yttersta kanten vidrört hafsytan, innan der flög ett glimmande sken öfver alla skyar och vågor, och de herrliga slotten skeno med sina höga pelare och sina försilfrade tak, och de små luftandarne gingo ur dem och begynte leka i guldmolnen.

Det var så herrligt, så förtjusande skönt... Elias klappade med sina små händer och ropade: se ni? Se ni, der komma de!

Alla barnen sågo ditåt, och somliga sågo ingenting, och några sågo slotten, men icke andarne. Blott en liten trasig tiggareflicka klappade, liksom Elias, händerna och skrek, utom sig af glädje: jag ser dem, jag ser dem! Der komma de!

— Hvad för slag? ropade Erik, som också följt med. Jag ser ingenting annat, än några molntappar, som drifvas af vädret. Molnen äro bara vattendunster, har far sagt, och jag vet något mera än ni om den saken.

— Nå, hvad vet du? frågade barnen.

— Jo, jag vet ett ordspråk, som säger: "*aftonrodnad vacker natt, morgonrodnad slaskig hatt.*"

— Nej, så var det icke, skrek en annan af pojkarne. Så här var det: "*aftonrodnad slaskig natt, morgonrodnad vacker hatt.*"

— Det ljuger du, så lång du är, skrek Erik.

— Du ljuger, och icke jag, skrek den andre.

— Der har du för det, skrek Erik åter, och så bepynte pojkarne slåss och rappa om hvarandra af alla krafter midt i aftonrodnaden.

— Nej, se så vackert! utropade Elias, och den lilla tiggarflickan och flera af de andra barnen ropade, likasom de: nej, se så vackert! Ty just nu hade strimmorna bredt sig ut öfver hela himmelens hvalf, andarne hade tagit i ring och dansade kring sina gyllne slott, och somliga af dem sprungo i långa rader ut på den röda spegeln af hafvet, togo fart och krys-

sade kring i vida, vackra cirkelbågar, alldeles som snälla skridskolöpare på en blank is, när den första frosten byggt tak öfver sjöarna.

— Vänta du, skrek pojken, som hade fått stryk af Erik; jag skall gå hem och klaga för far!

— Men kan du icke se? ropade Elias, utom sig af förtjusning. Nu stiger ett torn på det högsta slottet i skyn.

— Och der är en silfverspira i toppen, och högst uppå den ett kors utaf guld, och röda flaggor fladdra rundt kring tornet! skrek lika förtjust den lilla tiggarflickan.

— Bryr jag mig om sådant narrverk? sade Erik förargad.

— Vänta litet ännu, bad snickarens lille Peter, som näst Elias och flickan hade ögon att se det vackra på himmelen. Ack, sådana klara färger! Se huru stränderna glänsa derborta i grönt och guld, huru bergens toppar blänka mot skyn, huru svanorna simma i viken och huru det sakta röda svallet af vågen derborta mot klippan bryter sig uti skum af silfver!

— Och hör huru der går en ton öfver vågorna, huru det sakta sjunger i löf och grenar! utropade tiggarflickan.

— Och se, bad Elias, se dit!... Der tågar en skara af andar med blixtrande svärd och blanka hjelmar till strid emot slottet... Konungen kommer ut med en krona på hufvudet och leder vid handen en hvitklädd prinsessa... Nej, se, hvad hon är vacker!... Och derborta i klyftan ryter den gräsliga draken med sitt öppnade gap... och alla de fladdrande andarne, konungens folk och stridsmän, rusa tillbaka från hafvet. De ställa sig i täta leder utanför slottets mur... de afskjuta sina förgyllda pilar, som regna ned öfver fiendens skaror... och nu rycka härarne fram till strid ... Pang, hur det klingar i alla hjelmar och kronor af blanka hugg... en stormvind kommer från öster och skakar slottets grundvalar... det skälfver, det vacklar, det störtar tillsamman, det brinner... och

genom lågorna skina ännu andarnes svärd och prinsessans hvita fladdrande klädning af silfverskir...

— Nå, den kan då prata i vädret, mumlade Erik föraktligt. Har man någonsin hört en sådan galimatias! Nej, nu går jag hem att äta gröt.

— Ja, nu gå vi hem att äta gröt, skreko de flesta af barnen. Endast Elias, tiggarflickan och lille Peter qvarblefvo ännu länge på stranden, tilldess att sista strimman af qvällen förgått och andarnes vackra lek flutit bort i rymderna.

Sedan den qvällen gingo nu tolf år förbi, och mycket var förändradt. Erik hade blifvit en stark, rask och välmående bonde, som skötte fadrens hemman med drift och omtanke, plöjde åkern, dikade mossarna och röjde nya bygder i ödemarkerna. Elias hade i flera år varit borta på utrikes resor, och när han kom tillbaka, hade han skrifvit sköna böcker om Guds stora under uti naturen.

En afton stodo två unge män på kullen vid sjön och sågo med varma, barnsliga ögon på andarnes lek långt borta i skyn. Och andarne voro sig lika; det odödliga åldras aldrig; men de båda unga vore ej alldeles desamma som förr. Det var Elias och hans vän snickarens lille Peter, som främst af alla hade betraktat färgerna och landskapet och svanorna i sjön. Vännen var nu en målare, vida berömd för herrliga taflor. Elias var en skald af de få, som dikta ur naturens eget hjerta. De sågo ömsom på hvarandra och på aftonrodnaden och smålogo godt, när de märkte hvarandras tankar. Ja, ja, sade de; det är allt som förr, men barndomens ögon ha vi ej mer så klara. Det ligger redan ett flor öfver andarnes spel och naturens friskhet, men Gud allena ske äran: vi kunna genom floret se dessa sköna bilder ännu.

— Mins du den qvällen, skämtade målaren, när vi stodo så hänryckta öfver skyarnes färgspel och Erik midt i vår glädje påminte oss, att vi borde gå hem för att äta gröt?

— Ja, sade Elias, det mins jag mycket väl, och gröten har gifvit Erik starka armar, likasom naturens skönhet gifvit oss starka vingar. Men den qvällen var ännu en tredje bland oss, som hörde och såg mer än andra, och det var en liten tiggarflicka. Bland oss tre, var hon den enda, som hörde en ton i vågorna. Det var den tredje ädla gåfvan, som vi hade bland oss, det var musikens ljufva gåfva, för hvilken menniskornas hjertan smälta som vax. Hvar är vår syster bland de utvalda på jorden? Hvad har det blifvit af den lilla flickan? — Ack, hon var fattig och utan lärdom, likasom vi, men kanske har hon icke, som vi, haft den stora lyckan att kunna utbilda Guds gåfva till klarhet inom sig. O, att så många, många sköna Guds gåfvor förspillas på jorden!

Vid det att Elias ännu talade, hördes borta från skogen en röst, så klar som klaraste silfver, och en visa, så enkel och skön, som om skogen sjelf hade diktat den i sin grönaste grönska. Fram trädde mellan träden en vallflicka, som dref sina kor tillbaka till qvällen, och hon nalkades kullen, och de unge männen kände igen den lilla tiggarflickan. Hon kände dem likaså och helsade dem med blyghet och glädje. Hon sjöng sina visor för dem i qvällens klarhet, herrliga, hulda, ljufva visor, sådana man endast kan lära af skogens löf och af ängens blomster. Och målaren och skalden hörde derpå och rördes deraf i sitt djupaste hjerta. Se, sade de till hvarandra, Guds gåfva är dock aldrig förgäfves; hon sjunger sin klara ton under den fattigas grofva drägt, så väl som under rikedomens och bildningens fina klädnad. O Gud, vi tacke dig, att du låter det sköna på jorden öfverallt och evinnerligt bana sig väg genom armod och mödor, genom förakt och glömska. Och så veta vi nu, att om ock mycket förgås, för det att det icke haft vård, så låter du dock ständigt nya blommor spira upp ur naturens sköte. Och vi sjelfva förgås, men den eviga skönhet, som vi i vår ringhet och svaghet söka att efterbilda, skall icke förgås med oss, utan beständigt lefva i nya

vårblomster. Så måla vi, och så sjunga vi glade, ty vi måla och vi sjunga det, som aldrig kan dö.

Nu rörde solen åter vid ytan af sjön, och hela himmelen rodnade rundtomkring. Der stodo åter de sköna glimmande slotten i skyn med deras pelare af kristall, deras höga torn och deras spiror af silfver. Och andarne fladdrade åter ut derifrån och döko i hafvet, så att vågen yrde i gnistor och rosor, och de togo i ring och dansade rundt kring himmelens fästen. Stränder och höjder skeno i aftonrodnaden, snöhvita svanor summo på sjön, der for öfver vågen en klingande ton, och den nedgående solens strålar spelade klart öfver de tre Guds utvalde på kullen — målaren, skalden och sångerskan från den gröna skogen.

Julgranen.

Min fader var en jättekung,
Som rådde öfver fjällen;
Min moder var en tufvas ljung,
Så röd som juniqvällen.
Min broder var en fors så strid,
Min syster var en stjerna blid
På mörkblå himlapellen.

Jag vexte upp i öde mon
Vid djupa insjöns branter.
Det höga berget var min thron
Med furornas drabanter;
Uti min krona stjernan sken,
Och månen hängde på min gren
Med frostens diamanter.

Ty jag var skogens unge prins;
Rak som ett ljus var stammen.
Den snälle ekorrn än jag mins,
Som tog sitt hopp vid dammen.
Och i min topp sjöng trasten skön,
När skogen höll sin morgonbön
Och ekot sade amen.

Då kom, en mulen vinterdag,
En pilt med julestjerna,
Han såg på mig, han högg ett tag,

Han högg i bark och kärna.
Jag föll så grön, jag föll så ung
För andras fröjd på tufvans ljung,
Och derför föll jag gerna.

Sen blef jag förd till herregård;
Der skällde på mig hunden.
En moder tog mig i sin vård,
Jag blef med kransar bunden.
Jag kläddes som den unga brud
I silkesband och blomsterskrud,
Ty nu var högtidsstunden.

Jag fördes in till juleqväll,
När ljusen brunno klara;
Der jublade så glad, så säll
En yster barnaskara.
Jag tänkte på min öde mo,
På trastens sång, på ekorrns bo;
Der ville helst jag vara.

Jag glömde allt för andras fröjd,
Fast sjelf jag hade ingen.
Men ock för mig i himmelshöjd
Sjöng glada englaringen,
Och på min dunkelgröna gren
Föll ett förklaradt återsken
Af hvita cherubsvingen.

Nu står jag glömd och utan vän,
När julens dagar ända.
Till skogen, till min rot igen
Kan jag ej återvända.
Jag vissnat i min ungdoms vår,
Och intet öga skall en tår
Den torra granen sända.

Dock gläds jag, goda barn, att jag
För dig mitt lif fått gifva.
Hvad mer, om jag ej fått en dag
En skogens konung blifva
Och vexa stolt till molnens höjd?
Jag hade då ej kännt den fröjd,
Att barnens glädje lifva.

Ty ingen glädje finns, som den,
Att gladt sig sjelf försaka,
Att offra allt för andra, men
Få intet sjelf tillbaka.
Det är en fröjd, så englalik,
Att blott Guds barn i himmelrik
En sådan fröjd få smaka.

Gamla stugan.

Borta vid norra udden af ön, der högst på kullen, som ses öfver trädtopparne och de blå vågorna, stod en mycket gammal stuga, så gammal, att ingen kunde säga, när i tiden hon blifvit byggd. Omålad var hon och icke en gång brädbeslagen; de halfmurkna stockarne sågo ut som ville de falla ur väggen, och i fönsterna fanns ingen ruta mera hel, utan här och der blott en skärfva. Skorstenen hade längesedan ramlat, men om spiseln derinne icke gjort det, så kom det deraf, att han var sammanfogad af stadiga, stora gråstenar, som trotsa förgängelsen. Golfvet var fullt af stora hål, dem råttorna gnagat, den tiden de hade förhoppning att der i stugan snatta sig till något godt, och för resten såg det ganska dammigt och svart och stökigt ut i den öfvergifna byggnaden.

Men längst borta der i allra mörkaste hörnet, till hälften bakom den höga väggfasta sängen, som i två afdelningar räckte allt upp till taket, der glänste något så vackert, så grannt, — ingen visste, om det var silfver, eller guld, eller perlor och ädla stenar, eller aftonsolens klaraste skimmer, som stulit sig in genom en springa och älskade att förhöja sin egen skönhet genom ramen af stugans mörker. Eller var det en drakeld, som brann öfver en förborgad skatt, eller kanske den gamle tomtegubben, som tändt sitt ljus om aftonen i det tysta?

Nej, skall jag säga dig hvad det var? Det var hvarken guld, eller sol, eller spöken, det var endast

ett stycke af den gamla stocken i väggen. Han hade af ålder och fuktighet blifvit alldeles murken, och nu lyste han i mörkret, såsom man stundom ser gammalt träd göra. Det var alltsamman.

Men jag har min egen tro derom. Jag tror, att alla de vackra minnen, alla de glada tankar, allt det skämt, den sällhet och det behag, hvilka fordom triffdes inom denna stugas väggar, de lefde nu upp i stugans mörkaste vrå och lyste der som en lycklig hågkomst af det förflutna. Jag tror, att sjelfva den gamla furan i väggen glänste af glädje dervid, och det var orsaken hvarför hon lyste.

Ty om du visste allt hvad denna stuga sett i sina dagar, skulle du tro som jag. Hon var ju fordom den enda på hela den sköna ön, och hennes dörr var aldrig stängd, hon stod öppen för fattiga och rika, för sorgsna och glada, hon bjöd dem alla ett gästfritt skydd, när det stormade, ett tak, när det regnade, en spis, att koka den sprattlande abborren, och en bädd af allramjukaste hö, när qvällen kom och hvilan var söt. Här såg man då hela sommarn igenom glada menniskor från staden och hela nejden. De bodde här så utan krus och omständigheter, de kokade gemensamt kaffe i den stora blanka kopparpannan, de lekte sina lekar, de sofvo syskonsäng i halmen på golfvet, men i högsängarna bäddades de äldsta och förnämsta på hö; det var noblessen, som sof på ejderdun. Och allt det skämt och alla de muntra infall, alla de bryderier, de lustiga upptåg och de roliga tillställningar, som denna stuga varit vittne till, — nej de vore omöjliga att beskrifva. Nu stod hon öde och förfallen, och af alla hennes fordna invånare fanns der blott en enda slägt, som ej öfvergifvit henne i hennes ålderdom; det var myggorna. De voro fordom icke mycket välkomna der, när stugan var bebodd af folk, som älskade nattro; man brukade lägga stora enrisqvistar i spiseln och ett lock på skorstenen, så att stugan blef full af rök; deraf voro myggorna mycket generade. Men nu fingo de

ostördt dansa sina quadriller i solskenet innanför det söndriga fönstret; fingo de ej kalasa på ung menniskoblod, så lefde de åtminstone trygga för enrisröken, och då de nu lefvande myggorna skröto af att vara barnabarnsbarnabarnsbarnabarnsbarnabarnsbarn till de myggor, som hade sitt tillhåll i gamla stugan under den glada tiden, så hade de behållit en viss förkärlek för stället och trifdes ännu der, fastän deras enda kost bestod af solsken och sommarvind.

Att gamla stugan blifvit öfvergifven, det kom sig deraf, att nu funnos på ön många andra nyare och mycket bättre inredda boningar, i hvilka den, som så hafva kunde, nuförtiden brukade tillbringa sommaren. Der funnos verkliga små palatser af tvenne våningar med alla de beqvämligheter, som tänkas kunde; man såg i deras grannskap trädgårdar med konstgjorda alléer och blomsterrabatter, och när man ville tala fint i ägarens tycke, frågade man honom huru det varit möjligt att här i vilda skogen och vid det brusande hafvet anlägga en så vacker *villa*. Deråt nickade villans ägare och menade: hm, när man hämtar målare och trädgårdsmästare och en hel hop andra mästare från staden, hugger bort de vilda träden och klipper och putsar och ger ut några tusen mark, så skall väl slutligen det omöjliga också bli möjligt.

De nya villorna hade vackra namn, såsom Lisedal, Sanssouci, Framnäs m. m. Man lefde der alldeles som i staden, tog emot visiter och hade musikaliska soiréer; man kunde der få se gröna spelbord, jemte kägelbanor och karusell. När man gick ut att promenera, så var det på sandade gångar och grönmålade kinesiska broar öfver de näsvisa bäckarna, men i den gröna doftande skogen gick man endast någon gång, när åkerbären glänste som rödast på tufvorna, eller smultronen vinkade vänligt i backbranterna. Då fäste flickorna upp sina klädningsfållar, togo små, söta korgar i händerna och gingo, en timma eller par, ut på äfventyr, men de unga herrarna foro ut att segla i nätta, hvita slupar med flagg och vimpel, genskjöto

flickorna vid en udde och liknade dem vid herdinnor och skogsnymfer, bedjande att för all del undslippa korgarne, ehuru de hade godheten smaka på bären.

I en af de vackraste villorna, som bar det ståtliga namnet Albano, bodde två flickor, Antonia och Marie, med sina föräldrar. De voro båda unga, vackra och glada, båda yra och lätta i sinnet, men på ett olika sätt, så att då Antonia med all sitt unga hjertas lust fasthängde vid dagens nöjen och ögonblickets ystra fröjd, hade Marie ett varmare hjerta, öppet för alla intryck; och just derföre kunde hon vara så mycket gladare, emedan hon också kunde vara sorgsen ibland.

Utom föräldrarne, syskonen och hela hushållet, som nu flyttat ut till sommaren, bodde också gamla mormor derute i sin egen lilla kammare uppe i andra våningen. Hon var nära 90 år och alldeles blind, och af hvad för dagen passerade, det visste och mindes hon föga, men hvad som tilldragit sig för flera menniskoåldrar tillbaka, det kunde hon utantill som en bok. Hon satt der och sjöng psalmer och gjorde ingen menniska för när; hvar morgon kommo alla barnen i rad och kysste den gamla på hand och smålogo sins emellan, när hon för hundrade gången frågade dem hvad de hette.

Af alla barnen var Marie den, som höll mest af gamla mormor, och den enda, hvars namn gumman icke förglömde. Derföre kallades hon på skämt af de andra: lilla mormor; — för du är så lik gamla mormor i sin stol, sade de. Och fastän Marie höll mormor kär, kunde hon likväl ej låta bli att se på de många rynkorna och den grå, vissnade hyn på den gamlas kinder; och när då de andra sade: du är så lik mormor, du! gret hon.

Detta hörde den 90-åriga, der hon satt, och sade tröstande: gråt inte du, Maja lilla; du skulle se mit konterfej!

Ty hemma i staden, i det stora granna förmaket hängde på väggen två ganska gamla taflor i ovala förgyllda ramar. Det var en ung herre om 30 år i pu-

drad peruk med stångpiske, frack med stora blanka knappar, fina manchetter och ett präktigt krås af spetsar; och vid hans sida på andra taflan såg man en ung, vacker och glad fru om tjugu år, med upps'ruket hår, tröja med långt, åtsittande lif, styfkjortel af storblommigt triumfant och fina, långa manchetter, nedhängande öfver de till hälften bara armarna. På båda taflorna stod årtalet 1775. Det var gamla morfars och mormors porträtter, målade i Stockholm, när de nyss blifvit gifta; och morfar var längesedan död, men den unga, vackra frun med den spotska, leende och likväl så godsinta minen, med de täcka groparna i sina fina, blomstrande kinder och den ömma, ljufva glansen i de uttrycksfulla blå ögonen, hon var nu samma blinda 90-åriga gumma, som satt der med de många rynkorna på kinden, med den grå hyn och de vissnade händerna i sin ensliga kammare; — ja, det var gamla mormor för 70 år sedan. Hon tänkte ännu på sin ungdoms glada dagar, när hon hörde så månget smickrande ord om sitt vackra utseende, och derföre sade hon stilla och godlynt, utan en enda bitter tanke på förgängligheten af all jordisk skönhet: gråt inte du, Maja lilla; du skulle se mitt konterfej!

En morgon gick solen upp ur hafvet så röd och stor som ett vagnshjul, och den dagen blef det ganska varmt. Antonia och Marie togo sina korgar och gingo ut, för att plocka åkerbär. Det var så vackert, så stilla i lunderna, och under björk och al var skuggan så himmelskt sval. De stora mörkröda bären glimmade under täta blad vid randen af tufvorna; — nej, sådana bär hade flickorna aldrig plockat, så svällande, sköna och saftiga voro de. Ju mera de fördjupade sig i löfskogen och de doftande, ännu oslagna ängarna, desto mera bär funno de, och desto fortare fyllde sig korgarna. Det var förtjusande roligt, och så fortforo de att plocka långt in på eftermiddagen.

— Nu kan det vara tid att gå hem igen, ty solen börjar bränna så het som en bakugn, sade Antonia.

— Vänta ännu litet, sade Marie; det fattas mig bara tjugu bär, så har jag korgen full. — Och så gingo de än vidare fram öfver tufvorna.

— Här har jag aldrig varit, sade Antonia. Ser du den gamla ruckliga stugan der mellan träden? Hon ser mig just ut som en tomtegubbes slott. Tänk du, att man ännu låter trollen bo qvar på vår vackra ö!

— Stugan är ful och gammal, svarade Marie, men det är icke rätt, att vi förakta den för dess ålderdom. Mormor är också ful och gammal, men hon är likväl så god och har varit så vacker, när hon var ung.

— Prata du om en sådan gammal lada! skrattade Antonia.

— Men nu måste vi gå hem, ty det är min tur att servera theet i qväll.

— Det är lätt sagdt, men hvartåt skola vi gå?

— Kom med mig hit åt venster.

Du misstar dig, det är åt höger.

— Vi kommo ju härifrån,

— Men förut veko vi långa tiden åt venster.

— Vet du, Marie, vi ha gått vilse.

— Just detsamma tror jag, Antonia.

— Hvad skola vi nu taga oss för?

— Vi gå längs stranden, så komma vi slutligen fram till Albano.

— Ja, i morgon! Vet du icke, att ön är en hel mil i omkrets?

— Ack, så tokigt; och nu börjar det regna.

— Hu, der stiger ett kolsvart moln öfver solen; det blir ett förskräckligt oväder.

— Det mullrar i skyn...

— Såg du blixten?... Antonia!

— Dropparna falla så stora som körsbär.

— Våra nya klädningar!

Och de båda flickorna begynte att springa allt hvad de förmådde, utan att så noga veta hvarthän. Men regnet föll allt stridare, allt tätare ljungade blixtarna; genom skyarna rullade åskan med ett skarpt och skallande dån, likasom när en tung vagn med stor

hast far öfver en stenlagd gata. Det var ett herrans väder.

— Nu förmår jag icke mer, sade Antonia, genomvåt, uttröttad, och blek af förskräckelse.

— Låt oss hvila här under den höga björken, sade Marie.

— Nej, nej, för ingen del! Har du icke hört, att åskan ofta slår ned i höga träd?

— Det är sannt: vi måste springa än vidare.

Och så sprungo de. Men efter en stund voro de åter precis på samma ställe, der de börjat.

Nu blefvo de stackars flickorna illa till mods. Antonia grep fatt i en trädstam och sade: nu går jag icke längre, om också åskan slår ned öfver mig. — Marie började gråta.

Men i detsamma lättade sig för ett ögonblick den tunga skyn, och flickorna sågo helt nära invid sig på kullen den till hälften förfallna väggen af den gamla stugan. — Kom, syster, ropade Marie, och båda voro inom mindre än två minuter under tak.

Hvarför skulle Antonia nyss yttra sig så föraktligt om den bofälliga byggnaden? Der såg stökigt ut, det är sannt, och vid jemförelsen med Albano hade mycket varit att anmärka; men för ovädret fann man här ett gästvänligt skydd, och blott man icke höll sig nära till hörnen, der regnet dröp in genom det söndriga taket, så kunde man sitta ganska trygg och välbehållen.

— Här må vi som perlor, skrattade Marie, som alltid var nöjd med litet. Ser du, tomten har väntat främmande. Hvarföre skulle han annars ha bredt friska löf öfver golfvet och lagt färskt, doftande hö i sängarna? Nu må det regna och blixtra: stugan har allt burit många skurar i sina dagar.

— Här ha varit fiskare förut i dag, anmärkte Antonia, och rätt som det är, komma de åter. De ha lemnat en jernpanna på spiseln, och derborta ser jag hufvudet af en abborre.

— Ack, om vi hade litet eld att torka våra kläder!

— Låt se! Jo, der glimmar ännu ett kol i askan.

— Blås, Antonia, puh! Ännu en gång, puh! Nu tog det eld, och spånorna brinna präktigt. Här ligga stycken af en gammal torr al, och så få vi en skön brasa. Ännu ett trädstycke... se så; jag sade ju, att vi må som perlor.

Medan Marie talade så, för att muntra systern, hade hon verkligen lyckats uppgöra en klart brinnande brasa. Det sprakade och gnistrade från den gamla alen, som brann, och om en stund voro de båda flickornas kläder nästan torra. De ville nu på måfå söka att hitta hem igen, men regnet föll tätt och stridt; det var omöjligt att under sådant väder gå ut på villsamma vägar i högt gräs.

De måste då vänta, och tiden blir den väntande lång. De företogo sig att närmare undersöka stugan; hvem vet hvad de der kunde upptäcka?

Antonia fann på den gamla nedrökta och dammiga väggen flera både ömma och löjliga verser, hvilka hon deklamerade med tokrolig högtidlighet. En lydde så:

"Sköna flicka, på ditt namnam tugga!
Jag dig följer som din egen skugga."

Och derunder hade en spjufver skrifvit:

"Gjorde jag nu rätt, så skulle jag dig lugga."

En annan vers lydde så:

"Också jag har varit
I Arcadien,
Men nu har jag farit
Derifrån igen."

— Ack så ömt och rörande! utropade Antonia. Men här skall du få höra en ännu känslofullare vers:

"Farväl! Förgät ej mig!
Hur lifvets öden randas,
För dig, för dig jag andas,
Beate Sophie, för dig!"

— Beate Sophie, det är ju mormors förnamn, utropade Marie.

— Det kan väl mången annan än mormor ha hetat Beate Sophie, svarade Antonia och fortfor att deklamera uppåt väggarna. Men slutligen blef det skumt, så att hon icke mera såg, och då satte sig båda systrarna åter vid spiseln.

— Vet du hvad? suckade Marie.

— Hvad då? frågade Antonia.

— Vi måste bli här i natt. Såsom det nu fortfar att regna och blixtra, kunna vi ej gå ut och förvilla oss i skogen till natten.

— Ack ja! suckade Antonia. Men jag är hungrig.

— Derför vet jag råd, svarade Marie (hon visste råd för allting). Jag har läst i någon bok, att Araberne i öknen ofta nöja sig med en hand full kokt ris till aftonvard.

— Enris eller kråkris? gäckade Antonia. På hvilketdera ämnar du koka soppa?

— Vänta, får du se! Och dervid framtog Marie ur sin klädningsficka en hop risgryn, hvilka hon gerna brukade äta torra, som flickors vana är, innan de vuxit från barnsederna. Derpå torkade hon pannan mycket ren, satte den ut i regnet, fick deraf litet vatten och lade så risgrynen att kokas. Om en stund voro de färdiga, och när hon sedan öfver dem utkramade litet åkerbärssaft, smakade de förträffligt.

— Du hittar alltid på, du! sade Antonia.

Nu sökte flickorna ut åt sig den renaste bädden, i hvilken fanns alldeles torrt hö, och lade sig der till hvila, sedan de försökt att stänga dörren, så godt de kunde. Snart sof Antonia godt.

Men i Maries ögon kom ingen blund. Hon tänkte på huru oroliga deras föräldrar nu skulle vara för deras skull; hon tänkte på gamla mormor, på verserna till Beate Sophie och tusen andra saker, som komma för en ung flicka, när hon ej kan sofva. Hon försökte alla de konster hon kunde, för att locka sömnen

i ögonlocken, hon tänkte på det tråkigaste hon visste, det gamla snusande krigsrådet, som alltid ville pussa henne med sin tandlösa mun; — hon räknade från ett till trehundratrettiotre. Ingenting hjelpte.

Slutligen vände hon sig om. Då föll hennes blick på det mörka hörnet der midtemot. Der lyste någonting så klart som eld, och likväl var skenet hvitare och blekare, än eldsken. Hvad var det? Har jag verkeligen tappat ett eldkol dit ifrån spiseln? tänkte hon.

Det måste hon se åt. Hon stod upp, hon gick dit. Nej, det var ingen eld, det var ingenting annat, än det gamla, halfmurkna trädet, som lyste i mörkret. Marie såg derpå en stund med nöje. Då varseblef hon ett stycke derifrån en annan liten punkt i väggen, som äfven lyste, men med ett ännu hvitare sken. Det är också ruttet träd, tänkte hon och tog med handen derpå. Men nej, det var en liten ring, som satt der djupt instucken i väggspringan. Med möda fick hon den ut och såg nu, ehuru det var mörkt, att skenet kom från en liten diamant, som var infattad i ringens klack. Hvilket fynd! Och hvad det pröfvade Maries tålamod, att icke nu genast få betrakta ringen närmare! Hon tryckte den på sitt finger och återvände till bädden. Nu lät icke sömnen länge vänta på sig.

Säkert ha ni hört talas om Fjäderholmarna? Der var Marie hemmastadd, som alla goda barn, och de gyllne drömmarna fladdrade på himmelsblå vingar kring hennes bädd. De togo henne vid handen, de förde henne sjuttio år tillbaka i tiden; der såg hon gamla mormor vid sjutton års ålder, så glad, så leende, så öm och vacker, som Marie sjelf... Hon sitter här i samma gamla stuga, der Marie nu sofver; — men då skulle man ha sett stugan, så hvit och ny och vacker var också den! — och vid sidan af den sjuttonåriga mormor står en vacker gosse om tjugu år i sjömansdrägt. De rensa bär, — de se på hvarandra... Hvilka klara, vänliga ögon! Var det gamla mormors ögon?... Ja, ja, det var desamma, men för sjuttio år sedan!... Då tager den vackra, blonda gossen hennes hand, kys-

ser den, störtar ut — och seglar bort i ett skepp på hafvet. O, hvad gamla mormor gråter... (alltid säger jag gamla mormor; hon var ju sjutton år!)... O, hvad hon gråter, den sköna, ljufva, unga flickan! Der komma hennes syskon till stugan, alla med korgar fulla af bär... De slå en ring kring gamla morm... kring den älskade unga systern, de dansa kring henne, de vilja trösta och glädja henne, men hon gråter... gråter och ser bort mot den blanka, försvinnande randen af det blå hafvet i norr!

Marie vaknade och såg sig omkring. Borta var den unga flickan, som gret; borta var gossen, borta den nya vackra stugan. Hemma i Albano satt gamla mormor nittiårig och blind, och Marie låg i den förfallna, grå stugan, som hotade att instörta. Det kändes så underligt i Maries hjerta.

Likväl sjönk hon åter i de vänliga drömmarnas armar, och nu förde de henne sjuttio år framåt i tiden. Hvad ser hon! Är detta ön? Huru olik sig sjelf, och ändå hur lik! Borta är gamla stugan, borta utan spår, utan att någon lefvande på jorden vet, att hon funnits; blott Marie vet det, hon ensam. På det ställe, der stugan stått och der villorna stått, och öfver hela den fordom gröna ön, sträcka sig nu gator och torg med höga hus; rullande vagnar, hvimlande menniskor ila der fram, der är lif, buller och rörelse, staden är flyttad hit ut från dess förra plats på fasta landet, och sedan det skett, har den blifvit fyrdubbelt så stor, folkrik och välmående... Ack, men hvar äro nu de sköna åkerbären, de ljufva sångfåglarna i lundernas ensliga frid? De hafva flytt för bullret, de trifvas icke i de granna trädgårdarna, som öfverallt äro anlagda vid stränderna. Se dit, der kommer en mycket gammal gumma, omgifven af sina barnabarns barn. Hon är lam i sin fot, hon kan ej mera gå, hon bäres i en stol; hon är döf, hon kan ej höra, men hon är likväl icke blind, som gamla mormor. Hon ser så god, så älskvärd ut i sin höga ålderdom; säg, hvem kan hon vara? Marie ser henne i drömmen, betraktar henne

noga, älskar henne, kysser hennes hand, men känner henne icke... Då hviskar en röst i hennes öra: det är du sjelf, det är Marie efter sjuttio år!... Då spritter Marie till i sömnen, det kännes åter så underligt kring hennes hjerta; hon ville gråta af både sorg och kärlek, men hon kan icke... Hon känner sig så gammal, så gammal, hon är ju den lama och döfva nittioåriga gumman, som sitter der i bärstolen... hon ser tillbaka... långt tillbaka! Hon står nu på det ställe, der fordom gamla stugan stått och der nu ett litet lusthus höjer sig med ljusröda sidengardiner och en liten vimpel på taket. Hon säger till sina barnabarnsbarn: Kunnen I tro, att här stod fordom en gammal, förfallen stuga, som hade så många, många minnen att förtälja? För etthundrafyratio år sedan stod här på samma ställe min mormor och sade farväl åt en glad gosse, som for bort på hafvet och aldrig kom igen... och för sjuttio år sedan, då jag sjelf var ung och barnslig, förvillades jag och min syster Antonia i skogen. Vi sofvo öfver natten i den gamla stugan, och jag fann der en ring... *då* var jag sjutton år!... Och den unga flickan, som stod närmast den unga vackra Marie... nej, hvad säger jag? den nittioåriga, vissnade, lama och döfva gumman!... den unga flickan såg förvånad upp till den gamla i bärstolen och sade i sin naiva oskuld: är det möjligt, att mormor också har varit sjutton år!

Då blef det åter så trångt kring Maries hjerta, hon såg en dimma sjunka ned öfver lusthuset med de röda sidengardinerna och vimpeln på taket, och dimman omtöcknade alla föremål, äfven den gamla i sin bärstol och barnen, som jollrade omkring henne... och Marie vaknade i detsamma och kände varma tårar falla utför sina kinder. Förskräckt stod hon upp... Var hon verkligen så gammal och vissnad och förfallen, som hon nyss sett sig sjelf i bärstolen? Ack nej, hon var lika ung, lika lätt på sin fot, som förr; hennes kinder voro fina, varma, mjuka och röda, hon såg på sina händer, de voro lika hvita och mjuka som

förr! Ja, hon var ännu sjutton år, och hvad hon hade sett, och det som så underbart hade rört hennes hjerta och framkallat hennes tårar, — det var allt en dröm!

Var det allt en dröm?

Ja, ty nu sken solen så gladt in genom de söndriga rutorna i den gamla, grå stugan; åskan och regnet hade upphört, och älskvärda dofter fläktade in från lundernas grönska.

Marie for med handen öfver sin panna. Det var en dröm, sade hon sakta till sig sjelf; men hvilken dröm!

Ännu sof Antonia. Marie väckte henne med en kyss, och så skörtade de upp sina klädningar, ty gräset var ännu ganska vått, och sade stugan farväl. Men de hade icke gått långt, innan de nära stranden sågo en båt, i hvilken satt deras bekymrade fader, som sjelf hade rott ut att söka de förlorade. Inom mindre än en timma voro de vid Albano igen.

Antonia hade mycket att berätta, när hon åter kom hem: om åskvädret, om den skräpiga gamla stugan och om de löjliga verserna, som stodo att läsa på stugans väggar. Men Marie gick strax till gamla mormor, tog henne i famn, kysste hennes vissnade händer och öfverhöljde henne med sina smekningar. Hon kunde icke förgäta sin dröm, hon tänkte beständigt: sådan jag är, har också mormor varit; sådan mormor är, skall jag också blifva! Och dervid tänkte hon på den vackra sjömannen, som for för alltid bort på hafvet, och hon tänkte på, jag vill ej säga hvem, och huru underbart att efter sjuttio år tänka tillbaka på honom och på alla dessa ljufva ungdomsdagar, hvilka hon nu lekt bort i glädje. Då stego tårarna åter upp i Maries milda ögon; de stodo ju der beständigt på lur, så ofta hon var sorgsen eller mycket glad, den ömma, goda Marie.

— Kan mormor tänka, sade hon; jag har varit i gamla stugan! Der stod på väggen mormors namn, och hela natten har jag drömt om mormor besynnerliga saker.

Men den gamla hörde henne icke; hon höll blott Maries hand i sin och kände uppmärksamt på diamantringen, som satt på ringfingret. Ringen... ringen!... sade hon med darrande röst. Hvarifrån har du fått ringen?

— Den fann jag i gamla stugan, djupt instucken i springan af en vägg.

— Det är densamma! utbrast den gamla, böjde sig ned, kysste ringen och tryckte den på sitt förtorkade finger. — Tack du, Maja lilla; det är densamma, ja, ja, densamma! Jag sökte den i går, jag sökte den hela dagen, och det var icke möjligt att finna den. Men nu har jag den.

— I går, mormor? I går?

— Var det icke i går? Nej, du har rätt, det är flera veckor sedan. Det var när *han* for bort.

— Var det den unga vackra sjömannen i den blå tröjan?

— Ja, just han. Du känner då honom?

— Han, som rensade bär med mormor i gamla stugan och sedan for bort på hafvet?

— Densamme, ja... Du vet kanske icke, att vi höllo mycket af hvarandra. Vi hade hållit af hvarandra alltsedan vi voro små; han var ju blott tre år äldre. Han var för mig som en bror, men han höll af mig mer än man håller af sin syster. När han for bort för några veckor sedan, sade han till mig: Beate Sophie, du håller ej af mig såsom jag håller af dig; jag far nu bort och kommer kanske aldrig tillbaka. Men här i stugan har jag gömt den ringen du såg i går; sök den, han är din! När du åter har ringen i din hand, då skall du veta, att jag snart är tillbaka hos dig; men finner du den aldrig, så se vi hvarandra aldrig mer.

— Sökte mormor ringen?

— Om jag sökte den? Dag och natt, natt och dag, men jag fann den aldrig. Jag sökte den sommar efter sommar, och han kom aldrig tillbaka. Säg mig

du, Maja lilla, det är kanske längesedan han for? Det är kanske flera månader?

— Ack, mormor... det var för sjuttio år sedan!

— Sjuttio år!... Barn, du har rätt, jag tänkte icke derpå. Den dagen är för mig som i går; allt hvad deremellan ligger har flutit förbi mig som en flod, och ensam har jag blifvit qvar på stranden. Säg mig, hvad står der skrifvet på ringens insida?

— *"1772. Jag kommer till dig!"*

— Han kommer till mig! Ja, nu vet jag, att han kommer, men icke han till mig, utan jag till honom. Han är i de ljusa rymder, der intet afsked mera finnes. Der skall också jag vara innan kort. Då kommer han till mig!...

— Nej, mormor, du får icke dö bort ifrån oss!

— Sörj icke du, Maja lilla! Den långa dagen har sin afton så väl som den korta. Men lika mycket om dagen varit kort eller lång, endast hvarje timma fört oss närmare till Guds rike. Då möter man qvällen med glädje och hvilan med ro, och den eviga morgonen går salig upp öfver natten af det förgångna.

Så talade gamla mormor med en så himmelsk förtröstan, som endast den kan hafva, hvilken pröfvats mycket och dock behållit sin tro intill änden. När nästa sommar kom, stod redan det späda, barnsliga gräset grönt öfver hennes graf. Men Antonia och Marie foro med sina föräldrar åter ut till ön, och det var samma tid i Augusti. Kom, syster, sade Marie, låt oss se, om gamla stugan finnes ännu! — Må gå, sade Antonia; men nu skola vi taga säkert märke på vägen, att vi icke förvillas. Och så gingo de.

När de kommo till den vackra kullen vid sjön, fanns den gamla stugan icke mera der; hon hade sammanstörtat under novemberstormarna förliden höst, en del af stockarna hade man släpat bort; andra, som voro de murknaste, lågo ännu der, jemte den stora hällen

af gråsten, der flickorna kokat risgryn. Endast myggorna dansade ännu, som förr, öfver den lilla ruinen, och den nedgående solen kastade sina milda strålar af guld öfver de förgångna minnenas öde bo.

— Hvad ser jag! ropade Antonia. Tomten är husvill, hans slott har ramlat, och nu flyttar han kanske sitt hem till Albano!

Marie hörde henne icke. Hon såg på de ödsliga lemningarne af stugan, dem solen förgyllde, liksom en framtids hopp, och hon sade sakta vid sig sjelf: — om sjuttio år står här en stor stad med skepp och fabriker, och här på detta ställe står ett litet lusthus med vimpel i toppen och ljusröda sidengardiner. Då minnes ingen mer, att här stått en gammal stuga, der goda, glada menniskor bott... En gammal gumma är den enda, som minnes det...

— Kom, Marie, kom! ropade i detsamma Antonia. Här vexa de allraskönaste, rödaste, raraste åkerbär. Se hur de glimma! Känn hur de dofta! Ack, jag vet ingenting herrligare på jorden, än riktigt stora, klara, mörkröda åkerbär. Tycker du icke detsamma, hvad?

— Ack, ja, ja, låt oss plocka! sade Marie och log. Och i detta barnafriska, ljufva, oskyldiga löje försvunno. både forntid och framtid.

På skridskor.

Jag är en fågel, som muntert svingar
På lätta vingar
I blanka ringar
Och flyger fjerran, hvart kosan vänder,
Till glada stränder
I andra länder.
Flyg högt, flyg högt, du min vinterörn!

Jag är en vind, och jag sträcker bågen,
Så varm i hågen,
På frusna vågen.
Jag stormar ut, när mig frosten härdar,
På silfverfjärdar
I vida verldar.
Flyg högt, flyg högt, du min vintervind!

Jag är den fria, den friska anden,
Som bräcker banden
I nordanlanden.
Jag älskar modet, jag hatar prålet,
Jag står på stålet,
Jag söker målet.
Vex upp till vår, du mitt vinterland!

Mirza och Mirjam.

(Saga från Österlandet.)

Det var en gång en konung i rika Arabien; han hade sju söner och sju döttrar. Vid hans hof voro många smickrare, och de sade beständigt åt konungen, att han var den visaste och lyckligaste bland alla dödlige. Och de prisade honom isynnerhet lycklig derför, att han hade så många barn, som alla voro friska och vackra, hvilket visst är en stor välsignelse, om barnen dertill äro goda af hjertat.

Men långt borta i öknen bodde en vis man, en dervisch vid namn Enoch; han kunde läsa i stjernorna. En dag blef konungen ledsen att höra sina hofmän beständigt prisa hans stora lycka och hans många barn, hvarpå han lät sadla sin kamel och red ut till dervischen i öknen. — Enoch, sade han, jag vet, att du är en vis man och älskar sanningen; uttyd en dröm, som jag hade i natt. Jag drömde, att sju stolta cedrar och sju sköna dadelpalmer stodo rundt kring mitt tält, men när det led mot middagen, att jag ville söka skugga under deras grenar, sutto drakar i sex af cedrarna och ormar i sex af palmerna och ville uppsluka mig; endast den sjunde cedern och den sjunde palmen skänkte mig en skugga utan försåt.

— Herre konung, sade dervischen, hvad du säger förundrar mig icke, ty detta har jag länge läst uti stjernorna. Sex af dina söner och sex af dina döttrar skola som drakar och ormar trakta efter ditt lif, men

den sjunde sonen och den sjunde dottern skola vara dig trogna.

— Fromme Enoch, svarade konungen, detta är icke någon god spådom; emellertid vill jag akta på dina ord och förelägga mina barn ett prof, ty de äro vid den ålder, att det skall visa sig hvad de bära i hjertat.

— Gör det, herre konung, sade dervischen, men gör det visligen.

— Det förstås, svarade konungen, ty han trodde sig vara mycket vis, efter alla hans hofmän sade det; och så red han tillbaka till kungslägret.

Andra dagen lät konungen kalla till sig alla sina söner och döttrar och sade till dem: I går, när jag red i öknen, tappade jag från min hand kung Salomos ring, som är den största skatt och gifver makt öfver andarne. Den, som återhämtar mig ringen, skall få till belöning ett konungarike.

Strax uppskörtade prinsarne och prinsessorna sina kläder och skyndade med mycken brådska ut i öknen; men den yngste konungasonen, som hette Mirza, och den yngsta konungadottern, som hette Mirjam, blefvo sittande under tältet. — Hvarför sitten I qvar, när edra bröder och systrar söka min skatt? frågade konungen.

— Vi tjena gerna vår fader utan lön, svarade Mirjam; men vi vänta tills våra syskon kommit tillbaka, för att icke beröfva dem ett konungarike, om någon af oss skulle finna skatten före dem.

— Lata barn! sade konungen misslynt; jag ser nog, att I icke älsken mig på långt när såsom edra syskon. Jag förbjuder eder att söka min skatt.

Om aftonen kommo de tolf konungabarnen trötte hem och hade ingenting funnit. Då skrattade konungen och sade: det var bara ett prof! Och så lät han gifva hvardera af de sex prinsarne en förgylld sabel och hvardera af de sex prinsessorna en ring af blixtrande ädelstenar, men Mirza och Mirjam fingo ingen gåfva.

Om natten hade konungen åter samma dröm och beslöt andra morgonen att anställa ett nytt prof. — Mina barn, sade han, konungen af Persien tågar mot mig med en stor krigshär, och jag kan icke motstå honom. I morgon skall han kanhända intaga mitt land, I skolen säljas till slafvar och slå edra pannor till jorden för den stormäktige fursten af Österlandet. Derför gifver jag åt en hvar af eder en kamel, lastad med lifsmedel, på det att I mån rädda eder, som ären unge, och lemna mig, som är gammal, i fiendens våld.

Vid dessa ord uppstod en tystnad, och alla prinsarne och prinsessorna betraktade hvarandra med häpnad. Men de äldre började hviska till hvarandra: det är ett prof! — och svarade: fader, vi blifva hos dig! Endast Mirza och Mirjam framträdde med nedslagna ögon och bådo att få de kameler, som lofvats dem.

— Hvad? sade konungen. Alla de andra blifva mig trogne, och mina yngsta barn vilja fly bort från sin faders ansigte?

— Det är icke för vår skull, fader, utan för din, svarade barnen och kysste hans händer.

— Gån bort från mina ögons ljus, otacksamme, och kommen aldrig tillbaka! utropade konungen vredgad. Och så bortdref han de båda barnen med deras kameler i villa öknen.

Mirza och Mirjam redo sörjande bredvid hvarandra och visste intet annat, än att det var allvar med perserkonungens infall. De hade genast i början uppgjort en plan, huru de skulle rädda deras fader, och rådgjorde nu derom, medan de redo i öknen.

— Vi skola rida till den främmande konungens läger, sade Mirjam. Der vill jag kasta mig för hans fötter och kyssa hans skospetsar och gråta alla hans silkesmattor våta med mina tårar, till dess han lofvar mig att icke göra vår fader illa.

— Men om han icke hör dina böner, vill jag uppresa mig som ett ungt lejon och slå honom ihjäl, sade Mirza. Då skola Perserne vara utan konung och nödgas

fly till sitt land igen; men om de släcka mitt lifs ljus, dör jag glad, ty jag har räddat min faders andedrägt.

Vid dessa ord redo de allt längre in uti öknen utan väg eller stig, och solen gick neder, och med detsamma var det mörker och natt allt rundt omkring. Och samumvinden gick om natten igenom öknen och bortsopade hvarje spår i den brännande sanden. Men barnen redo allt vidare, i hopp att komma till fiendens läger.

Om en stund sade Mirjam: Säg, min broder, hvarföre fnysa våra kameler och stadna ibland så oroligt, liksom ville de icke gå längre?

Mirza svarade: Derföre fnysa kamelerna, emedan de höra lejonet, öknens konung, gå ut på rof om natten. Men var vid godt mod; lejonet är ädelmodigt och skall icke göra oss illa, så länge det har gazeller och antiloper att fånga vid vattukällan.

Åter om en stund sade Mirjam: Kan någon ha gått vilse i öknen, efter jag hör likasom en menniskas klagande rop i fjerran mörkret?

Mirza svarade: Var vid godt mod, det är endast hyenan, som går i lejonets spår, att dela dess byte, och hyenan är feg; jag skall bortdrifva henne med mitt ridspö.

Slutligen sade Mirjam: Nu hör jag åter ett ljud helt nära, men det är ett rysligt ljud; hvad kan det vara, min broder, efter våra kameler stadna tvärt och darra som mandelträdets löf darra före en jordbäfning?

Mirza svarade endast: Håll dig helt nära mig, min syster; vi vilja befalla oss uti Guds beskydd. — Mirjam såg ej i mörkret huru blek han var, ty han igenkände tigerns rytande, och tigern är det grymmaste af alla öknens rofdjur; han lemnar aldrig någon vid lif, som råkar ut för hans klor.

Likväl blef Mirjam orolig, ty det förskräckliga rytandet kom allt närmare, och hon begynte bedja en bön till Allah, som på Arabernes språk betyder den ende och allsmäktige Gud. — Store Allah, sade hon, vi äro här två fattiga barn, förskjutne af vår fader

och hel verlden. Vi veta ingen väg och tillflykt i natten och öknen midt ibland grymma rofdjur; allenast du är vår tillflykt och vårt beskydd. Och om du vill, skall intet ondt hända oss, och din allmakts hand skall leda oss trygge igenom alla faror. Store Allah, befall dina englar att ledsaga oss till ett godt hviloställe, så skola vi i morgon kasta oss på vårt ansigte vid solens uppgång och tillbedja ditt namn i morgonrodnaden.

Vid det att Mirjam ännu bad och Mirza hade dragit sin sabel mot rofdjuren, hördes den rytande tigern i fullt språng aflägsna sig, liksom ville han fly för en, som var starkare än han sjelf. Och kamelerne upphörde att darra och begynte åter gå framåt med varsama steg, och samum upphörde att blåsa. Då sade Mirjam åter:

— Säg, min broder, hvarför börja kamelerne gå?

— Jag vet ej, svarade Mirza; det är troligen derför att den heta vinden har upphört och luften känns svalare.

— Men jag ser likasom två ljusa strimmor gå framför oss, en framför din kamel och en framför min. Hvad kan det vara, min broder?

— Jag ser dem också, sade Mirza; det måste vara strimmor af månen i skyn, eller också är det sådana sköna lysmaskar, som stundom glimma, när daggen faller om natten.

— Nej, sade Mirjam, nu ser jag dem tydligare. Det är två hvita englar, som gå framför oss och leda våra kameler, och de äro så lätta och genomskinliga, som den klara morgonluften. Låt oss tacka Allah, min broder, ty nu ha vi kommit till en källa, och jag ser palmer och vattubäckar i englarnes ljus.

Mirjam hade rätt, de hade nu kommit till en oas i öknen och stego af sina kameler, gåfvo dem vatten och tillredde åt sig ett sofställe till natten. Men Mirza var ännu icke utan fruktan, ty han visste, att många djur, både goda och elaka, bruka uppsöka sådana källor att släcka sin törst. Och vid det han närmade sig bäcken, gick fullmånen upp öfver den stora öknen och

den gröna oasen, och bäcken glittrade som en lång silfverstrimma i månskenet. Men längs denna strimma stod en lång, lång rad af hufvud vid hufvud, och det var flera tusende öknens djur, som kommit att dricka ur bäcken. Mirza såg till sin stora förvåning, att lejonet stod orörligt bredvid den skygga gazellen, hyenan bredvid rådjuret, tigern bredvid den rädda antilopen, men ingen af dem syntes mena ondt med sin granne eller frukta hans närvaro.

— Hu, sade Mirza, här kan ingen sofva; här äro nattkamrater mer än vi önska, och somlige af dem äro icke att lita på.

— Var vid godt mod, min broder, sade nu Mirjam i sin tur. Ser du icke, att de två hvita englarne skrifva ett tecken i djurens panna, att intet djur i natt får göra någonting ondt? Derför låt oss hvila trygga vid palmens fot. Allahs hand beskyddar oss, medan vi sofva.

O, hvad det var skönt och svalt, när Mirza och Mirjam vaknade vid solens uppgång under palmer och mullbärsträd i den gröna oasen, som låg der midt i den stora öknen! De knäböjde för Allah, såsom de alltid gjorde morgon och afton, och tackade öknens och verldens Skapare för hans beskydd under den mörka natten, då vilddjuren lågo omkring dem som tama lamm. Små fåglar med guldgula vingar sjöngo rundt omkring dem i träden Allahs lof; svalorna från norden flögo öfver vattnet och fångade trollsländor, medan i bäcken plaskade två hvita svanor, som också flytt dit undan nordens vinter från det fjerran Finland. I Arabien är aldrig vinter, men också aldrig vår; öknens barn frysa aldrig, men få heller aldrig glädjas åt vårens ljufhet.

Nu badade barnen i källan, vattnade sina kameler, fyllde sina fickor med dadlar, sina läderflaskor med vatten, och redo så ut i öknen, för att uppsöka perserkonungens läger och rädda sin fader, konungen öfver rika Arabien. — Låt oss rida mot solens uppgång, sade Mirza, ty Perserna bo i morgonrodnadens land,

och der skola vi finna dem. Men Mirza hade ett kortare tålamod, än hans syster Mirjam, och började redan längta till resans slut.

När det led längre på dagen, begynte solen åter bränna den gula sanden, och luften blef allt hetare, medan intet träd och ingen skugga fanns, så långt ögat såg, endast kullar af sand i långa, runda och släta våglinier. Mirza begynte oroligt se sig omkring, och Mirjam frågade åter, såsom hon brukade fråga: Säg, min broder, hvarför är det så tungt att andas, och hvad är det för ett stort brandgult moln, som uppstiger i söder och kommer allt närmare?

— Allah är vred på oss, svarade Mirza. Det är sandhvirfveln, som drifver mot oss med samumvinden, och om vi ej stiga ned af kamelerna, skola vi dö.

Båda barnen hoppade nu ur sadeln och sökte ett skydd bakom kamelerna, som lade sig ned på marken med ryggen mot vinden. Knappt var detta gjordt, innan det stora, brandgula molnet redan var öfver dem som en fäll. Det susade fram öfver deras hufvuden med åskans dån, såsom ett förhärjande hagelfall och såsom ett brusande haf. Luften blef het, som i en glödande ugn, och hvarje sandkorn tycktes bränna som eldgnistor. På samma gång blef den klara dagen alldeles mörk, man kunde hvarken se eller höra, och der var intet annat råd, än att betäcka sitt hufvud så tätt som möjligt, emedan det fina, heta dammet af sanden trängde in i ögon, näsa och mun.

Sex minuter varade detta öknens förskräckliga oväder; derefter blef luften åter klarare, och Mirjam arbetade sig först med sina späda armar ur de högar af sand, i hvilka de voro begrafne. Derpå hjelpte hon äfven Mirza på fötterna.

— O, hvad jag är glad, att ditt lifs ande ännu lefver i dig, sade hon.

— Ja, sade Mirza, hvad hjelper det att vi lefva, när våra kameler äro döda, förqväfde af sanden? Stackars Mirjam, nu måste vi båda förgås, ty öknens skepp

skola icke mera bära oss öfver sandhafvet, och våra fötters spår skola begrafvas i vildmarken.

— Fäll icke modet, sade Mirjam, som nu i sin fromhet begynte att trösta sin broder. På hela jorden finns intet djur, så härdadt mot hettan, som kamelen, hvilken man kallar öknens skepp; och de hafva nu förgåtts, men vi lefva. Deraf kunna vi se, att Allah beskyddar oss i dagens hetta, liksom i nattens mörker. Nu skola vi dricka ur våra flaskor, för att nedskölja sanden, men sedan skola vi gå vidare under Guds englars beskydd.

Mirza teg, men de drucko ur flaskorna deras sista vattendroppe, som mycket styrkte dem, och begynte så fortsätta resan till fots i den djupa sanden och i den brännande solhettan.

Om en stund sade Mirza åter: Hvad är det värdt att vi gå vidare? Låt oss sätta oss ned och dö.

— Nej, sade Mirjam, vi skola gå, för att rädda vår fader. Jag ser spåren af en struts i sanden; vi skola följa dem åt.

De gingo ett stycke, och åter sade Mirza: Nu är min krafts ande uppgifven; nu skola vi dö.

— Nej, sade Mirjam, vi skola rädda vår fader. Jag ser en vext i den torra sanden: det är jerichorosen, som grönskar, när hon torkat i hundrade år, blott hon får vatten igen, och rättnu få vi grönt.

Ännu gingo de, och Mirza ville åter kasta sig ned och dö, men då lyssnade Mirjam åt det håll, hvarifrån vinden kom, och sade: Jag hör tunga fjät af kameler i öknen; vi måste ännu lefva, för att rädda vår fader.

Det dröjde icke heller länge, innan en stor karavan närmade sig bakom sandkullarne och fann de två barnen gående till fots i öknen. Den rike köpmannen, som anförde karavanen, förbarmade sig öfver de öfvergifna, upptog dem på sina kameler och frågade dem hvart de ämnade sig.

— Vi vilja gå till Persernes konung, svarade Mirza.

— Då kunnen I följa med mig, sade köpmannen, ty jag reser också till Persiens hufvudstad Teheran, och mitt ansigte har funnit nåd för den store Khanen, som köper af mig mitt elfenben och min guldsand.

Detta tyckte Mirza och Mirjam vara en god hjelp på resan. De tackade således köpmannen och följde gerna med, allt i det hopp att kunna rädda sin fader.

Fyra och tjugu dagar hade förflutit, när de två barnen på detta sätt uppnådde Persiens hufvudstad, och dagen derpå blefvo de af köpmannen förde till konungens gyllene slott.

Konungen satt på sin elfenbensthron med två tama lejon vid sina fötter och vinkade åt barnen, att de skulle säga sitt ärende. Mirza och Mirjam blefvo röda som rosor, icke så mycket för konungen (ty de voro ju sjelfve kungabarn), som icke mer för hans lejon; men slutligen framsteg Mirjam, kastade sig ned för konungens fötter, kysste hans tofflor och sade:

— Herre konung, vi hafva hört att du vill öfverfalla vår fader, konungen af Rika Arabien, med krig och slå honom ihjäl och göra hans barn till slafvar; men det vore mycket illa gjordt, herre konung. Och derför ha vi kommit hit, för att bedja dig ej göra vår fader illa, utan hellre låta din vrede komma öfver oss i hans ställe och slå oss ihjäl, men låta vår fader lefva. Men om du hellre vill, att vi skola vara dina slafvar, så vill jag dag och natt bortfläkta alla flugor från din kungliga thron, och min broder Mirza skall försvara dig mot alla dina fiender, ty han är så stark, som dina bästa lejon, herre konung; men skona vår faders ögons ljus!

— Och om jag icke nu hör eder bön, sade konungen, hvad gören I då?

— Då skall du strida med mig om min faders andedrägt, svarade Mirza; och jag vill störta dig ned af din makts fäste, så sannt Allah hör de rättfärdiges böner.

— Godt, sade konungen, jag vill betänka mig på saken i sju år och ej under tiden göra eder fader illa.

Men då måsten I vara mina slafvar, till dess mitt beslut är fattadt.

Härmed voro barnen nöjda och blefvo så upptagne som slafvar i konungens hof. Der fingo de i sju år tjena med många hårda arbeten. Prins Mirza måste hvar natt skura konungens harnesk blankt till morgonen, och prinsessan Mirjam måste alla dagar sopa drottningens golf. Och så var det i sju år. Men derunder vexte barnen stora och blomstrande, som unga cederträd, och fördrogo allting glade för deras älskade fader.

När de sju åren voro förlidne, sade Mirza en dag till Mirjam: Nu är tiden förliden, och konungen måste fatta sitt beslut, ty jag vill icke längre tjena som slaf.

Mirjam sade: Om det ännu vore tre gånger sju år till, ville jag gerna tjena för vår älskade fader.

I detsamma trädde konungen in och sade: Nu hafven I tjenat mig i sju år troget. Nu ser jag, att I ären trofaste af hjertat, som alla menniskor borde vara, och att I uppoffrat all eder ungdoms rosor af kärlek för eder fader. Derföre vill jag nu berätta eder en nyhet från edert fädernesland. Edra sex bröder hafva smädeligen tagit eder fader till fånga och insatt honom i ett djupt fängelsetorn, och edra sex systrar med sina män hålla vakt utanför tornet och gifva eder fader en dadel om dagen till mat, för att han slutligen skall dö af hunger. Men för eder trohets skull vill jag skicka en krigshär, för att befria eder fader. Du, Mirza, skall anföra min krigshär, och du, Mirjam, skall lösa fångens bojor. Allahs domar äro rättfärdiga: trogna och tacksamma barn skola godtgöra hvad trolösa och otacksamma barn hafva brutit mot sina föräldrar.

Som konungen sagt, så skedde det, och snart ryckte den persiska hären ut med kameler och elefanter under Mirzas befäl. Mirjam red på en ung kamel med guldstickad sadel och perletyglar, och sex svarta slafvinnor kammade hvar dag hennes hår, och sex

mohriska slafvar gingo bredvid henne med stora solskärmar, som gåfvo skugga i middagshettan.

Under tiden satt konungen af Rika Arabien, Mirzas och Mirjams fader, gammal och grå, sorgsen och hungrig, i sitt ensliga fängelsetorn och såg ut genom jerngallren i det trånga tornfönstret. Då skymdes en gång hans fönster af en man, som stod der utanför, och det var den hundraårige dervischen Enoch.

— Huru är det med dig, herre konung? frågade dervischen.

Konungen af Rika Arabien svarade honom: Enoch, mins du ännu min dröm? Lyckliga äro de menniskor, dem Allah aldrig skänkt några barn, ty de hafva aldrig närt en orm vid sin barm.

— Nej, sade dervischen, lyckliga äro de menniskor, dem Allah har gifvit goda, trogna och lydiga barn, ty sådana äro guldkorn i fattig mans hus och perlor i konungars krona. Men du, herre konung, har velat köpa dina barns kärlek med löften om konungariken, och se, de hafva tagit från dig både rike och kärlek.

— Ack, sade konungen, jag hade två barn, som jag älskade högst, men de bestodo ej profvet; de öfvergåfvo mig först ibland alla. Och nu skola mina ögon ej längre se dagens ljus, ty mina barn gifva mig blott en dadel om dagen att äta och så mycket vatten att dricka, som en dufva dricker i svala morgonstunden. Säg, Enoch, hör du ej Allahs åska närma sig från skyn, för att straffa elaka barn?

Dervischen sade: Jag hör dina döttrar spela och sjunga till gästabud i ditt kungliga tält.

Konungen sade: Ser du då alls ingen ljungeld från himmelen nedslå på jorden?

Enoch svarade: Jag ser något blänka deruppe i gästabudssalen: det är dina söners nya guldkronor, hvilka de nu försöka på sina hufvuden.

Åter sade konungen: Allah är död; annars skulle sådant aldrig hända på jorden. Ser du ingenting annat,

så vill jag också dö, ty barns otacksamhet bäddar föräldrars graf.

Men Enoch svarade: Bida ännu litet, herre konung, törhända att Allah lefver. Jag ser ett moln af damm uppstiga vid randen af öknen, och någonting glimmar i solen såsom lansar af stål.

— Kommer det närmare? frågade konungen.

— Ja, det närmar sig som en hagelskur öfver de stolta tistlar på majsfältet. Nu igenkänner jag ryttare, kameler och elefanter. Det är en stor krigshär, herre konung, och främst rider en ståtelig prins samt efter honom en skön prinsessa i guld och perlor. Men uppe i kungstältet hör jag rop och vapengny. Dina söner hafva råkat i tvist om kronorna, och dina döttrars harpor ligga krossade utaf svärd.

— Då vill jag ännu litet bida, svarade konungen.

Och nu hördes ända till fängelsetornet ett gny af vapen, såsom när haglet nedslår på Sinai berg, ty de sex prinsarne med alla deras hofmän hade dragit svärden mot hvarandra, och ingen märkte den främmande krigshärens annalkande, förrän hela lägret var omringadt och den främmande prinsen fordrade portarnas öppnande. Ingen svarade honom. Han höll med sin hvita stridshäst utanför porten, tilldess att vapenlarmet derinne ändtligen tystnade. Då lät han uppbryta porten, och hvad såg han? Alla de sköna tälten voro blodiga och uppfyllda med döda. Alla de sex prinsarne med deras hofmän hade nedhuggit hvarandra till sista man för tvisten om kronorna, och alla de sex prinsessorna lågo döda bredvid dem på deras brustna harpor.

Men den främmande prinsessan red till konungens fängelsetorn och kysste hans hand och löste hans bojor och ledde honom kärligt ut i den gröna parken; der fick han höra hvad som timat i slottet. — Ack, suckade konungen, nu är jag en gammal, barnlös man, som icke mera har något att älska på jorden. Ack, att jag vore död och mina trolösa barn ännu lefde!

— Herre konung, sade prinsessan, hvad skulle du säga, om Allah gåfve dig trogna barn till ersättning för dem du förlorat?

— Nej, det är icke möjligt, sade konungen. Jag hade ännu en son vid namn Mirza och en dotter vid namn Mirjam, men de hafva längesedan öfvergifvit mig.

Då kunde ej prinsessan Mirjam längre återhålla sina tårar, utan hon föll sin fader om halsen, kysste honom och berättade honom allt, och prins Mirza kom att böja knä för sin fader och återgifva honom riket. Och den gamle konungen blef så glad, så glad, och välsignade sina trogna barn och bad dem mottaga riket; men de trolösa barnen lågo alla döda och blefvo uppbrända i eld, ty otacksamma barn äro den tyngsta börda, som jorden bär.

Och den hundraårige dervischen Enoch välsignade Mirza och Mirjam, att de, som Guds fjerde bud lofvar, måtte lefva länge på jorden, och så var den sagan slut, och Allah lefver ännu i år.

Den första Lärkan.

Jag gick en dag i parken
Der borta bakom byn,
Och vinter var på marken,
Och vinter var i skyn.
Då hörde jag en ton så klar
Från höjden klinga underbar;
Det var den första lärkan,
Som sjöng om vårens dar.

Jag sade: vårens syster,
Hvad vill du här i nord?
Vår vinter är så bister,
Så fattigt är vårt bord.
Flyg bort till Guadalqvivirs strand,
Och sjung din sång för drufvors land,
Der intet hjerta fryser
Och tom är ingen hand!

Då klang ännu från höjden
En ton så silfverklar:
Hvad skall jag med den fröjden,
Som inga sorger har?
Hvad skall jag med det mätta bröd,
Som aldrig vet af hungersnöd,
Och hjertan, som ej klappa
För Gud i längtans glöd?

Är jag ej hoppets varma
Och glada helsningsord,
Som kommer till de arma
Och frusna här på jord?
Är icke jag en engels röst,
Som talar ur naturens bröst
Och bådar vårens dagar
För vinter och för höst?

Så måste jag ju flykta
Ifrån de rika då
Till sorgsna och betryckta,
Som bättre mig förstå.
Ty endast de, som lida här,
De veta rätt hvad glädjen är,
De kunna prisa Herren,
När Han dem godt beskär.

Och är ditt land så fruset,
Och är din lott så arm,
Så bådar jag dig ljuset,
Så skall din sol bli varm.
Långt mer än Guadalqvivirs strand
Jag älskar detta sorgsna land,
Som lider och dock hoppas
Sin fröjd af Herrens hand.

Fattiga barns lofsång i en vårdanstalt.

O, huru god mot oss du är,
Vår Herre Gud och Fader kär,
Som tagit oss i ditt förvar
Och goda menniskors försvar.

Vi voro som de fåglar små,
Som ej ha qvist att sitta på
Och intet bo att sofva i,
Tills kalla vintern är förbi.

Nu ha vi varmt, nu ha vi godt,
Nu ha vi mat och kläder fått,
Nu få vi lära dina bud,
Nu få vi prisa dig, vår Gud!

Vi tacke dig så innerlig,
Att du så mildt förbarmat dig
Och gaf oss, arma fåglar små,
En liten qvist att sitta på.

Vår milde Gud, välsigna dem,
Som gifvit oss vårt nya hem,
Och gif dem mycket godt igen
Hos dig, vår Gud, i himmelen!

Och tänk på alla stackars små,
Som ej ha bröd att bita på
Och ej ha säng att sofva i;
Låt dem få lika godt, som vi!

Vår gode Gud och Fader huld,
Gif oss, att vi för Jesu skull
Må vara dina barn all tid
Och få hos dig en evig frid.

Pekkas äfventyr.

(Under hungeråret, våren 1868.)

Hvem är den gossen, som går der
Så hurtigt framåt vägen?
Den raske Pekka sjelf det är,
Och han är ej förlägen.
Om honom går en sägen än,
Och ljuger jag, så ljuger den:
Åhå, sad' Pekka.

Han var en fattig gosse, utan far eller mor, och hade blifvit uppfostrad hos sina slägtingar, så länge de hade bröd att gifva honom. Men nu blef stor missvext i landet, slägtingarne blefvo sjelfve fattiga och sade till Pekka;

I dag är sista kakan slut,
Och pengar ha vi inga.
Du måste nu i verlden ut,
Att sjelf ditt bröd betinga.
Tag påsen på din rygg, och gå
Att tigga, Pekka, du också!
— Åhå, sad' Pekka.

Emellertid tog han påsen, fyllde den med mossa från skogsbacken och gick ut i den vida verlden. Han hade icke gått långt, innan han mötte en utsvulten varg, som visade honom sitt stygga gap och sade till honom:

Du är mig en välkommen stek,
Ty jag är *Hungersnöden*,
Som går kring landet, gul och blek,
Och gifver menskor döden.
Gif akt, här är ej mer ett hopp;
Jag äter dig på fläcken opp!
— Åhå, sad' Pekka.

Men när vargen öppnade sitt gap, tömde Pekka mossan deri och sprang sin väg. Derpå fyllde han sin påse med vatten (ty den var vattentät) och gick vidare. Han hade icke gått långt, innan han mötte en raggig björn med brinnande ögon, och björnen sade till honom:

Hvem lofvar dig, att gå i år
Så frisk som kringelbandet?
Se, jag är *Sjukdomen*, som går
Min rund kring detta landet.
Jag slår båd' ung och gammal ned,
Och nu gif akt, jag slår dig med!
— Åhå, sad Pekka.

I detsamma lyftade björnen sin väldiga ram, men Pekka slog kallt vatten öfver hans rygg och sprang åter sin väg. Nu fyllde han påsen med björkris och gick så vidare, men hade ej gått långt, innan han såg en svulten oxe masa sig vid sidan af vägen och tugga hö i solskenet. Oxen sade till honom:

Hur ids du ha besvär att gå?
Förgäfves är din möda.
Se, jag är *Lättjan* och vill få
Förutan bråk min föda.
Jag orkar intet röra mig;
Kom hit, så jag får stånga dig!
— Åhå, sad' Pekka.

Hvarpå han tog björkriset ur påsen och begynte att basa en så förträffelig bastu, att oxen tog till fötter det mesta han kunde. Nu plockade Pekka stenar i påsen och gick så vidare. När han gått ett stycke framåt, mötte han en räf, som sade till honom:

Du narr, hur tigger du det bröd,
Som hellre du kan stjäla?
Se, jag är *Sveket!* Ingen nöd
Har jag, när andra träla.
Kom, håll dig fast uti min svans,
Och allt skall gå liksom en dans.
— Åhå, sad' Pekka.

Och så tog han stenarna ur påsen och lät dem hagla kring räfvens öron. Räfven rök af för alla de sju, och Pekka skrattade så, att han glömde plocka något nytt i sin påse. När han då gått ett stycke, mötte han ett lejon, som sade till honom:

Jag är det starka *Ödet,* jag;
Hvad rätt har du att lefva?
Fall ned för mig! Tillbed min lag,
Och tigg ditt lif, och bäfva!
Vill du det ej, du slumpens träl,
Så hungra, och så frys ihjäl!
— Åhå, sad' Pekka.

Hvarpå han slängde påsen ifrån sig, grep lejonet i dess yfviga mahn och begynte att brottas. Det var ett karlatag. Det stolta lejonet röt, så att bergen darrade, och lyftade sin förfärliga tass, för att slå Pekka till marken. Det skulle väl snart ha varit ute med honom. Men det starka på jorden älskar ett oförskräckt mod, och lejonet fattade vänskap för Pekka. I stället att krossa honom, tog det honom som ett barn i sina armar och sade till honom:

Den, som ett ädelt mod har haft
Att slåss mot alla öden,
Åt honom vill jag gifva kraft
Att öfvervinna nöden.
Lef! Jag ditt land till seger vigt;
Med så'na söner blir det rikt.
— Åhå, sad' Pekka.

Solstrålen i November.

Myrorna arbetade och arbetade. De hade så mycket att göra. Först skulle de mura sina kamrar i myrstacken rätt varma och täta till vintern. Dernäst skulle de än en gång göra en rund i skafferierna och se åt, om de hade tillräcklig mat för fem eller sex månaders fångenskap. Derefter skulle de befästa ingångarna till sin stad emot fienders anfall. Sedan skulle de sopa myrvägarne och städa bort alla förtorkade barr, och slutligen skulle de klifva i närmaste träd, för att hålla utkik på verldens gång och koxa mot skyn, om vintern möjligen nu strax var i antågande.

Men utom allt detta hade myrorna ännu ett svårt och bedröfligt arbete: de skulle gräfva en graf åt sin stora döda moder Naturen, och dermed voro alla jordens småkräk sysselsatta, så många de voro, nemligen 94 qvintillioner, 18 qvadrillioner, 400,000 trillioner, 888,000 millioner 954,367. Skrif upp det talet; så många voro de, påstås det, men jag vet ej så noga: kanhända voro de 954,368.

Der låg redan rimfrost på marken, sjutusen millioner perlor, och ingen tog upp dem. Alla förvissnade grässtrån och alla löflösa träd stodo redan i djup sorgdrägt; men furorna och granarna, som alltid gingo i mörkgröna pelsar, behöfde endast borsta mossan af öfvertåget. Vindarna, luftens döttrar, sutto i molnet och kardade snöull till svepningen; de frysande vågorna sjöngo sorgsna visor vid stranden, tilldess att de som-

nade bort under istäcket, och de små fåglar, som ännu voro qvar efter flyttningstiden, öfvade sig i en liten oskyldig sorgmessa med ackompagnement af furornas aftonsus. Det var allt så kulet, så mörkt, så innerligt sorgset...

Men då sken en solstråle...

En solstråle var det, af äkta himmelskt guld, och han sken ur det mörka snömolnet på rimfrostens perlor, på det förvissnade gräset, de löflösa träden, de dystra furorna, de arbetsamma myrorna och alla de 94 qvintillionerna småkräk — huru många de voro, det har jag nu redan glömt — och så var allting med ens annorlunda.

— Nej, hvad är det? sade ufven, som satt på en flaggstång och öfvade sig att sjunga bas till "Hösten är kommen, hör stormarnes gny"; och en hes röst hade han, men nu fick den passera, när sångfåglarna voro borta; — hvad är det? Jag kommer af mig, jag sjunger falskt, jag kan ju ej läsa en enda not, när solen skiner mig rätt i ögonen.

— Det går aldrig an, pustade myrorna, som nyss hade med mycket besvär städat rimfrosten i ordentliga perlband på grässtråen, så att det skulle se ut som sorgkragar, och nu begynte alla perlor att smälta; — det går visst aldrig an, det blir bara slarf och slaskvatten. Finns här ingen parasol, som räcker från norr till söder.

Gräshoppan hade hela sommaren spelat positiv och aldrig brytt sig om att arbeta. Derföre låg hon nu halfdöd af hunger under ett vissnadt asplöf, men qvicknade vid af solstrålen och trodde att det var sommar igen. Och så begynte hon gnida sitt positiv, så att asplöfvet hoppade, men i detsamma gned hon armar och ben af sig, ty hon satt icke mera riktigt ihop, och så var det slut med den roligheten.

Detta allt såg solstrålen, der han bröt fram ur det mörka och tunga höstmolnet. Men han sväfvade på dallrande vingar nedåt i den genomskinliga luften och sökte någon, som han kunde trösta och glädja på jorden.

Solstrålen kom till en frusen damm och glimmade i den blanka höstisen. — Finns här någon, som sörjer? frågade han. — Nej, svarade skolgossarne, som gjorde sina allra grannaste skärningar på nyslipade skridskor och skreko och skrattade, och skolflickorna stodo vid stranden och försökte med en fot i sender, om isen höll. Det var mycket roligt.

Solstrålen flög vidare och kom till en löflös björk. — Finns här någon, som sörjer? — Nej, sade björken, hvad skulle jag sörja? Jag vet ju, att jag skall grönska långt herrligare igen, när det en gång blir vår.

Åter flög solstrålen och kom till en fattig koja, der föräldrarna och barnen delade sitt sista bröd med andra, som voro än fattigare. — Finns här någon, som sörjer? — Nej, sade det fattiga folket; hvad skulle vi sörja? Vi veta ju, att Gud i sin barmhertighet drager försorg om alla sina barn, och så lägga vi på Honom all vår sorg.

Nu flög solstrålen åter och kom till ett skepp, som kämpade hårdt mot stormen. — Finns här någon, som sörjer? — Nej, sade en gammal sjöman; hvad skulle vi sörja? Gud är den, som styr skeppet till hamn, och så arbeta vi oförskräckt uti alla faror.

Solstrålen flög vidare och kom till en sjukbädd. — Finns här någon, som sörjer? — Nej, sade den sjuke; hvad skulle jag sörja? Gud är min helsa, och Han vet bäst hvad oss nyttigt är. Så är sjelfva smärtan min glädje, ty mig sker intet utan Guds vilja, och Hans vilja är alltid den bästa.

Än en gång flög solstrålen och kom till en kyrkogård. Der satt en moder och gret öfver sitt döda barn. — Finns här någon, som sörjer? — Nej, sade den gråtande modren; hvad skulle jag sörja, när jag ju snart skall återse mitt barn uti himmelen? Om jag gråter, kära solstråle, så är det af fröjd, att Gud så bittida tagit mitt älskade barn till sin eviga glädje.

Och solstrålen förundrade sig, att han icke fann någon sorg på jorden. Han hade icke sett allt, den goda strålen.

Efter en stund sken han in genom ett fönster, och der stod en liten flicka vid en blomkruka. — Finns här någon, som sörjer? — Ja, sade flickan, här är en. Jag sörjer mitt myrtenskott, som jag planterade på min lycka, och nu vissnar det bort i den mörka hösten. — Är det ingenting annat, så skall jag trösta dig, sade solstrålen. Och så sken han så varmt på myrtenplantan, att hon åter fick nytt lif, och förbi var sorgen i fönstret, sorgen i barnhjertat.

Åter flög solstrålen och sken in i ett fängelse. — Finns här någon, som sörjer? — Ja, sade den fångne röfvaren, som satt der i kedjor och väntade på sin dom. Skulle jag ej sörja, som är en brottsling och en fånge, förkastad af Gud och menniskor, utan hopp om förskoning? — Se hit, sade solstrålen, och med detsamma sken han på bibelns blad, som låg uppslaget vid det ställe, der Frälsaren lofvar nåd och förlåtelse åt röfvaren på korset. Och förbi var sorgen i fängelset, sorgen uti den förtviflades hjerta.

Än engång flög solstrålen och kom till den gamle Niklas Munter, som stod och vred sina händer vid stranden af en brusande ström. — Finns här någon, som sörjer? — Ja, sade Niklas. — Hvarför sörjer du? — Jag sörjer min barndom, när jag var otacksam och olydig mot mina föräldrar, och nu äro de längesedan döda. Jag sörjer min ungdom, som jag förspillt i lättja och öfverdåd, och nu är jag gammal. Jag sörjer mitt hela lif, som aldrig varit någon till nytta och glädje, ty jag har aldrig tänkt på annat, än mitt eget nöje. Derföre vill jag nu störta mig i den brusande strömmen.

— Vänta litet, sade solstrålen. Följ mig, så vill jag visa dig vägen dit, der du ännu kan göra någonting godt i verlden. Och så sväfvade strålen förut öfver tufvor och torrt gräs, och Niklas Munter följde efter, tilldess att de kommo till dammen, dit skolungdomen smugit sig utan lof på en arbetsdag. Se här, sade solstrålen, sätt dig nu ned och berätta för barnen huru det är, när man tänker hela sitt lif uppå eget nöje.

Och Niklas Munter satte sig ned att berätta, och gossar och flickor satte sig ned att höra uppå, och solstrålen såg dem rätt i ögonen som en strimma utaf det eviga ljuset. Och den gamle Niklas Munter blef åter glad, att han ännu kunde uträtta någonting godt, och de oförståndiga barnen blefvo allvarsamma, men det var ej värre för det, det var ett gladt allvar, ty derutur vexte den sanna glädjen.

Nu hade solstrålen flugit nog för den dagen, och med en blink var han åter 14 millioner mil in i solen tillbaka. Höstmolnet kom och fällde sin rullgardin ned öfver jorden, men strålen satt ännu på lur vid solens rand, för att passa på första remna i rullgardinen. Det blef länge, länge, tills remnan visade sig, men genast sprang strålen åter fram, och då sken han uppå den hvita snön. Men han mindes ännu sin glada flygt i November: han hade då fröjdat så många hjertan, och det är alltid ett gladt minne att lefva på uti långa tider.

Löflösa träd.

Nu smälter snön på marken.
Och snart är tufvan grön;
Men utan löf är parken,
Och is är än på sjön.
Den klara solen skiner blid
På kala träd från vintertid;
Och nu är lifvets morgon
Och vårens barndomsfrid.

Hvems är den ton, som klingar
Så klar vid himlens bryn?
Der glänsa lärkans vingar
Som punkter högt i skyn.
Hon sjunger vårens morgonbön,
Hon beder för den frusna sjön,
För alla vissna hjertan,
För gren, som vill bli grön.

Nu kommer dalens siska,
Nu kommer skogens trast.
De fråga träd och riska:
Hvar finne vi vår rast,
En gren, att bygga sommarns bo,
En qvist, att sjunga på i ro?
Hvem vill åt löflös hydda
Sin fristad anförtro?

Der står bland parkens stammar
En stor, förvissnad ek:
— Bygg, fågel, här din kammar;
Min gren är icke vek!
— O, ek uti den vida park,
Du synes stor, du tror dig stark,
Men se, du är förtorkad,
Och saftlös är din bark.

Längst bort, af vintern döfvad,
En videbuske står:
Än är min gren ej löfvad,
Men tag, hvad jag förmår!
— O, videbuske, kal och arm,
Din rot är frisk, din saft är varm,
Du skall i våren grönska;
Vi bygge vid din barm.

Så sjöngo trast och siska;
Har du ej dem förstått,
Så vill jag tyst dig hviska
Ett ord i örat blott:
Tog lifvets vinter bort din ro,
Dog bort ditt hopp, förfrös din tro,
Så bygga vårens fåglar
Ej mer i dig sitt bo.

Men blöder du af såren
I verldens vintertid
Och tror ändock på våren
Och har i hjertat frid,
Så må du synas kal och arm:
Du skall bli rik, du skall bli varm,
Och vårens fåglar bygga
Sitt bo uti din barm.

Bullerbasius.

Bullerbasius.

Lasse var sex år och räckte Hilda nästan till näsan. Hilda var tio år och tyckte sig passa till moster åt Lasse. Båda gnabbades hela dagen och visste knappt huru mycket de höllo af hvarandra. Men de märkte det, när de voro skilda. När Hilda var borta i skolan, hade Lasse obeskrifligt ledsamt och gjorde den ena odygden efter den andra. Och när Lasse var rest med pappa till Forsa bruk, var Hilda hela veckan rådlös och visste ej hvad hon skulle göra, när Lasse var borta.

Hilda företog sig engång att föra en dagbok öfver Lasses odygder, i den berömvärda afsigten att vid passande tillfälle uppläsa för honom denna sköna förteckning. Hon räknade ut, att det skulle lända Lasse till mycken näpst och varnagel, så att han skulle riktigt blygas för sina dumheter.

En mulen dag före jul, när Hilda fått lof från skolan och Lasse varit mer än vanligt odygdig, sade Hilda till honom: Lasse, kom hit!

Lasse satt i en vrå och höll på att passa ihop ena bakbenet på sin trädhäst, som han nyss kört sönder, när hästen icke ville vara rätt qvick för lasset. Han var vid dåligt lynne och låtsade icke höra.

— Kom hit, så skall jag läsa något för dig, sade Hilda en smula illmarigt, ty hon hade just framtagit den märkvärdiga dagboken.

Lasse kom. Han tyckte om sagor, han som alla andra, och trodde kanhända, att Hilda ville läsa för honom om Lunkentus eller riddar Blåskägg.

— Sätt dig på pallen nu, och var tyst och beskedlig, så skall du få höra röfvaranföraren Bullerbasius Rummelfelts bedrifter och äfventyr.

Lasse satte sig beskedligt, och Hilda begynte ett företal:

Det var engång en röfvaranförare, som hette Bullerbasius och så vidare. Han hade en fé till gudmor, och efter han gjorde så mycket spektakel i verlden, måste hans gudmor inrätta en bok, der hon skref upp hvad han gjort. Den boken beslöt hon sedan att låta trycka i Stockholm, för att alla menniskor skulle få veta huru stygg och oförståndig Bullerbasius varit. Nu, ser du, har jag lånat gudmors bok, innan den skickas till Stockholm för att tryckas, och nu skall du få höra allt hvad Bullerbasius har att skämmas för.

Lasse spände upp sina öron. Aldrig hade han hört talas om en sådan röfvaranförare.

Hilda höll god min och läste ur dagboken:

Den 1 Januari. Bullerbasius begynte året med att sparka sönder sin säng, och när han steg upp, lade han sin ena strumpa i tvättfatet, för att få se om hon flöt på vattnet. Derpå kom mamma in — ty han hade en mamma — och gaf honom en smäll med den våta strumpan. Var det ej väl förtjent?

Lasse såg förvånad ut och sade ingenting.

Den 6 Januari. Grå misse låg på mattan framför kakelugnen. Bullerbasius tog misse, stoppade henne i kakelugnen och stängde luckorna. Der hade ej varit eld sedan i går, men der var ännu glöd, och misse började hiskeligt jama. Pappa kom in — ty Bullerbasius hade också en pappa — befriade misse och befallte Bullerbasius att taga i handen ett glödande kol. Bullerbasius ville springa bort, men pappa lade ett kol i hans hand och lät honom helt litet bränna sig. Då skrek Bullerbasius...

— Åhnej, inte skrek jag, sade Lasse.

— Här står, att Bullerbasius skrek.

Den 2 Februari. Gossarne voro i kälkbacken, och Bullerbasins med. Då företog sig Bullerbasius att begrafva sin mössa i snön, så att hon icke hittades förrän nästa vår, när drifvorna smälte. Men efter han den gången förfrös sitt venstra öra, slapp han med en förmaning.

— När jag inte hittade mössan!

— Hör vidare! *Den 20 Februari.* Mamma hade ägg i en korg, som stod om vintern i förmaket, der ingen bodde och der det var lagom svalt. Bullerbasius hittade korgen under förmakssoffan och roade sig med att knacka det ena ägget emot det andra, så att de runno ut öfver det fina gröna öfvertåget på soffan. För den roligheten fick Bullerbasius arrest i skänken, men der hittade han en syltburk och tömde burken med fingrarna. För den saken fick han åter arrest i pappas rum, och der hölls han stilla.

Lasse skrattade, litet förlägen.

— Ja, var det icke en dum röfvaranförare? fortfor Hilda. Hör nu vidare.

Den 7 Mars. Bullerbasius hade också en syster . . .

— Som hette Hilda, inföll Lasse.

— Jag tror hon hette Melusina. Hon hade en utmärkt vacker och söt docka, som hade riktigt hår och riktiga ögon och hette Ellen. När Melusina var i skolan, tog Bullerbasius Ellen och petade sönder hennes ena öga, för att se hvad der var inuti. Sedan hängde han Ellen vid håret i spjällsnöret, för att hon skulle få gunga. När Melusina kom hem och såg Ellen stackare, begynte hon gråta.

Lasse blef röd i ansigtet och bultade hälarna på sina sneda stöflar mot golfvet.

Hilda fortfor: då började också Bullerbasius gråta, bad sin syster om förlåtelse och gaf sig ingen ro, förrän pappa låtit doktorn laga Ellens öga bra igen. Var det rätt, att han ångrade sig?

— Ja, se, men Ellen blef frisk igen, sade Lasse.

— Skada bara, att Bullerbasius hade så kort minne. En vecka derefter, *den 14 Mars,* skulle Bullerbasius gå ut på skidor och hade slarfvat bort sina ull-

vantar. Då hittade han mammas fina hvita franska handskar, trädde dem på sina tassar och begaf sig ut i snödrifvorna. När han kom hem, stodo alla fingrarna ut genom ena handsken, och den andra hade han tappat i snön. Var det snällt?

— Jag frös om händerna.

— Mamma trätte, men Bullerbasius blef icke klokare. *Den 1 April* ville han skrämma gamla Kajsa. Då ställde han två stolar på hvarandra innanför salsdörren och på dem en pall och på pallen en blomkruka. I stället för Kajsa kom hofrådinnan Agander in genom dörren och hade så när dånat af förskräckelse, när stolarna ramlade och blomkrukan gick sönder. Då fick Bullerbasius åter arrest.

Den 20 April ville Bullerbasius försöka sin skicklighet som bågskytt och skjöt en pil in genom köksfönstret. Slapp med föreställning.

Den 2 Maj ryckte han stjerten af tuppen och blef straffad med en timmas arrest i hönshuset.

Den 4:de rodde han i ett degtråg ut på bäcken, stjelpte med tråget och blef våt öfver öronen.

Den 18:de fyllde han sin mössa med stenar och sänkte henne vid stranden, för att hon skulle bli tät som en vattenså.

Den 22:dra hade mamma sått ärter på morgonen, och om aftonen petade Bullerbasius upp en ärtsäng, för att se, om ärterna hade vuxit. Slapp med förmaning att icke vara så dum en annan gång. *Den 23:dje* slog han sönder en thekopp, stötte den sedan i en mortel och ville narra Kajsa, att det var socker.

Midsommardagen gjorde Bullerbasius så många dumheter, att de omöjligen kunna uppräknas . . .

— Åhnej, sade Lasse. Jag ref bara två hål på min tröja; ett stort och ett litet.

— Hör vidare, fortfor Hilda. *Den 6 Juli* gräfde han en grop i trädgården och lade i gropen pappas petschaft, mammas fingerborg, sex tallkottar och en groda. Derpå fyllde han gropen med sand. Det skulle föreställa en jordgömma. I hela huset blef ett sökande

efter petschaftet och fingerborgen, tilldess att Bullerbasius blef tagen i förhör som en misstänkt person. Då tillstod han, att han hade gräft ned en skatt, och blef afstraffad med en lagom luggis. Var det rättvist?

— Men jag ljög inte, sade Lasse.

— Fy! Skulle han ännu dertill ljuga? Bullerbasius hade ändå liksom ondt samvete, ty han höll sig hela eftermiddagen undan i granngården. Således var hans straff rättvist. *Den 28 Juli* gick han på styltor, snafvade och föll raklång midti gurkorna i en driftbänk. Den 30:de gick han utan lof till stranden, skjöt ut båten och ville ro. Men det blåste hårdt, och vår gode man dref till sjös. Då begynte han skrika på hjelp.

— Nog hade jag orkat ro, ser du, men årarna voro för långa.

— Och roddaren var för kort. Då rodde Matts ut med storbåten och förde gynnaren i land. Bullerbasius blef straffad med sin egen förskräckelse. Dagen derefter red han på skällkuddan, föll af och stötte ett hål i hufvudet.

— Jag har ridit på många hästar!

— Det är möjligt, fortfor Hilda. *Den 11 Augusti* ville Bullerbasius också rida på stallgumsen Pelle. Men Pelle fann sig mankerad och tog sig före att bucka. Bullerbasius tog till flykten och Pelle efter. Slutligen råkade båda i krakel vid stallväggen, och hade ej Kajsa råkat komma med mjölkstäfvan från fähuset, så hade der blifvit ett stort nederlag.

— Jag slog honom, ja, jag slog honom så...

— Här står att Bullerbasius slog Pelle i tankarna, men i verkligheten skrek han: söta Kajsa, kom och hjelp mig!

— Se, när käppen gick sönder!

— Nå, vidare. *Den 19 Augusti* åt Bullerbasius sig sjuk af halfmogna stickelbär. Den 22:dra kastade han sönder qvarnflaggan. Den 29:de lade han Ellen att simma i bäcken. Den 30:de plumsade han sjelf dit. *Den 4 September* ritade Bullerbasius magister Lång-

mans porträtt med kol på den nyss hvitlimmade kakelugnen i kökskammaren. För den saken vankades arrest.

— Ja, men jag klef ut genom fönstret, invände Lasse.

— Och derpå fick Bullelbasius arrest i vindskammaren, der han lät bli att klifva ut genom fönstret. *Den 18 September* var lingonplockning i skogen, och Bullerbasius sprang efter en ekorre, till dess han föll in i ett kärr. Der miste han ena stöfveln och förderfvade sina nya byxor. Den 20:de tog han upp potäter och högg sig med gräftan i benet. Den 24:de föll han ned från en rönn.

Den 4 Oktober sprang han genom alla rum med sina smutsiga stöflar, för att söka sin mössa, och fann henne i vedlåren, der han gömt henne full med sand. Den 8:de kom han hem med famnen full af rofvor, som han fått af en gosse, och dem hade gossen stulit.

— Inte visste jag det, sade Lasse.

— Nej, han visste det icke, och derför blef han ej straffad. Men han måste sjelf bära rofvorna tillbaka till Nygård, derifrån de voro stulna. Den 16:de smakade han af snålhet på en flaska anilin och blef fasligt sjuk. Den 17:de var han åter så karl igen, att kan kunde slå spikar genom hålen i mammas messingssil. Silen blef förderfvad, och för att ej göra samma dumhet om igen, företog sig vår gode man den 18:de, att kila in en plugg i pipen på kaffepannan. Den 29:de roade han sig med att tända eld i Kajsas linflaga, medan hon spann, för hvilket nöje han åter fick luggis. *Den 3 November* smög han sig utan lof på skrinnisen och drog upp en annan gosse, som plumsat in. För detta fick Bullerbasius först arrest och sedan en torta.

— Jag fick beröm också, invände Lasse stolt.

— Man gör ej en god gerning för tortor och beröm, sade Hilda. Värre var det den *4:de December*. Då kom Bullerbasius i träta med Nygårdsgossarne om en stor raritet, som de hittat i stallet, och det var

ett dödt möss. Bullerbasius slog med sin käpp Calle Nygård en stor blånad öfver ögat, och Calle Nygård var mindre än han. För detta skulle Bullerbasius bedja Calle om förlåtelse, men han ville icke.

— Det var Calle, som först slog mig, sade Lasse.

— Ja, men Calle var bara fyra år, och Bullerbasius sex. Fy stora skammen, att slå en så liten gosse! Och när Bullerbasius icke ville bedja om förlåtelse, fick han ris af pappa. Det var första gången på hela året. Bullerbasius måste bedja om förlåtelse, men då kom det värsta. Han bad med munnen, men ej med sitt hjerta. Några dagar derefter, när gossarne snöbollades, kramade Bullerbasius en boll mycket hård och kastade den på Calle. Bollen träffade Calle på kinden, och kinden svall upp. Hvad kallar man sådant?

Lasse teg.

— Det kallar man *hämd*, och hämd är, näst otack och falskhet, det allrastyggaste, som finns i en menniskas hjerta. En hämdlysten menniska är Guds fiende, och alla englar i himmelen gråta öfver en sådan. Huru kan en sådan menniska någonsin ha en rätt glädje och frid i sitt samvete?

Lasse bet ihop tänderna och gjorde en förunderlig grimas, för att hålla mot tårarna. Om en liten stund steg han upp från pallen och gick bort, utan att säga ett ord.

Hilda kände sin kära broder och låtsade icke märka grimasen, ej heller bad hon honom bli qvar. Om en half timma kom Lasse åter, strålande af förnöjelse. Hvar har du varit? frågade Hilda.

— Det var så, sade Lasse, litet förlägen, att... du mins ju min kälke, som jag fick till julklapp sista jul. Moppe heter han, och en så snäll kälke finns ej, som Moppe.

— Ja, sade Hilda, jag mins att du håller af Moppe mer än Matts håller af vår bästa häst, och du skryter alltid, att ingen har en så bra kälke.

— Nu har jag gifvit Moppe åt Calle Nygård. Han blef så glad, vet du, ja så glad, ja så glad, att du kan inte tänka huru rysligt glad han blef!

— Än du då, Lasse? Blef inte du också glad?

— Ja, vet du, Hilda, jag har varit så ledsen för det döda mösset, och så ond har jag varit allt sedan dess, och så tråkigt har det varit... och när du berättade om huru Guds englar gråta, då var det som ville jag gråta med... och så gick jag till Calle, ser du... och nu är det bra igen, nu är jag så rysligt glad, vet du, att nu först skall det bli riktigt roligt i jul.

Hilda föll Lasse om halsen och kysste honom och dansade sju hvarf omkring med honom. Vet du hvad? sade hon. När nu féen, som är gudmor åt Bullerbasius, skickar sin dagbok att tryckas i Stockholm, så bedja vi henne att också omtala det döda mösset. Den historien var både det dummaste och det klokaste Bullerbasius gjort på hela året.

— Bed henne också tala om Melusina! För att, ser du, om inte Melusina varit, så hade Bullerbasius varit en riktig kanalje.

— Åh, inte är det så farligt med Bullerbasius! Han illfänas emellanåt, men Gud har gifvit honom ett ärligt hjerta; nog blir det karl af honom. Och så var det med den röfvaranföraren.

Hökens vrede öfver Majföreningen.

(Maj 1870.)

Nej, sådan dumhet jag ej förstår,
Som barnen taga sig för i år.
Hvad tjenar det, att nu stå och lipa
För det att några små fåglar pipa?
Det der är bara ett löjligt prat;
Hvad duga de till, om ej till mat?
En sådan der, som på grenen sitter,
Jag ids ej höra hans usla qvitter,
Ett pyttlipytt och ett titterli,
Det är ju så, att man sjuk kan bli.
Nej, jag för min del är kannibalisk;
Se, kråkan, hon är då musikalisk,
Och korpen hittar på rätta ton,
Och ugglan vet något mera, hon.
Nu skall man ej ens få pina djuren,
Man får ej stänga en sparf i buren!
Det der, god' vänner, är mot naturen.
En sådan stackare är ej jag;
Jag slår i luften mitt starka slag
Och skjuter ned som en pil i backen
Och hugger kräken burdus i nacken.
Jag bryr mig vackert om deras bjäbb,
När blodet strömmar omkring min näbb!
Hvad skall man annat i verlden göra,
Än ha sitt nöje af att förstöra?
Se, det är duktigt, det kallar jag

Ett karlahjerta och nappatag.
Visst kan det hända, när örnen flyger,
Att som en mes jag i busken smyger;
Så gör jag äfven för jägarns skott:
Man skall ju plundra de svaga blott,
Ty det är konsten, haf det i minnet,
Att framför allt skall man akta skinnet.
Sig sjelf ju alltid man närmast är,
Och det är rätt, att *jag* skydd begär,
Men blott jag sjelf kan i trygghet vandra,
Så är jag grym emot alla *andra.*

Nåväl, hvad säger du nu, halunk?
Är ej barmhertighet bara pjunk?
Är det ej visdom, som höken säger,
Så tror jag knappt, att förstånd du äger.
Jag hoppas, att det bland gossar finns
Väl en och annan, som detta mins
Och håller vid sina gamla seder
Att slå de svaga på jorden neder.
Den vill jag kalla en duktig man,
Som först är kruka och sen tyrann,
Och den är flickorna bäst i smaken,
Som skryter mest; det är hufvudsaken.
Man låter verlden nu ha sin gång,
Nog lefver man utan fågelsång,
Och derför är nu er majförening
En dumhet bara, det är min mening.
Tvi sådan usel och löjlig lek!
Adjö; nu söker jag mig en stek.

Bofinkens vaggvisa.

(Juni 1870.)

Sof i ro,
Lugna bo!
Göm dig, glada
Näbb i vingen!
Nu skall ingen
Mer dig skada,
Ingen stör dig, lilla svärm,
Ty Guds makt är ditt beskärm,
Och på skogens gröna stig
Goda barn beskydda dig.

Liten en,
Sjung på gren
Gladt andäktig
Vårens visa,
Sjung, och prisa
Gud allsmäktig!
Sjung så klart i himlens höjd,
Sjung så skönt för barnens fröjd,
Att Guds englar höra dig
Och beskydda barnens stig!

Ninive.

Det var en gång en stor stad, ja, en af de största i hela verlden; tre dagsresor lång; han hette Ninive. Han var full af palatser och kostbarheter, oräkneliga inbyggare, mäktige furstar och starka krigshärar. Der funnos stora bibliotheker med forntidens lärdom samt många vise män och konstnärer, som prydde allting herrligt. Der funnos också rättfärdige, som tjenade Gud, men de ogudaktige voro flere och uppfyllde den stora staden med dårskap och Guds förnekelse. Ty de förtröstade på sin stora makt, ära och rikedom, menande att ingen, hvarken i himmelen eller på jorden, kunde blifva dem öfvermäktig.

Då sände Gud profeten Jona till att predika Ninives undergång; densamme Jona, som uppslukades af hvalfisken, men sedan åter uppkastades på landet. Jona gick in i Ninive och sade till folket: "det är ännu fyratio dagar, och så skall Ninive förgås."

Då trodde Ninives folk på Gud, ödmjukade sig i fasta och böner och vände af från sina onda vägar. Och Gud förbarmade sig öfver dem och bortvände straffet från Ninive, så att intet ondt vederfors staden.

Detta förtröt Jona, att hans profetia ej gick i fullbordan. Han gick utom staden, gjorde sig en hydda och satte sig i skuggan, att han måtte se, om staden ändock skulle förgås. Gud lät en kurbits vexa upp att beskugga Jonas hydda och vederqvicka honom i solhettan. Men nästa morgon sände Gud en mask, som åt kurbitsen; Jona blef vanmäktig af hettan och förtröt det så högeligen, att han önskade sig döden.

Då sade Gud till Jona: "du jemrar dig öfver kurbitsen, som du icke planterat och som på en natt vuxit och på en natt förgåtts. Och jag skulle icke hafva medlidande med Ninive, en sådan stor stad, der det finnes mera än hundra och tjugutusende barn, som icke veta åtskilja sin högra hand från sin venstra; dertill ock många djur!"

Detta är skedt i profeten Jonas tid, när Assyriens stora hufvudstad Ninive förödmjukade sig och skonades af Guds dom. Men efter den tiden uppvexte i Ninive ett annat slägte, som åter förglömde Gud och ånyo uppfyllde den stora staden med synder och dårskaper, värre än deras förfäder. Då sände Gud profeten Nahum, och Nahum sade till Ninives folk:

"Förskingraren skall draga fram emot dig och belägra dina fästen. Se dig väl före på vägarna, ty dina herdar sofva! Rusta dig, och förstärk dina murar med starka tegel! Fienden skall komma och förderfva dina vinqvistar. Hans vagnar lysa som bloss och ljungeldar, när de gå om hvarandra på vägen och drabba till anfall. De skola rycka fram under murarna; portarna vid floden skola upplåtas för dem, och palatset skall nederslås. Ninive är som en damm, full med vatten; men det måste bortrinna. Der skall ropas: stå! stå! men ingen skall vända sig om. Der är stort brak, hjul bullra, hästar skria, vagnar rulla. Fienden skickar ryttareskaror med blänkande svärd. Många ligga slagne i högar, så att man snafvar öfver dem. Der röfvas silfver, guld och klenodier utan all ände. Elden skall bränna dig och svärdet förgöra dig, säger Herren; allt för det att du var så glad och behaglig i syndens tjenst och har förvändt många folk. Nu skall man icke längre höra ditt budskap i verlden; alla länder skola darra och alla kinder blekna som lerkärl. Dina förra smickrare skola säga: Hvar är nu de

lejons boning? Ninive är förderfvadt, och folken klappa sina händer öfver dess fall."

Detta var Nahums hotande profetia. Ninive hörde honom icke, och domen gick i fullbordan. De Chaldéer kommo med härsmakt, intogo staden och härjade Ninive så i grund, att i många, många hundrade år ingen visste mer hvar den ofantliga staden fordom stått. Först i våra dagar ha några af dess jättestora, milslånga palatser åter blifvit uppgräfda ur gruset, för att vittna om sannfärdigheten af den Allsmäktiges domar. Stora, vidunderliga bilder af djur och menniskor hafva nyligen blifvit framdragna ur Ninives ruiner och uppställda uti stensalarna uti London och Paris. Der stå de ännu lika väl bibehållna, som för 2,500 år sedan, och stirra på nutidens menniskor med sina stora, stela, spöklika ögon af sten. Jona är död, Nahum är död, och Ninive är längesedan förgånget från jorden. Men när alla andra tiga, måste stenarna tala.

Engång i djupaste fred, i skönaste sommar, när Frankrike var på höjden af sin makt efter kriget på Krim, och när den stora verldsstaden Paris, som är vår tids Ninive, stod i sin högsta herrlighet, glans och rikedom, — när allt var blommor och glädje, dans och spel, guld och marmor, silke och perlor, — då gick jag ensam och tankfull genom de svala, tysta, dunkla stensalarna i Louvrens palats och betraktade med undran jättebilderna från Ninives forntid. Huru mäktigt måste det rike ha varit, huru stolt och praktfull den stad, som engång uppställde sådana bilder på sina trappor och torg! Inför dessa stenar hade profeterne talat till folket, och det förekom mig, som hörde jag Nahums ord i sakta ekon susa från stenkolosserna:

"Du har flera köpmän, än stjernorna äro på himmelen; dina furstar och höfvidsmän äro som tallösa gräshoppsvärmar, men när solen uppgår, äro de borta, och ingen vet hvar de blifva. Dina herdar sofva,

konung af Assur! Upp att bevaka dina fästen, ty fienden nalkas, och dina fasta borgar skola falla som mogna fikon i dens mun, som dem äta vill!"

Vid det jag tänkte på dessa ord, hördes utanför palatset ett larm af fröjderop. Segrande krigshärar drogo genom gatorna, belastade med troféer, och en larmande folkhop följde dem efter med triumf och jubel.

— Hvilka drömmar! sade jag till mig sjelf. Är icke detta det tappra Frankrike och det stolta, glada Paris? Aldrig i tiden skola Nahums ord gå här i fullbordan...

Jag bedrog mig: de skola gå i fullbordan uti den tid, som är, och inför allt folk, såframt ej Allsvåldig Gud tager sitt hot tillbaka, såsom i Jonas dagar. Men dertill fordras, att det stolta Paris skall ödmjuka sig inför Gud, såsom fordom Ninive. O, att det gjorde så, — att det vore Jonas och icke Nahums Ninive! Ty, säger profeten: "Herren är långmodig, men stor i kraft. Hans väg är i storm och tjocka moln; marken darrar, hällebergen remna, och folken förfäras för Herrens domar." — O, Herre, haf förbarmande med de många små barn äfven i vår tids Ninive, att de icke må förgås, utan vandra för dig i dygd och rättfärdighet!

(Oktober 1870.)

En Julsaga.

Säg, kände du herr Hårdeman?
En ung och ståtlig man var han.
Han var förnäm, han hade guld,
Ett vackert hus, en maka huld;
Hans Fritz och Alma voro två
Så älskeliga barn också.
Var han ej rik? Var han ej säll?
Åh ja. Och nu var juleqväll.

Men något, något fanns ändock,
Som fattades för honom ock:
Han var så mätt i lyckans skrud,
Att han förglömt att söka Gud.
Med honom vid hans rika bord
Var icke Christus och Guds ord,
Och ingen himlens engel satt
Vid detta bord i julenatt.

Blott Fritz och Alma hade hört
Den sagan, som så mången rört
I julens hyddor och palats,
Den der om *goda engelns plats*.
— Ack, pappa, vore nu ej bäst
Den goda engeln be till gäst?
Då skrattade herr Hårdeman:
— Till *nästa* jul så bjudes han.

Godt. Nu var ljus och barnafröjd,
Men var herr Hårdeman väl nöjd?
Ack, hjertat är ett sällsamt ting!
När man sig satte bordet kring,
Var allt så skönt och granen tänd,
Men — gröten, gröten, den var bränd!
Herr Hårdeman så snäft och torrt
Med rynkad panna sköt den bort.

Hans maka bad: min vän, förlåt!
Det händer så emellanåt.
Och barnen bådo: pappa du,
Var glad, var icke ledsen nu!
Men han, hvad svar'te han dertill?
— Är det förgift man bjuda vill?
Det är ju riktigt synd och skam,
Att sådan gröt man bjuder fram!

Hvad hände! Nästa juleqväll,
När ljusen tändes i hvart tjäll,
Herr Hårdeman satt utan ljus
Allena i sitt mörka hus.
Guld, helsa, ungdom funnos qvar,
Men ensam, ensam dock han var:
Hans maka sof i grafvens bo,
Hans barn gått hem till evig ro.

Och ensam vid sin stängda dörr
Han bordet dukas såg som förr.
Nu var ju allt i bästa skick,
En vidbränd gröt han nu ej fick,
Men ack, nu brände den som glöd!
En älskad hand ej fatet bjöd,
Ej fanns en makas hulda bön,
Ej barnafröjd, ej gran så grön.

Upp stod den rike mannen stum
Och bitter i sitt öde rum:
Tag bort den usla maten der!
Sjufaldt förgiftad nu den är.
Hvar är mitt folk? Hvem utaf dem
Har dukat detta bord *för fem?*
Den skall få afsked för sitt nit:
Jag har ej bjudit gäster hit.

En gammal tjenare steg fram:
Ack, herre, jag förgås af skam!
Förlåt mig, det ett misstag var,
Jag dukat som i fordna dar.
Vid bordet sutto fyra då;
Men det kan icke jag förstå,
Att någon ann', jag vet ej hvem,
Har dukat bordet nu för fem.

Låt vara! — sad' herr Hårdeman;
Så underlig till mods blef han.
Han satte sig vid bordets rand
Och stödde kinden mot sin hand,
Och vid han satt, begynte ren
Hans tårar droppa, en och en,
Från bistra ögat på hans kind,
Till dess af gråt han var som blind.

Det stolta sinnet blef så sjukt,
Det hårda hjertat blef så mjukt;
Han mindes nu hur oförnöjd
Han varit med sin bästa fröjd
Och hur dock allt förgängligt är,
Der icke Herren Gud är när
Och gjuter evighetens frid
I jordens korta glädjetid.

Så satt han länge, länge qvar.
Då såg han upp, och se, då var
Vid bordet hvarje plats besatt!
Der log hans maka ömt och gladt,
Der lekte lilla Alma än,
Der satt hans lille Fritz igen.
På sista platsen bland de fem
En skön Guds engel satt med dem.

Herr Hårdeman sitt öga ref:
Ack, Gudskelof, jag vaken blef!
En elak dröm jag hade visst,
Jag drömt, att jag de kära mist.
— Men hör, nu klang så mild en röst,
Som icke kom från menskobröst;
Den sköne engelns röst det var,
Liksom en silfverklocka klar:

— Min arma vän, du har ej drömt,
Du miste dem. Men har du glömt
Din förra jul, när du *härnäst*
Bad himlens engel till din gäst?
Se, jag har kommit, som du bjöd,
Men före mig gick sorg och död,
För att du skulle helsa mig
Så rätt välkommen hem till dig.

Ty englarne från himmelen,
De komma ej till gäst hos den,
Som i sitt hjertas öfvermod
Har glömt sin Gud och Fader god.
De komma blott till den, som här
Så ödmjuk i sitt hjerta är,
Att Herren Christus och Guds ord
Med dem få sitta vid hans bord.

Se, derför Gud ditt hjerta böjt,
Som var så stolt och oförnöjdt.
Det är ej vrede, det är nåd,
För att från lyckans öfverdåd
Du skulle kastas för Guds fot
Och taga så hans englar mot.
De hafva ju en hjertans fröjd,
När syndarn är till ånger böjd.

Och får jag blifva nu hos dig
Med dessa tre, som följa mig,
Så vilja vi bli ständigt qvar,
I glädjens, som i sorgens dar.
Osynlige vi skola då
Beständigt vid din sida stå,
Beständigt vaka för ditt väl
Och föra sist till Gud din själ.

— Den goda engeln slöt sitt ord.
Herr Hårdeman satt vid sitt bord
Så sorgsen och så glad ändå;
Men vid han tänkte än derpå
Och kände hvarje älskadt drag,
Så vexte uti fint behag
Små vingar på de fyra ren;
De smulto bort, som månens sken.

Från denna stund herr Hårdeman
Blef god och ödmjuk, också han.
Han gaf de fattiga sitt gods
Och var dock rik och väl till mods,
Ja, mycket rikare än förr:
Nu stod en engel vid hans dörr,
Nu var hans skatt i himmelen,
Och Gud hvar dag förökte den.

Väl hände stundom, när han såg
Små vackra barn med munter håg
I fröjd kring julegranen stå,
Att han blef stum och sorgsen då;
Men sen bjöd han dem karamell
Och sade glad: vet' ni, i qväll
Så dukas ju hos mig för fem!
De komma nog, — och gissa hvem!

Huru man hittar sagor.

(En trollsländas samtal om hösten med lilla Marie.)

— God dag, Marie!

— God dag, trollslända!

— Nu ha vi höst.

— Ja det är höst nu, trollslända!

— Löfven gulna, qvällarna bli så mörka.

— Men du flyger, du. Det är detsamma för dig, om det är höst eller vår.

— Det kommer sig deraf, att jag är en af dem, som suttit vid naturens hjerta, när jag var barn, och der har jag blifvit så varm, att jag aldrig fryser. Dessutom ha vi nu sankt Britas sommar.

— Hvad vill det säga?

— Den 7 Oktober är Brigittas dag, som har sitt namn af det svenska helgonet Brita. Hon var from och god, och derföre kläder sig hela naturen i sin skönaste afskedsdrägt, för att fira hennes älskade minne. Hvar höst, när man redan tror att vintern är nära och allt är så kulet och vissnadt ute i skogarna, då komma ännu några sköna dagar vid tiden för helgonet Britas namnsdag, och det är solsken och mildt och nästan vårlikt i luften. Hösten sitter klädd i sin granna gula paraduniform och tager emot afskedsvisiter af de sista flyttfåglarna. Då tittar sommaren ännu engång i dörren, klädd i sin gröna, luggslitna jagtkostym, och säger till hösten: får man lof att stiga in? Ja, var så god, säger hösten; här är en mossbänk;

behagar kusin taga plats, fastän jag råkar ha litet ostädadt på morgonqvisten? — Nej, jag tackar, svarar sommaren; det är bara en fransk visit, jag har icke tid, ty norra polartåget går af till Egypten i qväll klockan sju. — Åh, det är ingen brådska, säger hösten; sankt Brita skall med, för att helsa på påfven i Rom, och hon sitter ännu och skalar äpplen åt sina hungriga barn. — Nå, om så är, säger sommaren, så vill jag dröja litet och se huru du skött mina kålhufvuden och om georginerna blomma ännu... Och så sätter sommaren sig ned på den gröna tufvan, och hösten trakterar med päron, lingon och stekta svampar, och så — huj, piper stormen signal, och norra polartåget går af till Afrika med alla sina passagerare, grönsiskor och bofinkar, så det hviner i luften. Kråkan har ämnat sig med; hon beskifvar sig öfver klimatet och tänker flytta öfver till Estland, men kommer alltid för sent till jernvägen. Skatan, som hyrt rum öfver vintern, fastän det är bara ett uthus, skrattar åt henne i närmaste björk. Och nu tager hösten sig för att städa i huset, och sopqvasten går öfver land och sjö; — allt sopar han undan: löfven från träden, ankorna från dammen och barnen från krusbärsbuskarna. Nu är lexornas och korfvens tid...

— Och sagornas tid, trollslända! Kom ihåg, att du är mig skyldig en saga!

— Hvad? Har du ännu icke fått nog? Har du glömt Törnrosa, Adalminas perla, Unda Marina och hundrade andra?

— Nej, men...

— Berätta du något för mig, om det också vore bara för ombytes skull.

— Jag mins ingenting.

— Sök!

— Men jag hittar ingenting.

— Vill du lära dig hitta sagor?

— Ack ja, trollslända!

— Det var engång några små barn, som lekte en pantlek, och de hade kommit så öfverens, att den, som

ej kunde lösa in panten, skulle få sitta och se på, när de andra åto smultron och mjölk. Nu var der en gosse, som dömdes att lösa in panten med att berätta en saga, men han mindes ingen. Så gick han till skolmästaren och sade: käre magister, var så god och gif mig en saga; annars får jag ej äta smultron och mjölk. — Jaså, sade skolmästaren; hvad gör 9 gånger 7? — Men det är ingen saga, menade gossen. — Åh ja, sade skolmästaren, det är en förträffelig saga, som heter tabulan: var nöjd med den, jag har ingen annan.

Gossen gick ut att söka sagor och kom till sin onkel, som var general. — Hvad för slag? sade generalen; vet du hvad det vill säga: skyllra gevär! — Men det är ingen saga, menade gossen. — Jo men, svarade generalen, det är en förträffelig saga, som heter exercis. Var nöjd med den; jag har ingen annan.

Ännu gick gossen ut och kom till sin gufar, som var ett statsråd. — Käre gufar, gif mig en saga, annars får jag ej äta smultron och mjölk. — Med största nöje, svarade gufar; se här en orden, det är Stanislai andra om halsen med krona och svärd. — Men det är ingen saga, snyftade gossen. — Ja visst, sade gufar; det är äran, jag har ingen annan; var nöjd med den!

Gossen gick vidare ut och kom till sin moster, som var geheimetoilettrådinna hos hennes nåd hertiginnan. — Kära moster, gif mig en saga, annars får jag ej äta smultron och mjölk! — Strax, sade mostern; se här en chignon, det är det enda jag har. — Men det är ingen saga, suckade gossen. — Jo men, sade mostern, det är höjden af fullkomlighet; var nöjd med den, jag har ingen annan.

Åter gick gossen ut och kom till slagtaren, som sålde kött vid torget. — Hjertans gerna, sade slagtaren, om jag kan tjena med så litet: se här är en skinka och ett par syltfötter, jag har intet annat. — Men det är ingen saga, menade gossen. — Hvad för något? svarade slagtaren; duger det icke? Det är ju fläsk!

Än engång gick gossen ut och kom till faster Ulla, som skref böcker, och nu var han säker uppå att

få en god saga. Faster Ulla var också genast färdig och gaf honom en tjock bok med sedolärande berättelser "för den bildade ungdomen". — Men det är inga sagor, suckade gossen. — Hvad för något? svarade faster Ulla. Duger det icke? Det är ju höjden af visdom, det är moral!

Nu var den stackars gossen rådlös och gick ut till torparen, som högg ved uti skogen. — Käre torpare, gif mig en saga, annars får jag ej äta smultron och mjölk. — Nå, sade torparen, det är då ingen konst alls; gå bara i skogen; der vexa ju sagor på alla qvistar.

Gossen gick i skogen, och när han såg sig omkring, vexte sagor i alla toppar och grenar. De tittade fram mellan björkens löf, de hängde som kottar i granarna: enrisbuskarna voro så öfvervuxna af sköna berättelser, att man knappast såg bären. Gossen begynte plocka, och snart hade han fickorna fulla. När inga flera rymdes i fickorna, begynte han plocka i mössan, och när mössan var full, tog han ännu i famnen så många han orkade bära. Det var besynnerligt, tänkte han vid sig sjelf; det ha onkel och gufar och moster och faster och slagtarn och skolmästarn ingen aning om alls.

— Ja, ser du, sade enrisbusken, som alltid var litet försmädlig af sig, det kommer sig deraf, att de varit för mätta och aldrig haft ledsamt efter smultron och mjölk.

— Men skolmästaren är så mager; han är visst aldrig mätt, sade gossen.

— Han är mätt af sin stora lärdom, svarade enrisbusken och knäppte så knipslug med sina hvassa barr.

Derpå gick gossen hem med sin stora börda, och så fick han smultron och mjölk, och sagor hade han tillräckligt för hela den långa vintern ända till våren. Men nu vill jag berätta dig, huru man hittar sagor äfven på många andra ställen, än hos enrisbuskarna.

— Gör det, trollslända!

— När det är sommar, skall du gå bittida ut om morgonen, medan daggen ännu ligger i gräset, och söka längs åkerrenarna: der ligga sagor som perlor till många

tusen. Gå sedan ut till stranden af sjön, när små, krusiga vågor gå öfver vattnet med blanka ränder emellan: det är sagor, skrifna med blå bokstäfver; dem skall du lära dig läsa. Om hösten skall du lyssna på de höga furornas sus, som berätta jättesagor från forntiden. Eller skall du söka i ljungen, han vet otroligt mycket, och i de gula löfven, som veta ännu mera; men det är ensliga, sorgsna sagor med gula och blekröda bokstäfver: af dem blir man lätt så vemodig i sin håg. Om vintern skall du läsa isblommornas fina verser på fönsterrutan och stafva på alla de vackra bilder, som rimfrosten målar i skogens grenar. När det åter lider mot våren, skall du noga betrakta färgspelet på aftonhimmelen: der skall du finna alla sagornas féslott, blanka som guld. Och höst, vinter och vår skall du läsa stjernornas silfversagor: de äro bland alla sagor de högsta, bästa och renaste i naturen, och det kommer sig deraf, att Gud sjelf har skrifvit dem på den höga, blå aftonhimmelen.

O, du lilla Marie, om du visste huru otroligt mycket den stora, rika och sköna naturen ännu kan berätta dig; mycket, mycket mer, än jag nu kan omtala! Alla berg och stenar, alla träd, buskar och små örter, alla djur i skogen, i luften, i hafvet ha sina egna berättelser. Ingenting är dödt, allting lefver, allting andas och känner, tänker och talar; — hur skulle du ej plocka ditt hjerta och förkläde fullt, om du ville lyssna på dem! När naturen en gång blir stum och du ej hör henne tala mer, då är det ett märke att du blifvit gammal och grå i din själ; men hvarför skall du bära grå hår i själen? Var alltid ung, du lilla Marie, var alltid Guds goda barn i ditt hjerta, om du än blefve så gammal och grå som mormor i gungstolen. Då skall du alltid höra naturen tala, då skall du alltid höra englarna sjunga Guds lof i den klara höjden, och då skall du heller aldrig frysa i verldens sorger.

Se, så var det.

Solkonungens barn.

Det var en gång en prins och en prinssesa,
De voro barn af solens kungahus.
De bodde i ett rike utaf ljus,
Och sällan får man se små barn som dessa.

De voro vackra, som den ljusa dagen;
De voro goda, som den milda vår,
Med ögon himmelsblå och guldgult hår
Och morgonrodnans färg i anletsdragen.

De voro fina, luftiga som drömmar,
De buro kläder utaf silfverskir,
Skönt kantade med perlor och safir
Och diamanter uti alla sömmar.

Han hette Flamming; Dagmar var hans syster.
De bodde i ett slott utaf kristall
Med tak af guld, med golf utaf korall
Och fönster af rubin och ametister.

De hade också hvar sin lilla fåle,
Att rida ut ibland till verldens grind,
Och Flammings snabba fåle hette Vind.
Och Dagmars lätta ridhäst hette Stråle.

En dag så redo de vid dagens gryning
Igenom tusenmila öde fält,
Och Vind och Stråle flögo af så snällt,
Som aftonskimret öfver hafvets dyning.

De redo genom rymden, ystre, glade,
Förbi så många stjernors cirkeldans.
Det var en fröjd, en prakt, ett sken, en glans!
De voro barn, och de så roligt hade!

Till sist så ville Dagmar återvända:
— Vår far blir ledsen; bästa Flamming, kom!
Men Flamming ville icke vända om:
— En stund ännu, en liten ridt, en enda!

Se der en stjerna uti nattens rike,
En liten mörk planet vid verldens slut!
Låt oss för ro skuli se hur der ser ut
På detta lilla flarn i rymdens dike.

Nåväl. De landade på dunkla stranden
Af jordens lilla klot der längst i vrån
Och bundo fålarna ej långt ifrån
Vid palmerna, som vexte uti sanden.

När solens barn der sågos glade sväfva,
Steg fadersögat öfver himlens rand
Och brände Afrika med glödhet sand,
Lik en tyrann, för hvilken folken bäfva.

Och Samum kom, och markens blomster, bräckta
Som döda fjärlar, dignat utan tröst
Vid källans näringslösa modersbröst;
Schakalen röt, och tigern sågs försmäkta.

Det var som om naturen dagen skydde,
Och menskan suckade i ångst och qvalm.
I skuggan utaf bamburör och palm
För Flamming och för Dagmar negern flydde.

Men solens barn, de sökte sina fålar,
Förskräckte af vår jords fiendt ghet.
O, sade Flamming, hvilken ful planet,
Der man förbannar solens milda strålar!

De redo åter ut i luftens öken,
Men det var dimma öfver jordens rund,
Och när de ridit vilse så en stund,
Så kommo de igen till jordens töcken.

Nu till en annan trakt de trötta lände.
Hur annan var ej här naturens drägt!
Af hvita drifvor fältet låg betäckt,
Och vinternatten ville ej ta ände.

Men grön stod granen vid naturens hjerta,
Och morgonbrasan brann i torpets spis,
Och hunden skällde mot en varg på is,
Och barnen lyste natten med sin perta.

Det var så mörkt, det var så kallt vid polen,
Men derföre var också ljuset kärt
Och allt det varma lif, som det beskärt,
Och derföre välsignade man solen.

— Kom, sade Dagmar, här är godt att vara!
Här är vår fader älskad. Också vi
Nu skola här välkomna gäster bli.
Kom, låt oss leka här med barnens skara.

Och Flamming, Dagmar bundo sina fålar
Vid skogens gran och gingo glada sen,
Att lysa natten med sitt anlets sken
Och värma drifvan med sitt ögas strålar.

De gissat rätt, de voro kära gäster,
Och för att fägna dem rätt gladt och godt,
Så kläddes fältet grönt och hafvet blått,
Och folket jublade vid sommarfester.

Här lekte solens barn med menskobarnen,
Helt litet kurra gömma väl också,
Och seglade på blanka sjöars blå
Och sådde korn och plaskade i qvarnen.

När sen de vattnat mon med blomsterkannor,
Så sade Flamming: syster, nu är tid
Att resa hem. Vår fader är ej blid,
Om vi försinka oss. Då få vi bannor. —

— Ack, sade Dagmar, blott vi leka finge
Med axen än på åkermannens fält! —
Får gå, sad' Flamming. — Och de lekte snällt
Och märkte ej, att månader förgingo.

Men ändtligen var afskedstimman slagen,
Och Vind och Stråle sadlades på nytt.
Adjö! Adjö! — När båda barnen flytt,
Kom hösten, och till natt blef åter dagen.

Hur solens barn sen kommit alla vårar,
Att leka här med barnen i vår nord,
Och hur hvar höst de åter flytt vår jord,
Det veta alla båd' med skämt och tårar.

Men alla veta ej, att Dagmar lilla
I våras *) fick en sticka i sin fot
Och kunde icke rida hitemot,
Men bara Flamming kom, och det var illa.

Han kom allena. Ljuset sågs sig närma,
Som förr, att leka här med blommor små,
Men Dagmar liten var förhindrad då,
Och derföre blef ljuset utan värma.

Och derföre blef allt ej som det borde,
Ax utan kärna, blommor utan rot,
Ty stickan, stickan satt i Dagmars fot.
O, sticka, sticka, hvad du illa gjorde!

Visst kunde någon det förmena,
Att det var här, i stygga lekars krets,
Som Dagmar trampade på stickans spets:
Det vet vår store Fader blott allena.

I, hulda, älskliga små barn af solen,
Välkomna, ack, välkomna hit igen!
Men kommen båda, kommen icke en,
Att det må vara ljust och varmt vid polen!

Må Han, för hvilken verldar nederfalla
Och solar slockna, solar tändas opp,
I jordens nöd oss sända himlens hopp,
Att vi tillbedja honom alla, alla.

---

*) Våren 1867.

Solkriget.

(Flammings och Dagmars andra äfventyr).

— Mins du sagan om Skyhög och Molnskägg och de små torparebarnen, som kunde smälta snö och se solsken?

— Åh ja, mycket väl.

— Mins du Flamming och Dagmar, solens guldlockiga barn, som redo ut i verldsrymden på deras snabba fålar Stråle och Vind?

— Mycket väl.

— Det är sagan om ljuset, och hon går genom alla tider. Det finns en annan saga om mörkret, men hon är ej af de glada. Nu vill jag säga dig något om vårdagjemningen.

— Gör det! Jag vet: i Mars månad.

— Det var en gång en jätte i höga norden, han hette Fimbul och var broder till fjällkungen, som sprack sönder, när han ville äta upp Sampo Lappelill. Fimbul var också förskräckeligt stor och stark och bodde i en håla mellan isbergen bortom Nordkap. Han kunde fyra konster: han kunde göra mörker, köld, hagel och storm. Det var något till jätte att vara så lärd; men icke var den lärdomen mycket att skryta med.

Nu hade Fimbul ofta ledsamt att sitta allena i hålan och höra isbergen knaka emot hvarandra med åskans brak, ty se kunde han intet: han var blind, och der var mörkt som i säcken. Då hade han en häst, som hette Bore, hvilket betyder nordanvinden; och

jätten var kolsvart, men hästen var snöhvit och frustade töcken som moln omkring sig. Fimbul red stundom ut på sin häst Bore, och när han red fram öfver berg och skogar, såg han ut som ett stort, svart vintermoln, fullt af snö.

En dag, när jätten Fimbul på detta sätt red öfver den stora, frusna fjärden af Enare sjö i Lappland, kände han något, som stack honom i ögonen, fastän han var blind och ej kunde se. På samma gång kände han likasom en varm fläkt flyga emot honom och upptina hans skägg, hvilket var mycket obehagligt, ty alla jättar äro måne om skägget: de tycka att det klär dem så obeskrifligt.

Jätten Fimbul sade till hästen Bore: hvad är det, som sticker mig i ögonen, och hvad är det, som blåser uti mitt skägg?

Hästen Bore kunde tala, som alla trollhästar, och hade sett mycket på sina resor i verlden. Han svarade: det är solens barn, prins Flamming och prinsessan Dagmar, som rida ut genom verlden.

— Det är högst näsvist af ett par barnungar, sade jätten. Fråga dem, om de ha pass, när de resa uti mitt rike.

— Verlden är deras rike, svarade hästen, och dessutom rida de så fort, att jag icke får fatt på dem.

— Det är en ganska dålig polis, som låter sådana lösdrifvare flacka kring verlden, menade Fimbul. Håll litet, så vill jag taga dem i min stora molnkappa.

Nu hände att Flamming och Dagmar voro nyfikne, som alla små barn, och när de sågo det stora, svarta vintermolnet komma emot dem, höllo de stilla med fålarne, för att se hvad det kunde vara för ett underligt ting. I detsamma hade jätten Fimbul bredt ut sin kappa öfver dem och tog dem till fånga, hvarefter han förde dem med sig till den mörka ishålan bortom Nordkap.

Nu känner du solens vackra barn, som fladdra i sin frihet kring hela verlden, och deraf kan du tänka huru roligt de hade att sitta fångne uti den mörka is-

hålan. Flamming sprakade gnistor af vrede, och Dagmar liten gret så varma tårar af sorg, att de droppade ned på det hårda isgolfvet och isen begynte smälta. Men jätten Fimbul skrattade i sitt skägg, ty alla jättar bruka skratta i skägget. Det anses höra till goda tonen bland jättarne.

Bäst det var, hände något, som jätten Fimbul icke förmodat. Flammings gnistor hade sprängt sönder ishålans murar, och Dagmars tårar hade smält isberget till en sjö. Solens barn undkommo ur deras fängelse, hoppade åter upp på Vind och Stråle, som väntade utanför ishålan, och redo så muntert tillbaka till solriket. Men jätten Fimbul blef så förgrymmad, att han fick månsken på hakan: det vill säga, att han miste hälften utaf sitt skägg.

Nu blef der ett stort och förskräckligt krig mellan solkonungen och vinterkonungen, jätten Fimbul, för de två solbarnen, som varit fångne och sluppit lösa. Och emedan kriget fördes på jorden, blef jorden af båda förhärjad, ömsom af solens hetta, ömsom af vinterkonungens köld. Och der var ett uppror och oväsen af alla naturkrafter utan all måtta, så att de stora bergen brusto sönder och de väldiga oceanerna svallade fram och åter, som när ett barn i badbunken vippar vattnet öfver på alla sidor.

Men Flamming och Dagmar älskade jordens små barn, med hvilka de lekt så ofta, och tyckte det vara synd om dem, att de skulle slita så ondt i kriget. Derföre bådo de sin fader solkungen göra fred med jätten Fimbul: och det skedde så, att der blef ett stillestånd, men riktig fred blef der aldrig. Ty jätten och solkonungen ingingo en sådan öfverenskommelse, att hvarje år skulle der två gånger vara en vapenhvila emellan dem: tre dagar om våren och tre dagar om hösten. Deremellan skulle de kriga, som förr, men icke så omenskligt, att jorden förhärjades och de små barnen ej kunde lefva.

I Mars är vårdagjemningen, som är den ena vapenhvilan, och i September är höstdagjemningen.

Då är hvarken sommar eller vinter, vår eller höst, utan en mellantid mellan dem alla. Dag och natt äro lika långa, köld och värme likasom hoppa bräde med hvarandra, och brädet står jemnt. Men i Mars sadla Flamming och Dagmar sina fålar, för att leka med jordens barn, och i September vattna de fålarne med regnskurar, för att gifva dem mod till återfärden. Fimbul ryter af vrede, ty han kan icke lida vapenhvilan, och hans rytande höres den tiden ofta i nordanstormen. Men Flamming och Dagmar kasta slängkyssar åt jorden och nicka åt barnen: vi komma tillbaka, vi komma tillbaka! Ja, kom, vackra ljus, kom, ljufva värme! I ären så hjertligt välkomna i Fimbuls rike.

Ängsblommornas visa.

Vi äro så blyga, vi äro så små,
Vår Fader i himlen, han ser oss ändå.
Vi kläda hans ängar, vi pryda hans dal,
Vi möja hans grönskande midsommarsal.

Och aldrig vi spinna och väfva och sy,
Och dock är vår klädning beständigt så ny.
Så klädd var kung Salomo icke ändå,
Som en af oss små, som man trampar uppå.

Den fattige lider i verlden förakt,
Men det är Guds eviga godhet och makt,
Att höghet försvinner och storhet förgår,
Men ringhet upphöjes och oskuld består.

Och voro vi högre, än furan på berg,
Hvar kunde vi finna en bjertare färg?
Hvar kunde vi andas en skönare doft,
Än den, som vi suga ur dalarnes stoft.

Fast låg är vår tröskel och ringa vårt hus,
Så lyfta vi kronan mot himmelens ljus.
Det lyser så klart på det gömdaste strå,
Som nånsin på fjällarnas topp i det blå.

Vi prisa Guds ära, vi sjunga hans lof
Så väl, som de kungliga skogarnas hof.
Han hör våra böner här fjerran ifrån
Fullkomligt så tydligt, som åskornas dån.

Hur skulle vi ej vara glada i Gud?
Ej faller ett blad af vår grönskande skrud
Förutan Hans vilja, och ringaste frö
Får utan Hans vilja i jorden ej dö.

Du älskade lilla, med kransar i hår,
Du fagra Guds blomma i rosende vår,
Blif alltid Guds barn, fast din vår går förbi,
Och vex för Hans rike i oskuld, som vi!

Den okända svarta fågeln *).

Svarta fågel, svarta fågel,
Hvar är du ifrån?
— Långt från söder, långt från söder,
Litet bortom mån.

Hvarför kom du, hvarför kom du
Långt från söder hit?
— För att Sveriges, för att Finlands
Drifva är så hvit.

Hvarför är du, hvarför är du
Svart, som sorgens bön?
— För att bättre, för att bättre
Synas emot snön.

Svarta fågel, svarta fågel,
Hvarför gycklar du?
— För att många, för att många
Bittert gråta nu.

Är ditt hemland, är ditt hemland
Nu i sorg förödt?
— Du har sagt det, du har sagt det:
Frankrike förblödt.

---

*) Förliden vinter ha okända svarta fåglar visat sig på flera orter i Sverige och Finland. Man vet icke hvarföre de, midt i vintern, flyttat från sina sydliga hemtrakter, men några tro, att de blifvit bortskrämde af kanonernas dunder.

Derför kom du, derför kom du
Sorgklädd till vår strand?
— Skulle du ej, skulle du ej
Sörja fosterland?

Svarta fågel, svarta fågel,
Jag förstår dig nu.
— Om du vet det, om du vet det,
Hvarför frågar du?

Jan. 1871.

Den bättre vägen.

Det var engång en qvastgumma, som hade två barn, Tutteli och Putteli, och Tutteli var en gosse, men Putteli var en flicka. En dag hade gumman förtjenat 20 öre och sade till barnen: här äro två tioöreslantar; gån till staden, att köpa bröd!

Barnen hade aldrig varit till staden förr och frågade hvilken väg de skulle gå. Det är ingen konst, sade gumman. Först gå ni efter stora landsvägen, och när ni komma till backen med enrisbuskarne, grenar sig vägen. Då gå ni den vägen fram, som är bättre. Detta tyckte barnen vara en god vägledning, och så gingo de glade åstad med sina slantar, ty det var ju mycket roligt att engång få komma till staden.

När de kommo till backen med enrisbuskarna och sågo två vägar framför sig, begynte de tänka vid sig sjelfva hvilken väg, som kunde vara den bättre. Men det förekom dem, som om båda vägarne voro lika goda, och de stadnade en stund alldeles rådville.

Då satt en rödstjert i björken vid vägen till höger och sjöng: torrt bröd, torrt bröd, qvirrevitt! Men en kråka satt bland enrisbuskarna vid vägen till venster och kraxade: kringlor och pepparkakor, kringlor och pepparkakor, qva, qva!

— Hör du, Tutteli, sade Putteli: rödstjerten sjunger torrt bröd; det är bäst, att vi gå ditåt och uträtta vårt ärende.

— Nej, sade Tutteli till Putteli: kråkan lofvar oss kringlor och pepparkakor. Den vägen måste ju vara bättre.

Och så kunde de icke komma öfverens, utan beslöto att taga hvar sin tioöreslant och skildes åt på de olika vägarna.

Men alla vägar leda till Rom, och båda vägarna ledde till staden. När Tutteli gått en stund, kom han till ena stadsporten, och der satt en madam vid ett bord och skrek: två för ett öre, två för ett öre!

Hvad kan det vara? tänkte Tutteli och klef fram till madamens bord. Der fick han stora ögon, ty bordet var fullradadt med pepparkakor och små kringlor på band. Får jag två kringlor för ett öre? frågade Tutteli.

— Ja, sade madamen. Pepparkakorna kosta två öre, men det får vara för ett.

— Nej, så billigt! tänkte Tutteli vid sig sjelf. Hvad mor skall bli glad, när hon får så mycket godt för så billigt pris! — Och så köpte han kringlor för hälften af sina pengar; — huru många fick han? — och för andra hälften köpte han pepparkakor; — huru många fick han?

Derpå gick Tutteli att bese staden, och det var mycket märkvärdigt. Der voro höga hus, granna mamseller och skrafvelmessingsspeglar i alla bodfönster. Skrafvelmessing, se, det var något! Tutteli såg sig omkring och begynte blifva hungrig.

— Jag kunde väl äta en kringla, efter de äro så billiga. Men bara en endaste en! — Och så åt han en kringla.

Efter en liten stund var han åter hungrig, och det smakade efter mera. — Jag kunde väl smaka också på en pepparkaka, efter madamen prutade, tänkte han. Men bara den ena! — Och så åt han pepparkakan.

Ju mera han åt, desto hungrigare blef han. Och så gick åter en kringla och åter en pepparkaka. Men bara en. Nu begynte Tutteli tänka på hemvägen, ty det led mot aftonen.

Tutteli vandrade med långsamma steg framåt, ty han var både trött och hungrig. Och den ena kringlan och pepparkakan efter den andra gick samma väg ned i hans lilla mage, men bara en i sender. Ty för hvar gång han mumsade, tänkte han: bara en endaste en!

Slutligen hade han bara en kringla och en pepparkaka qvar i sin ficka. Ja, det är nu bara en, tänkte han, och den förslår ändå icke till qvällsvard åt alla. Och så åt han den sista.

Tutteli kom hem, och der sutto qvastgumman och Putteli och åto förnöjda sin qvällsvard af brödet, som Putteli köpt. Ty Putteli hade kommit till den andra stadsporten, och der hade hon straxt uträttat sitt ärende i bagareboden.

— Nå, Tutteli, sade qvastgumman, hvar har du brödet?

Tutteli tummade sin mössa, så att hon blef alldeles fyrkantig, och begynte berätta om alla herrligheter i staden, om de stora husen, de granna mamsellerna och skrafvelmessingsspeglarna, som hängde i bodfönstren.

— Men hvar har du ditt bröd? frågade qvastgumman.

Tutteli gjorde mössan trekantig i stället för fyrkantig och beskref madamen, som satt med sitt bord vid stadsporten, och huru otroligt billigt hon sålde de allrararaste saker.

— Men hvar har du ditt bröd? frågade gumman för tredje gången.

Tutteli måste nu fram med sanningen, och det värsta var, att han allt ännu var hungrigare, än en varg om julmorgonen.

— Sätt dig till bords, sade gumman.

Tutteli vek mössan rund igen och satte sig att äta. Det var märkvärdigt, att det torra brödet smakade bättre än både kringlor och pepparkakor.

— Nå, sade gumman, kan du nu säga mig: hvilkendera vägen var bättre: den, som gick efter snålheten, eller den, som gick efter lyda mor?

— Lyda mor, sade Tutteli.

— Kom ihåg det, sad' gumman.

Och Putteli dukade snällt af bordet och bäddade sängen. Och Tutteli och Putteli lade sig att sofva med qvastgumman.

Prestgårdsflickorna.

Det var en fattig prestgård långt från staden.
Der bodde pastor Björk med hela raden
Af barn och blomma. Han var god och from
Och nöjd att tjena Gud i fattigdom.

Pastorskan var också en präktig gumma,
Men hördes stundom på sitt öde brumma,
Hur här på landet röjes, som man vet,
Stor brist på bildning och belefvenhet.

Fördenskull var hon glad, när hon fick sända
De äldsta döttrarna till moster Blenda,
För att i stadens yppersta pension
Få lära dem en finare fason.

Der blefvo de rätt snart ofantligt snälla:
Snabbmåla kunde syster Petronella
Och knäppa visor på en spansk guitarr,
Att muntra pappa, när han var på knarr.

Agathe-Julie var frodig som en gurka,
Men dansade med stor talang mazurka
Och kunde bjebba: mon très cher ami,
Comment vous portez-vous aujourd'hui?

När systrarna nu fått en smak så bildad,
Blef deremot den yngsta helt förvildad:
Sofi lärt koka, baka, väfva, sy,
Men hade af talanger ej ett gry.

Min lilla Fiken, — hördes mamma klandra, —
Hon är en stackare bredvid de andra,
Men Petronella och Agathe-Julie,
De skola hela slägtens stolthet bli.

Nå väl. En dag blef hej i prestegården,
Pastorskan flängde kring så snabb som mården;
Allt skulle bullas upp hvad der fanns bäst,
Ty biskopen man väntade till gäst.

Hvad skall jag göra? — hördes mammas stämma.
Min gamla Kajsa är ju inte hemma;
Jag får ej plättar! Smöret är ju härskt,
Och hönsen ha ej värpt ett enda färskt.

Hvad i all verlden skall det af oss blifva!
Hvad skall jag biskopen till middag gifva?
— Jo, gris-stek, mamma! — sad' Sofi och log,
Och mjölk och smultron ha vi mer än nog.

— Ja, det var ej så illa, det försöket,
Sad' mamma. Men blif du, Sofi, i köket,
När dina systrar med sitt bättre vett
Undfägna biskopen på bästa sätt.

Fast pappa ej vill söka pastoratet,
Så tänker jag vi ha det nog i fatet,
Om hans högvördighet får i vårt hus
Se dina systrar stå som tända ljus.

Så sagdt och gjordt. Agathe och Petronella,
De skyndade att framför spegeln ställa
Sin älskvärdhet i allrabästa dag;
Sofi i köket ställde allt i lag.

Just som hon stod så smultronröd vid spisen
Och stekte gladelig den rara grisen,
En gubbe tittade i dörren der
Och sad': förlåt, bor inte pastorn här?

— Ja visst, sad' flickan, utan att sig vända
(Det var ju någon tiggare kanhända);
Vi ha nu brådt, ty bispen väntas hit,
Men sitt ändå; nog finns för er en bit.

— Stor tack, sad' främlingen; här lefs ju gratis!
— Åh, sad' Sofi, med mjölgröt och potatis
Vi lefva mest; men höga herrars krås,
Det måste smörjas nu i dag förstås.

— Ja, det förstås, sad' gubben. Hvarför söker
Ej pappa pastorat, som tunnan öker?
— Nej, sade flickan, det är ej hans håg,
Att schackra själar för en tunna råg.

— Jaså, sad' gubben. Och så var han borta.
Sofi var rädd att grisen kom till korta
Och tordes ej det minsta se sig om.
Strax derpå sades det, att bispen kom.

Han hade i den vackra sommardagen
För ro skull promenerat genom hagen
Och togs nu mot med mycket fjäs och krus
Af pappa, mamma och två "tända ljus".

Agathe-Julie neg på fransyska viset,
Och Petronella täflade om priset.
Allt var så utmärkt bildadt, fint och sött,
Att hans högvördighet blef riktigt trött.

— Få vi ej bjuda på musik? sad' mamma;
Men nu var bordet färdigt i detsamma.
Man satte sig. Då sade biskopen:
Har icke pastorn här en dotter än?

— Åhja, men hon är sysselsatt i köket.
— Bed henne in! — Förlåt, hon är i stöket...
— Jag ber, låt henne komma! — Hjelpte ej;
Åt biskopen törs man ej säga nej.

Sofi kom in, rödbrusig och förlägen.
— Herr pastorn har en flicka, snäll och trägen;
Jag önskade jag hade vid min spis
En, som kan så förträffligt steka gris.

Sofi såg ned och rodnade förskräckligt;
Köksgubbens stämma kände hon tillräckligt.
Hon tog det, stackars barn, för skymf och hån;
Hon var ju van att anses dum som spån.

Men biskopen tog mildt och varmt till ordet:
— Godt är, att ha en trägen hand vid bordet,
Men ännu bättre är ett barn, som vet
Sin bästa prydnad: huslig enkelhet.

Hon har förstånd och hjerta, som ej tryta,
Af henne hör jag, att ni ej vill byta
Er fattiga församling mot en ann,
För det ni älskar den, ni hedersman!

Så skall ert ringa bröd ändock förmeras.
Ni vet, att stiftet nu som bäst regleras;
Jag lägger fyra rika byar till,
Och eder inkomst jag fördubbla vill.

— O, tack, herr biskop! — Mig skall ni ej prisa;
Den lilla köksan här er tack bevisa.
Hon bjöd mig nyss en bit i köket der,
Det är ju billigt, att jag tacksam är.

Så sade biskopen till stor förvåning.
Agathe-Julie var nära att få dåning,
Och Petronella, som var klok och vis,
Beslöt nu lära sig att steka gris.

Pastorskans miner kunna ej beskrifvas.
Men nu begynte man i köket trifvas,
Och från den dagen sågs i pastorns hus
Tre snälla barn, men inga "tända ljus".

Rida ranka.

Jag vet en saga, som alla känna, och ingen gissar hvad hon betyder: en visa är det, som alla sjunga, och ingen sjunger den visan slut. Den sjöng min mormor, när hon var liten, den hörde farfar, när han var alnslång; i går ännu sjöng vår gamla Dora densamma visan för tvåårs pilt. Och när hon sjöng, red den lille gossen på hennes knä, som en man i sadeln, och hästen sprang och kom ej ur fläcken, och ryttarn red och kom aldrig fram. Men visan var ej som nutids visor, hon var en visa från gamla tider; än var hon lustig, än var hon sorgsen, än var der svärdsklang i hennes toner, än var der joller af barnaröst. Och hur det var, blef jag vek om hjertat; ju mer jag hörde, dess mer jag lyddes; jag tog om halsen vår gamla Dora, bad henne sjunga den visan om. Då smålog Dora: det är väl mera, det är väl mera, än ton, som sjunger, det är väl mera, än barn, som jollrar; förgångna tider bo derinunder; och vill du höra, nog kan jag sjunga; gif akt, nu börjar min sång igen:

Rida, rida ranka . . .

Det var engång för mer än femhundra år sedan en liten konungason. Han hette Håkan och var fyra år gammal, vacker och ljuslätt, med de mildaste blå ögon och mjuka kinder, röda som äpplen. Hans fader konung Magnus rådde öfver allt Sveriges rike och Finland, med berg och skogar, sjöar och haf, städer och byar; hade många skepp och tappra krigshärar, stolte riddare,

blanka svärd, stridshästar, bågar, lansar och blänkande rustningar. Der voro också många höga fruar och väna tärnor i konungens hof; men skönare och stoltare än någon annan var konungens gemål, drottning Blanca, den lilla prins Håkans moder. Hon satt en dag i sitt purpurklädda gemak i konungaborgen och höll den lille prinsen i sin famn. Han red på hennes knä, som barn bruka, och då sjöng den sköna drottningen:

Rida, rida ranka,
Hästen heter Blanca...

Det var ju vackert af en så stolt drottning, att vilja vara häst åt sin allrakäraste lille pilt.

Prinsen tyckte om att rida. Han hade ofta med förtjusning sett riddare och svenner styra sina frustande springare på borggården och ila ut genom porten i gnistrande galopp. Han hade i somras suttit i högsätet bredvid sin moder, när det stora tornerspelet hölls ute på gärdet. Der hade grefvar och hertigar ridit emot hvarandra med långa lansar... trumpeterna smattrade, fjäderbuskarna svajade, hästarne gnäggade, och i moln af damm tumlade riddarne om hvarandra på det vida, med fanor beprydda fältet. Detta kunde prins Håkan icke förgäta; han hade så ofta drömt, att också han en dag skulle sitta i sadeln med svärd, harnesk och sporrar, såsom andre konungasöner. O, hvad han då skulle rida, och långt, långt skulle det gå, verlden omkring, till bragder och äfventyr! Derföre, när han nu red på sin moders knä, begynte hans vackra ögon glimma; och när modern sjöng:

Rida, rida ranka,
Hästen heter Blanca;

frågade gossen på sitt barnsliga språk:

Hvart ska' vi ria?

Det var en fråga! Kanske väntade han, att modern skulle svara: bort till tornerspelet, eller bort till det heliga landet, dit så mången tapper hjelte ridit förut, fastän få kommit tillbaka. Eller var det hans mening att rida bort till Finlands djupa skogar, der hans

farfars farfar, den store Birger Jarl, hade fordom kämpat mot troll och hedningar. Men hans moder drottningen hade andra tankar; hon var en klok drottning, hon betänkte huru den lille prinsen en dag skulle vinna nya riken och länder utan svärdshugg. Derföre när gossen frågade:

Hvart ska' vi ria?

böjde modren hans lilla hufvud bakåt, kysste honom och sjöng:

Ria bort och fria
Till en liten pia.

Det fanns en liten pia, som drottningen tänkte på, och hon låg ännu i vaggan. Men hon var väl en brud att tänka på, ty hon var icke blott en kungadotter, utan ännu dertill arftagerska till ett mäktigt rike. Detta visste drottningen, men icke den lille prinsen. Och när hans moder sjöng:

Ria bort och fria
Till en liten pia

frågade gossen

Hvad skall hon heta?

Ja, detta var nu en stor hemlighet. Drottningen hade icke för allt i verlden velat yppa det för någon kammarfru, någon munk eller riddare, icke ens för konungen sin gemål. Ty hennes planer gällde ingenting mindre, än ett konungarike, och sådant får man icke yppa för alla sqvalleraktiga tungor. Det kunde nog ändå blifva svårt att vinna en sådan brud; der skulle visst icke saknas friare från öster och vester. Likväl, när prinsen så oskyldigt frågade:

Hvad skall hon heta?

kunde drottningen icke motstå sitt modershjerta, utan böjde prinsens lockiga hufvud ned i sitt sköte, tog med båda händerna om hans ögon och hviskade:

Jungfru Margaretha.

Så var det. Jungfru Margaretha var danske konungen Waldemars dotter och thronarfving. Henne

skulle prins Håkan en dag vinna till brud och med henne Danmarks rike. Denna framtidstanke ville den kloka drottning Blanca likasom sjunga in i gossens hjerta, medan han ännu var liten, för att han skulle utföra den, när han blef stor. Prins Håkan skulle en dag bära på sitt hufvud alla Sveriges, Norges och Danmarks kronor. Derföre kysste hon gossen än engång och hviskade än engång, hälften på skämt, hälften på allvar:

Jungfru Margaretha!

I detsamma trädde konung Magnus in i drottningens frustuga, och efter honom följde två kammarfruar, som uppvaktade drottningen. Konungen älskade vackra visor, och det var hans lust att höra drottningen sjunga. Derföre, när han utanföre hört sången, men icke orden, frågade han hvad det var, som drottningen sjöng.

Drottning Blanca hade, som sagdt, ingen lust att yppa sina framtidsplaner för konungen, som var föga tystlåten, och än mindre för kammarfruarna. Hon svarade, att det var endast barnjoller, som hon sjöng för sin lille pilt.

— Sjung likväl om det en gång till, sade konungen. Jag tyckte det var en vacker visa.

— Det är en liten tokvisa, sade drottningen. Den handlar om en ung riddares frieri till en hoffröken, och det gick bra i början, men till slut gick det illa. Vill eders majestät höra fortsättningen?

— Ja, sjung! sade konungen.

Drottningen sjöng:

När han kom till kungens gård,
Så var der ingen hemma,
Bara en gammal gumma . . .

— Det måste ha varit rätt förtretligt för den unge riddaren, inföll konungen. Nå, hvad gjorde den gamla draken, som vaktade gården?

— *Satt i vrå*
Tugga' blår
Och lärde sin dotter spinna.

— Jaså, der fanns likväl ett ungt fruntimmer hemma. Nå, vidare; huru gick det sedan? frågade konungen.

— *Spinn, spinn, dotter min!*
I morgon kommer fästman din.

Konung Magnus skrattade. — Ser man på! Gumman ville muntra sin dotter, så att arbetet ej skulle blifva för ledsamt. Hur var det sedan?

— *Dottern, hon spann,*
Och tårarna rann...

— Stackars liten!

— *Men aldrig kom den fästman fram...*

— Det var ju mycket ömt och rörande, sade konungen. Jaså, han kom aldrig fram?

— *Förrän åt andra året,*
Med guldband i håret...

— Jag kunde tro det, sad' konungen. Det hade annars varit alltför bedröfligt. Nå, det var således som det skulle vara. Den unge riddaren fick sin hjertanskär?

— *Men ingen menska förstår'et,*

sjöng drottningen, och dermed var visan slut.

— Hvad menar du med det, min allrakäraste drottning? frågade konungen. Jag tycker, att romansen var mycket klar och begriplig

— Min herre och konung, svarade drottning Blanca, det är vanligen så i romanser, att der är någonting, som man får gissa på. Och det är just det fina i saken.

— Kantänka! sade konungen. Liksom man icke skulle förstå, att der blef ett präktigt bröllopp. Tack för visan; den var rätt munter. Och nu vill jag taga min lille Håkan med mig. Han skall nu få lära sig rida på andra hästar, än sin moders knä. Vill du komma med mig till stallmästaregården, lille dräng?

— Det vill jag visst, sade gossen. Med ett hopp var han uti sin faders famn och glömde så både jungfru Margaretha och hela visan.

Under tiden uppvexte jungfru Margaretha, konung Waldemars dotter, i sin faders gård i Danmark och blef en liten klok prinsessa med qvicka mörka ögon och hurtigt sinnelag. När hon var sex år gammal, hade hon redan många friare, som väl tänkte mera på Danmarks krona, än på den lilla prinsessan. Det, som förr varit en hemlighet, var det icke mera, ty riddare och rådsherrar redo nu från den svenska konungaborgen till den danska, för att underhandla om en förening mellan de två kungabarnen. Förlofningen var engång afgjord, så åter uppslagen, så åter afgjord. Vid tio år visste knappt jungfru Margaretha sjelf, om hon var förlofvad eller ej; de höge herrarne brydde sig ej om att fråga fullvuxna fästmör; hvad sedan ett barn? Det roade lilla jungfru Margaretha att vara så eftersökt, men ännu roligare tyckte hon det vara att rycka gamle rådsherrar i skägget, när de kommo till hennes fader i friareärender. Och då fick prinsessan ris af sin stränga hofmästarinna, fru Märtha; ty den tiden brukades ännu, att prinsar och prinsessor fingo ris, när de haft odygd för sig.

Jungfru Margaretha var elfva år gammal, när hon en vacker sommarmorgon gick med sin barndomsvän, Ingegerd Knutsdotter, ut att leka i parken vid hennes faders borg, och den låg vid hafsstranden. Hvita segel syntes ute på sjön, och de båda barnen hade sin fröjd att kasta smörgås i vattnet med flata stenar. Nu skola vi leka så, sade jungfru Margaretha, att jag kastar en sten för hvar och en af mina friare, och den, som tager de flesta smörgåsarne, honom tager jag.

— Det blir många stenar, sade jungfru Ingegerd. Jag önskar, att prins Håkan af Sverige och Norige får de flesta smörgåsarna.

— Vi få allt se huru snäll han är, sade prinsessan och skrattade. Nu kastar jag grefven af Mecklenburg. Pang, han plumsade strax, han får genast korgen. Hvem ha vi sedan?

— Markgrefven af Brandenburg.

— Pang! Markgrefven af Brandenburg tog en smörgås; deraf blir jag ej mätt. Hvem ha vi sedan?

— Hertigen af Holstein.

— Låt gå för hertigen, med hans röda hår. Pang, tre smörgåsar! Jag får tänka på att bli hertiginna. Hvem ha vi sedan?

— Grefven af Flandern.

— Pang! Flandern gick till botten. Hvem ha vi mer?

— Prinsen af Sachsen.

— Han, som har halfva näsan klufven af ett svärdshugg? — Pang! Han tog fyra smörgåsar. Det är slut nu, Ingegerd. Ingen kan taga mer, än fyra smörgåsar.

— Försök ännu; kanske finns här än någon. — Och Ingegerd valde en rätt flat och passande sten.

— Tro aldrig, att prins Håkan får ett lillfinger af mig, sade jungfru Margaretha. Dervid skrattade hon, svängde sig om på sina höga, röda klackar och kastade stenen öfverdådigt, utan att ens se på den. Men Håkan tog *sex* smörgåsar.

— Åh! skreko båda flickorna.

I detsamma prasslade det i löfven, och en ung, ståtelig riddare kom ridande in i parken, åtföljd af svenner, klädde i guld och skarlakan. Hans harnesk blänkte i solen, hans hvita fjäderbuske svajade för den lätta sommarvinden. Med ett språng var han af hästen, framträdde höfviskt till de båda flickorna, böjde ett knä för jungfru Margaretha och sade:

— Allrakäraste jungfru, jag är nu hitkommen öfver länder och haf, för att bringa eder min ridderliga hyllning. Jag är prins Håkan, och med eder höge faders samtycke lägger jag Sveriges och Norges kronor för edra fötter.

Jungfru Margaretha rodnade vid dessa ord, som om hon varit sexton år. Men efter hon dock var endast elfva, fattade hon snart mod och sade:

— Är det du, som tagit sex smörgåsar?

Prins Håkan visste i sanning icke hvad han skulle svara på en så lustig fråga af sin kungliga brud; men när han nogsamt märkte af hennes qvicka ögon, att hon alldeles icke var så enfaldig, som hon ställde sig, yttrade han:

Icke allenast sex smörgåsar, ädla jungfru, utan sex kronor ville jag kunna bjuda eder, om ni täcktes tillåta mig att fästa denna ring på edert finger. — Och vid dessa ord tryckte han en diamantring af oskattbart värde på brudens barnafinger.

Jungfru Margaretha lät detta godvilligt ske, ty hon tyckte med rätta, att den unge prinsen var den allraväriaste brudgum hon kunde önska sig. Men så alldeles lätt ville hon icke låta bortskänka sig. Hon lösgjorde åter ringen från fingret, låtsade betrakta den noga och sade: Är det gråsten, det der?

— Nej, högborna jungfru, sade prinsen; det är en diamant från Indien.

— Jag önskade det vore en gråston, så finge jag försöka din lycka engång till, sade jungfrun. — Med detsamma svängde hon om och kastade ringen, så långt hon förmådde, ut i hafvet. — Ser du, sade hon, han tog ingen smörgås!

— Det kommer deraf, att han så ogerna skildes från edert finger, svarade prinsen, utan att låta märka någon förundran. Men — fortfor han — om ni tillåter, vill jag försöka med denna. — Hvarpå han löste en stor guldmedalj, som han bar i riddarekedjan kring sitt harnesk, och kastade den med kraft utåt den blanka hafsytan. Den tunga guldpenningen gjorde hopp efter hopp, innan han slutligen försvann under vattnet, och man kunde räkna ända till *åtta* smörgåsar.

Då räckte jungfru Margaretha prins Håkan sin hand och sade:

— Du kastar icke illa, du! Nästa gång skola vi kasta med kronor.

Några veckor derefter stod prins Håkans bröllopp med jungfru Margaretha. Det var ett stort och präktigt bröllopp, som firades i allt Danmarks rike med

tornerspel, ringränningar, brunnar af vin och helstekta oxar. Men om bröllopsaftonen fick bruden ris af fru Märtha, för att hon bitit brudgummen, när han ville kyssa henne.

Jungfru Margaretha sändes en tid derefter med prins Håkan till Norige, för att blifva dess drottning. Fru Märtha och riset följde med och fortforo att basa drottningen. Detta måste hafva haft en utmärkt god verkan, ty när jungfru Margaretha vexte till och fick mera förstånd, blef hon den klokaste och hurtigaste drottning, som någonsin burit en krona i norden.

Åtta år efter bröllopet hämtade féerna åt drottning Margaretha en liten prins, som kallades Olof. Han var mild och blåögd; han tyckte också mycket om att rida. En dag satt prins Olof på sin moders knä, och hon sjöng för honom en dansk visa om huru riddaren Nils Ebbeson slog ihjäl bondeplågaren grefve Gert. Men drottning Margarethas sång var sträf och icke så fager som drottning Blancas.

Konung Håkan kom in och hörde en stund på sången. Då rann honom i hågen hans egen moders ryttarevisa, och han begärde gossen på sitt knä.

— Sjung du, sade drottningen. Det är mera jern i mig och min röst, än i dig.

Konung Håkan sjöng:

Rida, rida ranka,
Hästen heter Blanca...

— Det var din mor, sade drottningen.

— Ja, sade konungen och fortfor att sjunga:

Hvart ska' vi ria?
Ria bort och fria
Till en liten pia.
Hvad skall hon heta?
Jungfru Margaretha...

— Det var jag, sade drottningen.

— Jag vet ej, om du förstår resten af visan, sade konungen, ty den var sjungen för att blanda bort början:

När vi kom till kungens gård,
Så var der ingen hemma,
Bara en gammal gumma...

— Nå, det kan du hoppa öfver, menade drottningen. Huru var slutet?

— Aldrig kom den fästman fram...

— Han kom ändå, sade drottning Margaretha.

— Ja, han kom ändå, sade konung Håkan.

Och så logo både konungen och drottningen. Den lille prins Olof red in i verlden på sin faders knä, likasom hans fader red på sin moders knä. Om dem alla vore nu mycket mera att säga, men det kan vara nog sagdt om visan. Henne känner ju hvarje barn än i dag, men icke alla känna om hvilka hon först blef sjungen. Den lille gossen, som rider ranka i våra dagar, känner icke mera prins Håkan, som red bort till att fria, och den lilla flickan, som sjunger för sin docka om jungfru Margaretha, vet icke mer hvem visans jungfru var. Konungar, drottningar, prinsar och prinsessor dö, liksom andra; men vackra och glada visor dö icke: de rida ranka på sångens toner från slägte till slägte.

Julvisa.

Nu står jul vid snöig port,
Klappar på och myser:
Kära barn, släpp in mig fort!
Här står jag och fryser.
Se, min korg är full och tung!
Båd' åt gammal och åt ung
Har jag gåfvor rara:
Får jag hos dig vara?
— Ja, kom, kära jul!

Jag för med mig tända ljus
Och en gran från skogen,
Frid och fröjd i hvarje hus,
Vänskap så förtrogen.
Fattig man skall ej bli glömd,
Der han hungrar tyst och gömd,
Och hvar sorg, som gråter,
Skall bli tröstad åter.
— Ja, kom, kära jul!

Och jag löser upp allt tvång
I de glada ringar,
Och jag hämtar himmelsk sång
Uppå englavingar.
Barnens ögon stråla då,
Liksom stjernor i det blå,
Och de mörka, frusna
Hjertan åter ljusna.
— Ja, kom, kära jul!

Men hvad bäst jag gifver dig
Vill till sist jag spara:
Jesusbarnet är med mig
Och din gäst vill vara.
Vill du hafva verldens ljus
I ditt hjerta och ditt hus?
Får han helga fröjden
Med sin frid af höjden?
— Ja, kom, Herre Christ!

Innehåll.

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA
120 102 1657

